

Chuun Nsiha Nì Caquida Nècuàchì Nì Nìhì Chuun Ì nùù Jesús

*Nansa nì quida Jesús comprometer icúmí quixi
Espíritu Ì xí Dios*

¹⁻² Cásàhùì xì mii-ní señor Teófilo. Cunaha-ní, tutu nì tiai primeru, nacáníámà sàhà ñà-nduá nì quida Jesús xì ñà-nduá nì chinaha-yà ndè quivì nì quesaha-yá xì ndé` quivì nì nana-ya mànuhù-yá ansivi. Doco na táñaha ga nùhù-yà, dandu nì càhàn-yà xì apóstol ana nì sàhatahvì-yá chuun xi-ya; sàhà poder xi Espíritu Ì xí Dios nì càhàn-yà xì-né nì dándàcù-yá nùù-né nansa quida-ne. ³ Vàchi antes, na ní nsihi nì ndoho-ya, te nì xihì-yà, dandu vivu nì ndecunu-ya, te nì xini-nèyà ñà-sàni natiacu-yà, ùì dico quivì nì ndòo ga-yà ñuhìví, te cuàhà xichi nì ndecunu-ya nùù-né, te cuàhà gá stná ñà-nduá nì quida-ya sàhà-ñá cundaà ndisa ini-né divi nduú-yá. Te nì càhàn stná-yà xì-né sàhà chuun xi ñuhìví Ì xí Dios.

⁴ Daaní, na iá va-ya xì-né, nì cachi-yà xì-né ñà-màsà quéé yáchi-nè ñuu Jerusalén:

—Còó —cachí-yà— yohó cundiatu-nsia dècuèndè ñihìtáhvì-nsiá cuu xi-nsiá nacua sàni quida Yuamáni' comprometer, divi ñà-nduá nì cachi stnáì xì-nsiá antes. ⁵ Vàchi ñà-ndàà nduá, tècuíí nìsa quida ì Juan nèhivì. Doco mii-nsiá, tìxi

Espíritu ìì xí Dios icúmí anima-nsià nduhiià tìxi sacu quivì —nì cachi-yà.

Nansa mànana Jesús mànuhù-yá gloria

⁶ Daaní, nì nataca tu nsidaa nècuàchì dacuahá-yá-mà nùù-yá, te nì xicàn tnùhù-né, cachí-nè:

—Stoho-nsì Señor, ¿a vichi nacání inì-ní quee libre ñuu-ndà Israel quida-ní?

⁷ Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Có-sâhatahvì Dios mii-nsiá ñà-cunaha-nsiá índù iin quivì, ò índù iin tiempu cuu iñàha. Còó, vâchi cuisì Yuamánì' iá ansivi chítnùnì inì-xì sàhà nsidaájàn. ⁸ Doco mii-nsiá, icúmí-nsiá nihìtáhvì-nsiá quivì quixi fuerte Espíritu ìì ini anima-nsiá, dandu inícutu icúmí-nsiá càhàn-nsiá sàhí. Primeru ñuu Jerusalén yohó càhàn-nsiá, te ducán stná inii ladu Judea, xì stná ndè ladu Samaria xì dècuèndè stná inícutu ñuhiví ⁹ —nì cachi-yà.

Daaní, indéhe-né nì ndanchito-ya mànana cuisì-yá ansivi, te nì dàhvi-ya nùù-né mahì iin vïcò mànuhù-yá. ¹⁰ Te na indéhe váha-ne ansivi ndé mànana-ya, dandu yucán ndé itá-né nì sàcuìta stná ùì ana ndixín cuxín. ¹¹ Te nì cachi nècuàchì mà xì nècuàchì xi-indehè mà:

—Mii-nsiá nècuàchì ñuu Galilea, có-nduá cun-dehè gá-nsiá ansivi, vâchi divi Jesús nì xini-nsiá mànuhù yucán, icúmí-yâ naxicocuïn-yà. Vâchi nacua iá-yà mànana-ya mànuhù-yá, divi ducán icúmí-yâ naxicocuïn-yà nuu-ya.

Nansa nì quee Matías nombradu cundehè-né chuun xi Judas

12-13 Dandu nsidaa nècuàchì apóstol mà, nì nuu-ne yucù Olivo yucán, mànuhù-né ñuu Jerusalén, vàchi yatni iá ñuu mà nùu yucù yucán, nahi dava hora caca-nda. Te na ní nasaa-nè, nì yàha-ne ndè iin vehe idótnahá, nì canana-ne dìquì-xí ndé ndoó-né. Te nèhivì ndoó yucán, dohó nani-né: Pedro, xì Jacobo, xì Juan, stná Andrés, xì Felipe, xì Tomás, xì Bartolomé, xì Mateo, xì stná dèhe Alfeo nani stná Jacobo, xì stná Simón Zelote, xì ñani Jacobo mà nani Judas. ¹⁴ Nsidaa nècuàchìmà, iin-ni nihnú ini-nè, te iin-ni xícàn tàhvi-né nùu Dios, mii-né xì stná ñani Jesús, xì dihi-yá María, xì más gà stná nècuàchì ñahà.

15-16 Daaní, quivì yucán nì nataca nsidaa nèhivì nchícùn ichì-yá. Na iin cientu òcò xínduu-ne. Te nì ndacuiin Pedro mahì nsidaa-né, cachì-nè:

—Ñàni, sàhana nì chindee Espíritu ìlì xí Dios xii-ndà David, te nì tiaa-ne nì cachitnùhu-ne sàhà Judas, divi tiàa nì sacatnahá xi nècuàchì nì tnii xì Jesús. Te ducán nì cuu, vàchi ñà-nduá nì cachi Dios sàhana ma, fuerza nì cuu ndisa-ña. ¹⁷ Vàchi Judas mà, nìsa cutnahá-né xì-ndà, iin-ni chuun nìsa quida-nda xi-né antes. ¹⁸ Doco nì quida-ne iin cuàchi, nì tnii-ne dihùn, te sàhà dihùn mà nì xiin-ne iin ñuhù. Dandu nì nacava candéé-né yucán, nì cahnsi ì-né nì quecoyo ì sisi-nè. ¹⁹ Te nsidaa nèhivì ñuu Jerusalén yohó, nì xinitnùhu stná-nè sàhámà. Ñàyùcànduá nì sàcùnani ñuhù mà Acéldama, te cuní cachi quivì mà: “Iin ñuhù ndé nì xìtià nì”. ²⁰ Vàchi ducán nì cachitnùhu libru ndé itándiaa alabanza ì ndé cachá: “Ni ndóo nihni vehe-ne. Màsà cúndóo gá nèhivì yucán”. Te cachí stná tutu mà: “Ni ndóo chuun xi-ne nùu inga

nèhivì”.

²¹⁻²² Ñàyùcàndùá, xiñuhu nanducu-nda inga tiàa chindee tnaha-xi-nda cachitnùhu-nda xi nèhivì ñà-sàni natiacu Stoho-ndà Jesús. Doco icúmí-nê cunduu-ne iin ana sàni cutnahá xi-nda inii tiempu nìsa xìcanuu-ya mahì-ndà dècuèndè tiempu nìsa quida ì Juan xì ndè quivì nì nana-ya ansivi cuàhàn-yà —nì cachi Pedro.

²³ Ñàyùcàndùá, nì catavà-né ùi nèhivì. Iin-ne nani José Barsabás, te Justo nduú inga quivì-né. Daaní, inga nèmà nani Matías. ²⁴⁻²⁵ Dandu nì xìcàn tàvhì nsidaa-né nùu Dios, cachí-nè:

—Stoho-nsì Señor, ináhá-nì nansa iá anima nsidaa nèhivì. Ñàyùcàndùá, nùu ùi tiàa yohó cuàha-ní nsiùhù iin seña índu nècuàchì cundehè chuun xi-ní cuenta xì Judas, vachi nècuàchì mà, sàhà cuàchi-ne, ñàyùcàndùá nì ndòo chuun xi-ne, te cuàhàn-nè ndè nì nchihò ini-nè cùhùn-nè —nì cachi-nè.

²⁶ Dandu nì caquida-ne iin sorteu, te nècuàchì nani Matías mà nì quee nombradu ñà-cutnahá stná-nè xì ùxìn iin ga nècuàchì apóstol.

2

Nansa nì nuu Espíritu Ìi xí Dios

¹ Daaní, meru quivì nducáhnù vicò Pentecostés, dandu iin-ni xaan nì nataca nsihi nècuàchì nchícùn ichì mii-yá. ² Ndoó-né, te nanáá nì tiacu-nè ndè dìquì-xí ansivi na ian cahá fuerte guá tàchì, te nì tiacu inii ini vehe ndé ndoó-né.

³ Dandu nì xini-nè nchií ñuhu cuati nahi yàá-ndà, te nì xitià nihnia, iin ian nì ndòo ònì iin iin nèhivì yucán. ⁴ Te nsidaa-né, nì chitu anima-nè Espíritu Ìi xí Dios, te nì quesaha-né cáhàn-nè dàhàn sàa

según nansa nì dàtnúù Espíritu ìì sàxìnítùnì iin iin-ne.

⁵ Cunaha-ní, ñuu Jerusalén yucán ndoó cuàhà nècuàchì raza Judea nì caquee nùù nsidaa ñuu inicutu ñuhìvì. Nèhivì càhvì víi xì Dios nduú-né. ⁶ Te na ní tiacu-nè cáhàn guá nèhivì yucán, dandu nì nataca cuàhà-né, te yáha ga nì ndulocó-nè, vèchi iníní-né cáhàn nècuàchìmà dàhàn cada iin iin ñuu nècuàchì nì nataca iníní má. ⁷ Ñàyùcàndùá, nì ndulocó nsidaa-né, nacání ini-nè, cachí-nè iin-ne xì inga-nè:

—Amádi puru nècuàchì ñuu Galilea xínduu nècuàchì cáhàn guá yohó. ⁸ Doco vichi iníní-ndá cáhàn-nè dàhàn nì sahnù cada iin iin ndohó. ¿Nansa cui quida-neàmà? ⁹ Vèchi mii-nda, cuàhà ñuu nì quixi-nda: ñuu Partia, xì ñuu Media, xì ñuu Elam, xì ñuu Mesopotamia, xì ladu Judea yohó, xì ñuu Capadocia, xì ñuu Ponto, xì ladu Asia, ¹⁰ xì ladu Frigia, xì ladu Panfilia, xì ñuu Egipto, xì stná ladu Africa iá nùù-xí ñuu Cirene, te yohó ndoó stná nècuàchì Roma, nduú-né nècuàchì raza Judea, te nduú stná-nè nècuàchì nì yàha ndè religiòn xì raza mà. ¹¹ Daaní, ndoó stná nècuàchì ñuu Creta, xì stná nècuàchì ladu Arabia. Doco nsidaa-nda iníní-ndá cáhàn nècuàchì yohó dàhàn iin iin-nda, ndeníhí vaha-ne Dios sàhà obra ndiaha quidá-yá —nì cacachi-nè.

¹² Ñàyùcàndùá nsidaa nècuàchì iníní yucán, nì ndulocó cuàhà-né, nacání cuáhà ini-nè, ndácàtnhù tnhá-né nùù-né, cachí-nè:

—¿Ndíà nduá cuní cachi ñà-yohó?

¹³ Doco dava ga nèhivì, nì sàcùndiaa uun-ne, cachí-nè:

—Ádi xíni nsidaa nècuàchì jaàn nì quida vinu fuerte —cachí-nè.

Ñà-nduá nì cachi Pedro xì nèhivì cuáhà

¹⁴ Dandu Pedro, iín-né cutnáhâ-né xì ùxìn iin nècuàchì icúmí stná chuun nùù Jesús, te ndee nì càhàn-nè xì nsidaa nècuàchì sàni nataca yucán, cachí-nè:

—Mii-nsiá tè-nduú ñanìtnaha raza-ndà Judea, xì nsidaa mii-nsiá nècuàchì ndoó ñuu Jerusalén yohó, cunini-nsia cuàhìn càhìn. ¹⁵ Xíni-nsi tuxí ini-nsia, doco còó. Có-nduá ñà-xíni-nsi, vàchi làcà ní cahin vitni. ¹⁶ Còó, ñà-nduá càhàn nècuàchì yohó, divi nduú ñà-nduá nì cachi Joel sàhana na ní cachitnùhu-ne iin razón ndiaha xí Dios. ¹⁷ Te dohó cachí-yà, nì cachi Joel mà:

Quivì xínu tiempu, cuáhà icúmí cuàhatahvì' nsidaa nèhivì Espíritu Ìì xí. Ndè dèhe ii-nsiá xì dèhe yoco-nsiá, icúmíà càhàn ñà-nduú razón ndiaha xí. Te tiàa cuachi, icúmí dacuní nùí-nè cuáhà ñà-ndiaha; xì stná nècuàchì sahnú, icúmí quixi stná sani nùù-né. ¹⁸ Te quivì yucán, cuáhà icúmí cuàhatahvì' nècuàchì xinúcuáchí nùí, tiàa-ne te ñahà-né, cuáhà gá icúmí-nè ñihítàhvì-né Espíritu Ìì xí, dandu càhàn-nè ñà-nduú razón xi. ¹⁹ Te dìquì-xí ansivi icúmí cuu cuáhà stná milagru fuerte guide, xì stná ñuhivì yohó, icúmí stná-nsià cuni-nsià milagru ndiaha xí. Vàchi icúmí cucuu nì, te cucuu ñuhu, te cucuu ñùhmà nahi ñùhmànsivì. ²⁰ Doco dihna icúmí ndàhvà orá, xì stná yoo, icúmí-sì ndu-cuahá-si nahi nì, dandu sàà quivì xí yùhù ana nduú Stoho-nsià Señor. ²¹ Te nsidaa

ana ndacùcahan xi quìví, icúmí-nê càcu-ne, nì cachi-yà.

²² 'Nsidaa-nsiá nècuàchì ñanìtnaha raza Israel, cunini vâha-nsia ñà-ndùá cuàhìn cachì: nì quixi Jesús de Nazaret nì xìcanuu-ya mahì nsidaa-nda, te ndiaha gá nì quida-ya nacua cuní Yua-nda Dios, vâchi sàhà poder ndiaha xí Dios nì quida-ya cuàhà milagru fuerte, cuàhà milagru ndiaha. Ináhá vâha-nsia sàhà ñà-jaàn. ²³ Doco Dios, nì chitnùní ini-yà ñà-tnii-nsia Jesús, te coo-ya ndahà-nsiá. Te divi ducán nì cuu, vâchi ináhá Dios nansa cuàhàn cuu xi (Dèhemanì-yá) Jesús. Ñàyùcàndùá, nì tnii-nsiayà, te nì sahnì-nsiáyà, vâchi iin-ni nì ndatnuhu-nsiá xì tiàa malu, te nì cachituu-tèyá nchìca cruz. ²⁴ Doco nì dãnátíacú Yua-nda Dios-yà, nì tavà-ñáyâ nùù tnùndoho ñà-nì xihì-yà, vâchi có-ndùá ducán ndòo-ya tìxi ñuhù. ²⁵ Te divi ducán nduá nì cachitnùhu stná David sàhana sàhà-yá, vâchi dohó nì cachi-nè:

Dios nì quide cuenta cutnàhá-xí nicanicuahàn, vâchi yatni iá-yà ladu cuahí sàhà-ñá màsà dáyûhí nèhivì yùhù, te quidi yùhù. ²⁶ Ñàyùcàndùá, cuàhà gá nì cudì ini anímè, te nì naquimaní (mii-yá), vâchi mate ni ndúxin iquicúñùì, doco ináhí iá tnùndé ini xì. ²⁷ Vâchi dohó sàni cachì xì Dios; “Ináhí, mà nácóó-ní anímè ñà-ndòa ndé ndoó vâha anima nècuàchì nsii; còó, yùhù tè-ndùú dèhemanì-ní, mà cuáha-ní tnani iquicúñùì ñuhù. ²⁸ Sàhà mii-ní sàni sàni nì cundaà inì nansa iá ichì cutiacu ndiahí; icúmí-ní dacúdî inì-ní yùhù, vâchi seguru icúmî naxicocuîñ cundehí nùù-ní”, nì cachi

David.

²⁹ 'Doco ináhá-ndá nì sàà xii-ndàmà nì xihì-nè, ñàni, dandu nì ndùxin-ne, (ináhá-ndá), vâchi ñuu yohó nduú ndé índùxin-ne, te ndè vichì nàhà lugar mà. ³⁰ Doco iin ana tùha cachítñuhu razón xi Dios nì sanduu stná nècuàchìmà, ñàyùcàndùá ináhá stná-nè ñà-sàni quida Dios comprometer ñà-divi Cristu cunduu iin descendencia xi-ne, te se-guru cusahnú stná-yà nacua nìsa cusahnú mii-né. ³¹ Ñàyùcàndùá, nì dàcùnì Dios-nè iñàha, te nì xini-nè nansa cuàhàn cuu xi Cristu ñà-ìcúmí-yâ natiacu-yà, mà ndóo anima-yà ndé ndoó vâha anima nsì, nì mà tnánì stná iquìcúñú-yà ñuhù. ³² Te divi ducán nì cuu, nì natiacu-yà nì quida Yua-nda Dios. Ináhá-nsì, vâchi testigu nduú-nsì. ³³ Dandu de-spués dècuèndè gloria mànana ducún-yà nì quida ndahà cuàhá Yua-nda Dios, te divi nduú ana nì quida comprometer cuàhatahvì stná-yà Espíritu ìì xí-yá. Ñàyùcàndùá sàni dàquìxí fuerte Jesús Espíritu ìì, te ñà-jaàn nduá disáhà-xí cuú ñà-nduá xiní-nsià te inínì-nsiá vichì.

³⁴ Doco nsì-David (sànaha ma), tàñáha ga nana ducún-nè ndè ansivi; còó, vâchi palabra yohó nduá nì cachi-nè:

Nì cachi Dios xì Stoho yùhù: “Yohó coo-ní ladu cuàhí ³⁵ ndè cachi sàà cundeí nùù nsidaa ana xiní ùhì xì-ní, dandu cusahnú fuerte-ní nùù-né”.

³⁶ 'Ñàyùcàndùá, mii-nsiá xì dava ga stná nècuàchì Israel, nì cúnáhá vâha-nsia ñà-yòhó: mate nchìca cruz nì chituu-nsia Jesús, doco nì chitnùní ini Dios ñà-divi mii-yá cunduu Stoho-ndà, te

cunduu stná-yà rey ndiaha Cristu —nì cachi Pedro.

³⁷ Daaní, nì nsihi nì inini nèhivì cuáhà mà ñà-jaàn, nì nàcùndoo-ne tnùnsí ini. Cuáhà gá nì nacani ini-nè, te nì cachi-nè xì Pedro xì dava ga nècuàchì apóstol:

—¿Nansa chicá vaha quida-nsi vichi, ñánì?

³⁸ Dandu nì cachi Pedro xì-né:

—Icúmí iin iin-nsia naxicocuûn inì-nsia sàhà cuàchi-nsia, te cuhiì-nsiá, ndacùcahan-nsiá quivì Jesucristu sàha ñá-dúcán ndoo cuàchi anima-nsià, te nihítàhvì-nsiá nandèe Espíritu Ìì xí-yá anima-nsià; ³⁹ vachi sàni quida Stoho-ndà Dios comprometer ñà-ìcúmí-ndá nihítàhvì-ndà Espíritu Ìì xí-yá nú ni cúníndísá-ndá na caná-yándó. Vátùni nihítàhvì-ndà, mii-nda, xì stná dèhe-nda, xì stná anà-nì nì cui mate xica gá xíndoo-ne.

⁴⁰ Ducán nì cachi Pedro xì nsidaa nècuàchìmà, vachi cuáhà gá nì càhàn-nè nì dàtúi-ne ichì-yá nùù nècuàchìmà; te dohó nì cachi stná-nè:

—Nèhivì tiempu vichi, icúmí-nè ndañuhu-né, vachi malu-nè. Ñàyùcàndùá, nacoo-nsianè, te càcu-nsia —nì cachi Pedro.

⁴¹ Daaní, cuáhà gá nècuàchì yucán, nì cudii ini-nè palabra nì inini-ne mà; nahi ùnì mil nèhivì nduú-né, te nì yàha-ne ladu xì nècuàchì xiníndísâ. Te divi quivì yucán nì cuhiì nsidan-icuú-né. ⁴² Daaní, iin-ni nì quesaha-né nchícùn-nè palabra dacuahá nècuàchì apóstol. Màni mánì ndoó-né, xixí tàcá-nè, te iin-nì xicàn tàhvì stná-nè nùù Dios.

Nansa nisa quida nècuàchì primeru cahvi xi Jesús

⁴³ Daaní, nsidaa nèhivì dava ga, yáha ga nì ndu-locó-nè, vàchi (nì chindee Dios) nècuàchì apóstol, te nì caquida-ne cuàhà milagru fuerte, cuàhà milagru ndiaha. ⁴⁴ Te nsidaa nècuàchì xiníndísâ xí-yâ, iin-ni nihnú ini-nè, te nsidaa ñà-ndúá icúmí-nê, nìsa xichuún tàcá-nèa. ⁴⁵ Te nú iá iin ñuhù xí-né, ò inga iñàha xi-ne, nì dicò-nèa, nì tùi dihùn, te nì dasàn-né dihùn mà según iá necesidad nùù iin iin-ne. ⁴⁶ Te nsìquívì nìsa nataca-nè veheñùhu cahnú, te vehe vehe iin iin-ne nìsa xixi tàcá stná-nè, cudî ini-nè, te ndóo vaha ini-nè, ⁴⁷ te ndeníhí vaha stná-nè Dios. Te nsidaa nèhivì dava ga, cudî stná ini-nè sàhà nècuàchì xiníndísámá, te quidáñúhú stná-nè nècuàchìmà. Te quívì quívì más gà nèhivì nì càna nùù Stoho-ndà Jesús ñà-càcu an-ima-nè, te nì nacuaastnahá stná-nè xì nèhivì xí-yá.

3

Nansa nì nduvàha iin tiàa mà cùù caca

¹ Iin quívì cutnàhâ Pedro xì Juan cuàhàn-nè veheñùhu cahnú. Càhùnì nì cuaà cuàhàn-nè yucán, vàchi divi hora yucán nìsa xicàn tàhvì nèhivì nùù Dios. ² Te iin yehè cahnú veheñùhu ma nìsa nani Yehè Ndiaha. Te nsìquívì nìsa saà nèhivì yehè mà nsidá-né iin tiàa mà cùù caca. De por sí ducán nì tùinuù-né ñuhiví. Ñàyùcàndúá, yucán nìsa chicoo nècuàchìmà-né sàhà-ñá càcàn-nè caridad nùù nècuàchi quíhvi yehè mà. ³ Pues vichi nì xini-nè Pedro xì Juan ñà-cuàhàn-nè quíhvi stná-nè, te sàhámà nì xicàn-nè iin caridad nùù nècuàchìmà. ⁴ Ñàyùcàndúá nì candacoto nècuàchìmà ndé iá-nè, te nì cachi Pedro xì-né:

—Cundehè-ní yohó.

⁵ Dandu nì ndacoto-ne nùu Pedro xì Juan, cuàhàn-nè nihì-né iñàha cahan-né. ⁶ Doco nì cachi Pedro xì-né:

—Nì còò plata nihí, te ni còò stná oro. Doco ñà-ndùá sái quide. Ndácùcahín quivì Jesucristu de Nazaret, te cachí xì-ní ndacuiin-ní caca-ní.

⁷ Dandu nì tñii-ne ndahàcuahá tiàa ma, nì ndacani-ne nècuàchìmà. Te vichi duha nì ndufuerté sàhà-né, ⁸ yàchì nì ndanchito-ne, nì ndacuiin-nè, te luegu nì quesaha-né xicá-né; nì quìhvi stná-nè veheñùhu, cutnàhâ-né xì Pedro xì Juan, nandávà nihni-ne, xicánúú-né naquímànì cuàhà-né Dios. ⁹ Te nsidaa nècuàchì itá yucán, nì xini-nè xicánúú nècuàchìmà, ndeníhí vaha-ne Dios, ¹⁰ te nì nacuni-nè nècuàchìmà ñà-ndùú-né tiàa nìsa ìa Yehè Ndiaha veheñùhu cahnú xicàn caridad. Ñàyùcàndùá, cuàhà gá nì ndulocó nèhivì mà, nacánì ini-nè sàhà ñà-ndùá nì cuu xi tiàa ma, te nì nduvàha-ne.

Nansa nì càhàn Pedro sàhù na iá-nè Portal de Salomón

¹¹ Lugar yucán nduú corredor nani Portal de Salomón. Te tiàa nì nduvàha ma, itnìí ndáha stnahá vaha-ne xì Pedro xì Juan. Dandu nsidaa nèhivì veheñùhu yucán, nì nataca-nè ndé iá Pedro xì Juan, yáha ga ndulócô-nè. ¹² Ñàyùcàndùá na ní xini Pedro natácà-guá nèhivì, dandu nì càhàn-nè xì nsidaa-né, cachí-nè:

—Nècuàchì ñuu-ndà Israel, ¿índù chuun ndulócô-nsià sàhà ñà-yòhó? ¿Índù chuun indéhe váha-nsia nsiùhù na ian nsiùhù nì dándúvaha xi nècuàchì yohó cahan-nsiá? Còó, màdì sàhà fuerza xi nsiùhù nì nihì nècuàchì yohó caca-ne, te ni màdì sàhà ñà-ì guá stná-nsì. Còó.

13-14 'Xii-ndà Abraham, xì Isaac, xì Jacob, nsi-daa-né nìsa cahvi-né Dios ndiaha xi-nda, te divi mii-yá nduú ana nì chitnùnì inì-xi ñà-cucumi Dèhemani-yá Jesús tnùñuhu ndiaha xí-yá. Doco mii-nsiá, nì dáyáha-nsiayà ndahà Pilatu, te nì nacuaà-nsiáyà na ní cuni tèmà dañá-téyâ. Ana ìi ndisa nduú-yá, te ndàà cuisì ini-yà, doco (cóni ndúlócô-nsià), iin tè-sàhní nì xicàn-nsià dàñà. ¹⁵ Dandu nì sahnì-nsiáyà, mate divi sàhà mii-yá itiácú-ndà. Doco (Yua-nda) Dios, nì dãnátíácú-yà Jesús. Ináhá-nsí, vâchi testigu nduú-nsí. ¹⁶ Te cunaha-nsiá, divi sàhà ñà-nìhnú vâha ini-nsì mii-yá, te ndácùcahan-nsí quìvì-yá, ñàyùcàndùá nì ndu-fuerté tiàa yohó. Indéhe-nsiànè, ináhá-nsiànè. Náhà xicà sàni nduvâha vâha-ne ñà-nì xinindisá stná-nè mii-yá.

¹⁷ Te vichi sàni sàni nì inì ñà-cóni cúndáà inì-nsia nduá, ñànì. Stná nècuàchì cusáhnú nuù ñuu-ndà, nì cóni cúndáà stná ini-nè, ñàyùcàndùá nì quida-nsia ducán. ¹⁸ Doco ñà-ndùá nì cachitnùhu Dios sàhana, divi ñà-jaàn nduá nì cuu ndisa nì quida-ya. Vâchi ñà-ìcúmí Cristu ndoho-ya, divi nduá nìsa cachi nsidaa nècuàchì profeta sàhana. Te ducán nì cuu ndisa. ¹⁹ Ñàyùcàndùá, naxicocuñ inì-nsia sàhà cuàchi-nsia vichi, te natenchicùn-nsià ichì mii-yá sàhà-ñá ndutu cuàchi-nsia, dandu quixi tiempu cundoo ndiaha-nsiá quida-ya, ²⁰ te techuún-yá Jesucristu ndixi-ya, vâchi divi-ya nduú ana nì chitnùnì ini Dios cunduu rey ndiaha xi-nda. ²¹ Doco vichi iá-yà gloria, te yucán icúmí-yâ coo-ya ndè cachi sàà tiempu nsida vii-yá nsidaa iñàha. Vâchi ducán nì cachitnùhu nèhivì xí Dios sàhana na ní càhàn-nè nì quida-ya. ²² Vâchi ñà-ndácuisì

nduá nì cachitnùhu Moisés xì xii-ndà sàhaha na ní cachi-nè palabra yohó: “Icúmí Stoho-ndà Dios nacàxin-ya iin descendencia xi-nda cunduu ana càhàn cuenta xi-ya. Te divi nacua nì quida yùhù, ducán icúmí quida stná ana quixi ma. Dandu mii-nsiá, icúmí-nsiâ cunini-nsia nsidaa ñà-nduá cachi-yà xì-nsiá. ²³ Te nú nì coó iin nècuàchì có-cuní cunini xi-yá, dandu icúmí nècuàchìmà ndañuhu-né ñuu-nè”, nì cachi Moisés.

²⁴ 'Cunaha-nsiá, nsidaa nècuàchì sàhaha nìsa cahàn cuenta xi-ya, inii décuèndè tiempu nìsa cahàn Samuel te vaxi duha, nsidaa-né nì càhàn-nè sàhà tiempu vitni. ²⁵ Te vichi, mii-nda nduu-nda dèhe nècuàchì nìsa cahàn razón mà. Ñàyùcànduá icúmí-ndá nìhìtáhvì-ndà ñà-ndiaha ñi nì quida Dios comprometer xì xii-ndà na ní saquin-yà tratu xì Abraham, te nì cachi-yà palabra yohó: “Sàhà iin descendencia xi-ní icúmí quixi ñà-ndiaha ñi cundiatú anima nsidanicuú nèhivì ñuhivì”, nì cachi-yà.

²⁶ 'Ñàyùcànduá, dihna ndohó nècuàchì (ñuu yohó) nì nìhìtáhvì-ndà, vachi divi chuun jaàn ní sàhatahvì Dios Dèhemanì-yá (Jesús), nì quixi-ya ndé ndoo-nda ñà-cundiatú anima nsidaa-nda nú nì nàxícócuñin ini-ndà, te nacoo-nda ichì malu nchícùn-nda —nì cachi Pedro.

4

Ñà-nduá nì cuu na ní càrà Pedro xì Juan nùu Junta Cahnú

¹ Daaní, na meru càhàn-nè xì nèhivì yucán, dandu nì caquesaa nècuàchì nduú dùtù ndé itá-né, cutnáhâ nècuàchìmà xì comandante ndiaá veheñùhu cahnu-ma, te cutnáhâ stná-nè

xì nècuàchì saduceu, ² có-ndôo ini-nè ñà-chìnáhá Pedro xì Juan sàhà nansa natiacu-ndà quida Jesús. ³ Ñàyùcànduá, nì tnii-ne nècuàchìmà nì chicadi-ñané vehecàa, te sàhà ñà-sàni cuaà, ñàyùcànduá nì candòo-ne yucán ndè inga quivì. ⁴ Doco nècuàchì nì inini nì càhàn Pedro xì Juan palabra xi Dios, cuahà-né nì xinindisá-né, ndè ùhùn mil sàni nanduu nècuàchì tiàa xiníndísâ.

⁵ Daaní, inga quivì nì nataca nècuàchì cusáhnû, xì nècuàchì sahnú nchichí, xì nècuàchì ley xi veheñuhu, nsidaa-né nì nataca-nè ⁶ ñuu Jerusalén yucán. Te nì sàà stná dùtù cusáhnû nani Anás, xì stná Caifás, xì Juan, xì Alejandro, xì nsidaa dava ga tnaha dùtù cusáhnúmá. ⁷ Dandu nì tavà-né Pedro xì Juan ñà-cundaca tnahá-né quixi, te nì sàcùita nècuàchìmà dava mahi-xí. Dandu nì candacàtnùhù nècuàchì Junta mà nuù-né, cachí-nè:

—¿Ana dìvalor-xi nì càhàn-nsià sàhà-xí nì quida-nsia ñà-nduá nì quida-nsia? ¿Ana dìquívi-xí nì ndacùcahan-nsiá?

⁸ Dandu fuerte nì quixi Espíritu ìì xí Dios ini anima Pedro, te nì naxiconihí-né nuù nècuàchìmà, cachí-nè:

—Mii-nsiá nècuàchì xícusahnú ñuu-ndà yohó, xì mii stná-nsià nècuàchì sahnú nchichí raza-ndà Israel, cunini vaha-nsia. ⁹ Vichi xicàn tnùhù-nsiá nuù-nsí nansa nì quida-nsi iin obra xì nècuàchì ndahví yohó, nansa nì nduvàha-ne. ¹⁰ Pues ni cúnáhá mii-nsiá xì nsidaa stná nècuàchì Israel ñà-divi Jesucristu de Nazaret nduú ana dìquívi-xí nì ndacùcahan-nsí, te nì nduvàha-ne. Te yohó iin stná-nè dava mahi-nsiá, indéhe-nsiánè. Te mate ní chituu-nsia Jesucristu nchìca cruz, te nì xihì-yà, doco nì natiacu-yà nì quida Yua-nda Dios. ¹¹ Te

mate ní cahíchì íní-nsiàyà, doco vichi sàni cuu xi-yá na ian nì cuu xi iin cavà nì cahíchì ini albañil, te después nì sàà nì sàcùndua yùù vòcò indúhu esquina vehe. ¹² Te còò inga gà ana sáha xi salvación, cuisì mii-yá. Vàchi inicutu ñuhiví còò inga gà ana dìquívì-xí ndacùcahan-nda, te càcu-nda nùù-xí. Còò inga gà ana nì techuún Dios ñuhiví yohó ñà-dacácu xi-nda, cuisì mii-yá —nì cachi Pedro.

¹³ Dandu nècuàchì dandacuma, nì xini-nè, có-yûhî Pedro cáhàn-nè, te có-yûhî stná Juan. Te ni có-nduú stná ñà-nì dàcuàhá cuáhà-né, còò, vàchi cónì xíca cuahà-né escuela. Ñàyùcànduá, na ní quida nècuàchì Junta mà cuenta ducán, nì ndulocó-nè, te nì cundaà ini-nè, divi Jesús nisa cutnahá xi nècuàchìmà. ¹⁴ Te tiàa nì nduvàha ma, yucán iín stná-nè xì nècuàchìmà. Ñàyùcànduá, mà nì cùì nìhìndèè nècuàchì Junta mà canicuàchi-ne sàhà Pedro xì Juan. ¹⁵ Ñàyùcànduá, nì dándàcú-né ni cáquéé nècuàchìmà iladu, te nì ndatnuhu nsidaa-ní mii-né, ¹⁶ cachí-nè:

—¿Nansa quida-nda xi nècuàchì caá? Vàchi iin milagru cahnú ndisa nduá nì quida-ne, ináhá nsidaa nèhivì ñuu-ndà Jerusalén yohó, te ùhì cachi-nsì nduá tnùhu. ¹⁷ Doco sàhà-ñá màsà cuítia gà palabra yohó, chicá vaha dayúhî-ndané ñà-màsà cáhàn gà-nè sàhà Jesús xì ni-iin nèhivì —nì cachi-nè.

¹⁸ Dandu nì cana-ne Pedro xì Juan, te fuerte nì chinaha-né nècuàchìmà ñà-màsà cáhàn gà-nè xì nèhivì sàhà Jesús, ni màsà dácuaáhà gá-nè ni-iin nèhivì sàhà-yá. ¹⁹ Doco Pedro xì Juan, nì cachi-nè:

—¿Índù ñà-tùxí ini mii-nsiá, a chicá vaha cunini-nsi ñà-nduá cachí mii-nsiá, te ò ñà-nduá

cachí Dios? ²⁰ Pues cunaha-nsiá, có-nduá ducán cuhihin-nsí. Vàchi ndiá ìcà-nsí càhàn-nsí xì nèhivì ñà-nduá sàni xininùu-nsí xì ñà-nduá sàni tiacu tùtnù-nsí —nì cachi-nè.

²¹ Dandu nècuàchìmà, chicá nì càhàn dana-ne xì Pedro xì Juan, dandu después nì dañà-ñané, vachi cóni túi ni-iin falta ñà-ndoho-ne. Te yúhí stnâ nècuàchì dandacu-ma ñà-vihini nacuidà nèhivì cuáhà ñuu-nè, vachi nsidaa nècuàchìmà, naquímànì-né Dios sàhà ñà-nduá nì cuu. ²² Vachi tiàa nì nduvàha sàhà milagru mà, sàni yàha-ne ùi dico cuà xicá-né.

Nansa nì xicàn tàhvì nèhivì xí Dios nùu-yá, cunì-nè nacuahandee ini-yànè

²³ Daaní, na ní quee Pedro xì Juan libre, dandu mànuhù-né ndé ndoó compañeru-nè, te nì cachitnùhu-ne nsidaa ñà-nduá nì cachi dùtù xícusahnú, xì ñà-nduá nì cachi nècuàchì sahnú xídandacú. ²⁴ Te nì nsihi nì cachitnùhu-ne, dandu nsidaa-né, iin-ni nì xicàn tàhvì-né nùu Dios, cachí-nè:

—Stoho-nsí Señor, na mii-ní nduu-ní Dios; cuisì mii-ní nduú ana nì quidavàha xi ansivi, ñuhù íchí, mar, xì nsidaa stná iñàha iá inicutu ñuhiví xì ansivi. ²⁵ Te mii-ní nduú ana nì dàcàhàn xì iin nècuàchì sàhaha cahvi xi-ní, divi xii-nsí David, te dohó nì cachi nècuàchìmà:

Nèhivì ñuhiví, ¿Índù chuun cuadú guâ-nè, te cánahá guâ-nè dìquì Dios? ¿Índù chuun nacání guâ ini cuáhà raza nèhivì quida-ne ñà-có-ndiáá? ²⁶ Vachi cuáhà rey xícusahnú ñuhiví yohó, nì sàcùita listu-te xi dava ga tè-xídandacú; nì nataca nsidaa-té ñà-cuni ùhì-te Yua-nda Dios xì Dèhemanì-yá Cristu, nì cachi David.

²⁷ 'Te divi ñà-ndáà nduá, vàchi ducán nì cuu, divi ñuu yohó nì nataca rey Herodes, xì Poncio Pilatu, xì stná nècuàchì ñuu Israel yohó, xì stná cuàhà nèhivì inga nación, vàchi cuní-nè quida quini-ne xì Dèhemanì-ní Jesús, mate divi-ya nduú ana nì chitnùnì inì-ní cusahnú. ²⁸ Doco na ní quida nècuàchì mà ducán, cuisì ñà-nduá nì nacani inì-ní dihna nì sandua, te nì sàha-ní lugar nì quida-ne ducán; vàchi mii-ní, nì chitnùnì inì-ní coo ducán, ²⁹ Stoho-nsì Señor. Te vichi (xìcàn tàhvi-nsí) ñà-cunini-ní ñà-nduá cachí nècuàchì mà, ndee gá càhàn-nè, cuní-nè dayúhî-nè nsiùhù. Doco nacuahandee inì-ní nsiùhù nècuàchì cahvi xì-ní, te ducán vátuni cachitnùhu-nsi palabra ì xì-ní, te mà yúhî-nsì. ³⁰ Xìcàn tàhvi-nsí nùù-ní ñà-nì dándûvâha-ní nècuàchì cuhí sàhà poder ì xì-ní. Te nsiùhù, icúmí-nsí ndacùcahan-nsí Dèhe ndiaha-ní Jesús, dandu mii-ní quida-ní nsidaa clase milagru (cundehè nèhivì) —nì cacachi nècuàchì mà.

³¹ Daaní, nì nsihi nì xìcàn tàhvi-né nùù Dios ducán, dandu nì ndacùchí vehe ndé ndoó-né, te fuerte nì quixi Espíritu ì xì-yá ini anima nsidaa-né, te ndee ní càhàn-nè palabra ì xì-yá, cóni yúhî-nè.

Nansa nìsa quida nècuàchì xiníndísâ, iin-ni cahnú nìsa ìa biene xi nsidaa-né

³² Cunaha-ní, iin-ni sàxìnítnùnì nìsa icumi nsidanicuú nècuàchì xiníndísâ. Còò ni-ìñàha nìsá xídáhàn-nè nùù ñanìtnaha-ne, vàchi iin-ni cahnú-ní nìsa ìa nsidaa ñà-nduá icúmí-nè. ³³ Te poder cahnú xì Dios, cuàhà gá nì chindeá nècuàchì apóstol, vàchi fuerte nì càhàn-nè sàhù sàhà nansa nì xinì-nùù-né Stoho-ndà Jesús na sàni natiacu-yà. Te

cuàhà stná gracia xi-ya iá nùù nsidaa nèhivì xí-yá. ³⁴⁻³⁵ Ñàyùcàndùá, cónì quídámànì ni-iñàha nùù ni-iin-ne, vàchi nècuàchì nìsa ìa ñuhù-xí, ò vehe-xi, nì dicò-néà, te nihí-né dihùn mà nì sàhàn nì naco-neà nùù nècuàchì apóstol, dandu mii-né, nì dasàn-néà nùù nèhivì icúmí necesidad. ³⁶ Te iin nècuàchì nì dicò mà nani José; doco Bernabé nìsa cachi nècuàchì apóstol xì-né, vàchi quivì mà, iin ana nácuàhandee ini xì-ndà cuní cachàmà. Ñuu Chipre nduú ñuu-nè, te Leví nduú yohòtéhè-né. ³⁷ Pues divi-ne nìsa icumi stná xì iin ñuhù, te nì dicò-néà. Dandu nihí-né dihùn yàhvia nì sàhàn nì sàha-ne nècuàchì apóstol, te nì ndòà ndahà nècuàchìmà.

5

Nansa nì quida Ananías xì Safira, nì xida cuàchi-ne

¹ Daaní, nìsa ìa iin tiàa nani Ananías xì ñahàdìhí-nè Safira, te nì dicò stná-nè iin ñuhù. ² Doco nì chivàha cuaán-né chii dihùn sàhámà. Dandu dihùn nì cusobrá mà nduá nì tñii nècuàchì tiàa ma, te nihí-néà nì sàhàn nì sàha-ne nècuàchì apóstol, (na ian iá nsiha). Te ináhá stná ñahàdìhí-nè nansa nì quida-ne. ³ Doco Pedro, nì cachi-nè:

—Ananías, ¿índù chuun nì sàha-ní nì dacà ñà-malu dìni-ní? Dècuèndè cuní-ní dandahví stná-ní Espíritu ìi xí Dios, vàchi nì chidèhé-ní sàhà ñuhù mà. ⁴ ¿Amádi ñuhù xí mii-ní nì sandua daa, te vátuni quida-ní disponer sàhá? Daaní, na sàni dicò-níà, ¿amádi díhùn xí mii-ní nì sanduu stná? ¿Índù chuun nì nacani quini inì-ní, te nì quida-ní dohó? Cunaha-ní, màdì núù nèhivì nì

càhàn tnùhù-ní. Còó, nùù Dios nì càhàn tnùhù-ní —nì cachi Pedro.

⁵ Daaní, na ní nsihi nì inini Ananías ducán, dandu nì natnahnù-nè, te nì xihì-nè. Te nsidaa ana nì xinitnùhu ma, nì yùhí cuaá-nè. ⁶ Dandu nì caquixi tiàa cuachi gá, nì chidùcún-te nsì ma, te nì xida-tèndó cuàhàn-ndà cundùxin-nda.

⁷ Daaní, na ní yàha ùnì hora, nì quesaa stná ñahàdìhí ndómà, doco tãñáha ga cunitnùhu-ne nansa nì cuu. ⁸ Dandu nì ndàcàtnùhù Pedro nùù-né, cachí-nè:

—Cachì-ní xì', ¿a ndísá tantu dohó nì dicò-nsiá ñuhù xí-nsiá?

Te cachí nècuàchìmà:

—Jaan, divi ducán nì sandua.

⁹ Dandu nì cachi Pedro xì-né:

—¿Índù chuun nì ndatnuhu ndùì-nsià quida-nsia ducán, a ndísá cuidà ini Espíritu Ìì xí Stoho-ndà Señor, cahan-nsiá? Cunaha-ní, tiacú sàni nsiaa ana nì casahàn nì sùxin xi ì-ní, te vichi icúmí-tê cunsida stná-te mii-ní cùhùn —nì cachi Pedro.

¹⁰ Te vichi duha nì natnahnù stná nècuàchìmà nùù sàhà Pedro, te nì xihì-nè. Te na ní nansihvi tècuachima, sàni xihì-nè nì xini-te, ñàyùcàndüá, nì tavà stná-te nsì ma nì sàhàn-te nì sùxin stná-te ndómà divi ndé nì sàcundùxin nsì-ì-ndà.

¹¹ Ñàyùcàndüá, cuàhà gá nì yùhí nsidaa nècuàchì xiníndísá ichì-yá, mii-né xì nsidaa stná nècuàchì dava ga nì xinitnùhu ma.

Nansa nì cuu cuàhà milagru ndiaha

¹² Daaní, nècuàchì apóstol, ndiaha gá nì caquida-ne cuàhà milagru nì indehè nèhivì. Te nsidaa nècuàchì xiníndísámá, nsìquívì nìsa

nataca-nè nùù Portal de Salomón (iá yehè veheñùhu). Te iin-ni sàxìnítñùnì nìsa icumi nsidaa-né. ¹³ Doco nèhivì dava ga, ni-iin-ne cónì sáhantee ini-nè cutnahá-né xì nècuàchì natácá mà, mate ndeníhí vaha cuahà-né nècuàchìmà. ¹⁴ Te nì sàà nì xinindisá cuáhà gá nèhivì, tiàa te ñahà-né, nì xinindisá-né Stoho-ndà Señor. ¹⁵ Dècuèndè nìsa tavà stná nèhivì nècuàchì cuhí xi-ne, nì chitánduhù-né nècuàchìmà yuhù ichí, dava-ne nùù cama, te dava-ne nùù yui, ndiatú-né yàha Pedro, áma dúcùn-nè casì nècuàchìmà, te nduvàha-ne. ¹⁶ Stná ñuu cuati ndoó yatni nì caquee cuáhà stná nèhivì vàxi ñuu Jerusalén ndacá-né cuáhà nècuàchì ndohó quidá cuèhè, xì stná nècuàchì dandohó ñà-malu. Te nsidaa-né, nì nduvàha-ne.

Nansa nì catnii-ne nsidaa nècuàchì apóstol

¹⁷ Dandu dùtù xícusahnu-ma, yáha ga nì cumbìdia ini-nè, mii-né xì compañeru-nè tè-ndùú nècuàchì saduceu. ¹⁸ Ñàyùcàndùá, nì tnii-ne nècuàchì icúmí chuun nùù Jesús, te nì chicadi-nè nècuàchìmà vehecàa. ¹⁹ Doco iin ángel xì Stoho-ndà Señor, ñuú nì sàà-nè vehecàa yucán, te nì nacuna-ne yehè nì tavà-né nècuàchìmà, te nì cachi-nè:

²⁰ —Cuahán-nsià cuita-nsia veheñùhu cahnú, te naçani-nsia xì nèhivì nansa nihítáhvi-né cutiacu ndiaha anima-nè.

²¹ Ducán nì dándàcú-né nùù nècuàchìmà quida-ne. Ñàyùcàndùá, na ní tùinuù, dandu nì quihvi-ne veheñùhu cahnú, te nì quesaha-né dacuahá-né nèhivì.

Daaní, dùtù cusáhnú, xì compañeru-nè, nì cana-ne nècuàchì Junta ñà-nataca nsidaa-né, te quixi stná nsidaa nècuàchì sahnú nchichí

ñuu Israel yucán. Dandu nì techuún-né policíá cuàhàn-te vehecàa ñà-cundaca-tè nècuàchì ndiadí quixi. ²² Doco na ní casaà-te yucán, còò cá iin nì ndácùhun-tè. Ñàyùcànduá, nì naxicocuûn-te nì cachitnùhu-tè, ²³ cachí-te:

—Ñà-ndàà nduá, ndiadí vaha yehè vehecàa ma, te itá stná soldadu ndiaá xán, doco na ní na-cuna-nsi, còò cá nècuàchì ndiadí mà.

²⁴ Dandu dùtù cusáhnû, xì comandante ndiaá veheñùhu, xì stná dùtù nihí gá chuun nahnú, nì ndulocó-nè na ní xinitnùhu-ne ducán. ¿Índù fin cucumi chuun yohó? cahan-né. ²⁵ Daaní, divi momentu mà nì quesaa inga tiàa nì cachitnùhu xi-né:

—Cunaha-nsiá, nècuàchì nì chicadi-nsià vehecàa, yucán sàndòó-né veheñùhu cahnú, dacuahá-né nèhivì —nì cachì-te.

²⁶ Dandu comandante mà, cuàhàn-te xi policíá xi-tè, te viví-ni nì saca-tè nècuàchìmà vaxi-ne, vachi yúhî-te nèhivì cuáhà mà ñà-vihini cacani yuu-néte cahan-té. ²⁷ Ñàyùcànduá, ndacá-te nècuàchìmà nì quesaa, te nì sàcùta-ne nùù nsidaa nècuàchì Junta mà. Dandu nì cachi dùtù cusáhnû:

²⁸ —¿Amádi sàni dàndàcú-nsí nùù-nsiá ñà-màsà chínáhá gà-nsià nèhivì sàhá Jesús? Doco vichi, nsidanicuú lugar ñuu yohó sàni càhàn-nsià sàhù ñà-ndùú dàñùhù xi-nsia, te cuní-nsià ñà-nsiùhù nacuida-nsi cuàchi sàhá nècuàchì nì xihì mà.

²⁹ Dandu Pedro xì dava ga nècuàchì apóstol, nì naxiconihí-né nùù nècuàchìmà, cachí-nè:

—Nsiùhù, icúmí-nsí cunchicùn-nsi ñà-nduá cachí Dios, te màdi ñà-nduá cachí nèhivì uún.

³⁰ Mii-nsiá nì chituu-nsia Jesús nchìca cruz. Doco mate modo ducán nì sahnì-nsiáyà, doco vichi sàni

natiacu-yà nì quida Dios, divi mindaa Dios nìsa cahvi xii-ndà. ³¹ Te vichi sàni saquin-yà Jesús ndahà cuàhá-yà ñà-cunduu-ya ana cusáhnû, te cunduu stná-yà ana dacácu xi-nda. Te ducán nì cuu sàhà-ñá ni cuu-nda arrepentir, nsidaa ndohó nècuàchì ñuu Israel yohó, te ducán nìhì-yá nansa cuicahnú ini-yà sàhà cuàchi-nda. ³² Te nsiùhù, testigu xínduu-nsi, vàchi nì xininùù-nsí ducán nì cuu. Te testigu nduú stná Espíritu Ìì xí-yá ñuhú ini anima-nsi, vàchi nsidaa ana cunini xi-yá, nìhìtáhvì-né ndèe Espíritu Ìì xí-yá ini anima-nè quida-ya —nì cachi Pedro.

³³ Doco nècuàchì dandacu-ma, na ní inini-ne ñà-jaàn, yáha ga nì caxidà ini-nè, te nì quesaha-né nì ndatnuhu tnahá-né nansa dandáñúhú-nè nècuàchì-mà. ³⁴ Doco nuù nèhivì Junta mà, iá iin maestru nani Gamaliel, iin nècuàchì fariseu chináhá xì ley xi Dios. Nècuàchì vàha nduú-né cachí nsidaa nècuàchì ñuu yucán. Te divi-ne nì ndacuiin-nè nì dandàcú-né quee cuaán chii nècuàchì apóstol mà. ³⁵ Dandu nì cachi-nè xì nsidaa compañeru-nè yucán:

—Nsidaa mii-nsiá nècuàchì raza-ndà Israel, cuidadu ni cúndóo-ndá sàhà ñà-nduá quida-nda xì nècuàchì càá. ³⁶ Vàchi ¿a có-nsínuu inì-nsia nansa nì cuu tiempu na ní ìa iin tiàa nani Teudas? Tè-càhnú ícà-xí nduú-te nìsa cachì-te. Te nahi cùmì cientu nèhivì nì quihvi tnahá xì-té nì sanchicùn-nète. Doco por fin nì sahnì nèhivì-té, te nì xitià nihni nsidaa nècuàchì nchícùn xì-té, te ducán nì nsihi chuun ma. ³⁷ Daaní, después nì yàha inga casu na tiempu nì cuu-nda empadronar. Ìin tiàa ladu Galilea nani Judas, nì nìhì-té nì dàyáha-tè

cuahà nèhivì ladu xi-tè. Doco nì xìhì stná-te, te nì xìtià nihni stná nsidaa nèhivì nì chiyuhù-té.

³⁸ Ñàyùcànduá, yùhù cachí xì-nsiá vichi, ni cúnahá nècuàchì sàni tñii-nda jaàn. Chicá vaha nacoo-ndané, vachi nú inì-ni mii-né nì nacani ini-nè quida-ne ñà-nduá quidá-né, dandu icúmiá ndòo uan. ³⁹ Doco nú Dios nì dàndàcù-xì nùù-né, dandu mà nunca nìhì-ndà cadì-ndà nùù-né, te cachí, còtó Dios nàá stnàhà-xì-ndà —nì cachi Gamaliel mà.

⁴⁰ Dandu nsidaa compañeru nècuàchìmà, nì dàjuùn-nè nècuàchìmà, te nì cana-ne nècuàchì apóstol nì nansihvi tu-ne. Dandu nì sahnì cuì-nè nècuàchìmà, te nì chinaha-ñánê ñà-màsà cáhàn gà-nè xì nèhivì sàhà Jesús. Dandu nì dañà Junta Cahnu-mané, ⁴¹ te nì caquee-ne libre, cudû ini-nè ñà-nì natùì stná-nè ndoho-ne sàhà chuun xi mii-yá. ⁴² Daaní, nsiquívi vehe vehe nisa xicanuu-ne dacuahá-né nèhivì. Sáhàn stná-nè veheñùhu cahnú, te chináhá stná-nè nèhivì yucán, cáhàn-nè sàhù sàhà Jesucristu, ni-iyuhu cóni nácóó-nèàmà.

6

Nansa nì cuu nombrar ùsà tiàa dasàn ñà-cutiacu nècuàchì ndahví

¹ Quivì yucán vihi gá nì nducuahà nècuàchì nchícùn ichì mii-yá; dava-ne cáhàn-nè dàhàn hebreu, te dava ga-nè cáhàn-nè dàhàn griegu. Dandu nì quesaha nècuàchì griegu mà nì xitnùhu-ne compañeru-nè cáhàn hebreu, vachi ñahàcuàán xí-icumi nècuàchì griegu mà, có-nìhì váha-ne ñà-cutiacu-nè na dásàn-ñà quivì quívi. ² Ñàyùcànduá nì cana

nsi-úxin ùi apóstol nsidaa nècuàchì xiníndísâ, te nì cachi-nè xì nècuàchìmà:

—Nsiùhù, có-ndùá ñà-nacoo nihni-nsi chuun xi palabra xi Dios, te cacanuu-nsi dasàn-nsí ñà-cutiacu nèhivì. ³ Ñàyùcàndùá, mii-nsiá nanducu-nsiá ùsà tiàa nchichí dandacú sàhà chuun yohó, ñánì. Nècuàchì tnùñuhu ni cundúú-né, te ni cóo chitu stná anima-nè Espíritu Ìì xí Dios. ⁴ Doco nsiùhù, iin-ni cuàhàn-nsi quida-nsi seguir càcàn tàhvì-nsí nùù-yá, te dacuahá-nsí nèhivì palabra xi-ya —nì cachi-nè.

⁵ Daaní, nsidaa nèhivì mà, nì cudii ini-nè ñà-ndùá nì cachi nècuàchì apóstol mà. Ñàyùcàndùá, nì caquee nombradu ùsà tiàa. Iin-ne nani Esteban. Iin nècuàchì nihnú vaha inì-xi nduú-né, te chitu stná anima-nè Espíritu Ìì xí Dios. Te nì caquee stná nombradu nècuàchì nchícùn yohó: Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, xì Nicolás. Nècuàchì inga raza nì quixi ñuu Antioquía nduú Nicolás mà, doco nì yàha-ne religión xi nècuàchì raza Judea. ⁶ Daa-ní, nsidaa nèhivì mà, nì saca-ne nècuàchì nombradu mà nùù nècuàchì apóstol; dandu apóstol mà, nì xicàn tàhvì-né nùù Dios, te nì chindòó-né ndahà-né dìnì nècuàchìmà.

⁷ Daaní, después, chicá más nì cucuahà palabra xi Dios, vàchi cuàhà gá nèhivì ñuu Jerusalén nì sàà nì xinindisá, te cuàhà gá stná nècuàchì dùtù nì sàà-nè nì xinindisá stná-nè palabra mà.

Nansa nì tnù Esteban

⁸ Daaní, nì xicanuu Esteban mahì nèhivì, te nì quida-ne cuàhà milagru ndiaha, vàchi cuàhà gá ícúmí-nê gracia xi Dios, te fuerte iá palabra

cachí-nè. ⁹ Doco dava nèhivì, nì quesaha-né nââ tnahá-né xì nècuàchìmà. Nèhivì sáhàn veheñùhu nani Veheñùhu xì Nèhivì Libre xínduu-ne, te nì caquixi-ne inga ñuu, divi ñuu Cirene, xì ñuu Alejandría, xì ladu Cilicia, xì ladu Asia. ¹⁰ Doco mànicúì nìhìndèè-né màcòdònùù-né nùù Esteban, vâchi chindéé Espíritu Ìì xí Dios-nè cáhàn nchichí-nè. ¹¹ Ñàyùcàndüá, nècuàchì nââ xì-némà, nì nducu-né iin ùì tètñùhù, te nì chiyàhvi-nète ñà-càhàn tnùhù-té dìquì Esteban. Sàhà ñà-jaàn, dohó nì cachi tèmà:

—Nì inini-nsì nì cachi quini Esteban dìquì (yua-nda) Moisés xì dìquì stná Dios.

¹² Ñàyùcàndüá, ducán nì nìhì nècuàchì malu mà nì dânácuídâ-nè nèhivì ñuu mà, mii-né xì stná nècuàchì sahnú dandacú, xì stná nècuàchì ley xì veheñùhu, te nì quida cuahà-né sàhà Esteban; yàchì nì sàà-nè ndé íá nècuàchìmà, te nì tñii-ñané, te ndacá-ñánê nì casaà nùù nècuàchì Junta. ¹³ Yucán nì cana-ne tètñùhù mà nì tnàtuu-tè, te nì san-icuàchi-tè sàhà Esteban, cachí-te:

—De por sí, tùha quini tè-jaàn, vâchi quini cáhàn-te dìquì veheñùhu ìì xì-ndà, xì dìquì stná ley ìì xì-ndà. ¹⁴ Te nì inini stná-nsì nì cachì-te ñà-ìcúmí quixi Jesús de Nazaret, te dacaá-né veheñùhu xi-nda. Dandu fuerza icúmí dâma estilu xi-nda, divi estilu nì nacoò xì-ndà Moisés —nì cachi tèmà.

¹⁵ Dandu nsidaa nèhivì ndoó Junta mà, nì indehè-né nùù Esteban, te nì xini-nè, na indéhe ángel indéhe nècuàchìmà vichi.

Ñà-nduá nì cachi Esteban na ní càhàn-nè sàhà mii-né

¹ Dandu dùtù cusáhnû, nì cachi-nè xì Esteban:

—¿A díví ñà-ndàà nduá (xícachi nècuàchì jaàn), á coó?

² Dandu nì naxiconihí Esteban, cachí-nè:

—Mii-nsiá, nècuàchì sahnú nchichí, cunini chii-nsiá, ñànì, vàchi (cuàhìn nacani) nansa nì quida Dios ndiaha xi-nda sànahe dècuèndè na iá ì xì-ndà Abraham ñuu nani Mesopotamia. Tàñáha ga nadàma-ne ndè ñuu Harán, dandu nì dàcùnì Dios-nè mii-yá, ³ te dohó nì cachi-yà xì-né: “Nacoo-ní ñuè-ní yohó, te nacoo-ní tnahe-ní, quihin-ní ichì cuahán-ní inga ñuu icúmì dacunì mii-ní”. ⁴ Ñàyùcànduá, nì quee-ne ladu Caldea yucán, te nì sàà-nè ñuu Harán. Te ñuu mà nì ndòo-ne dècuèndè nì xìhì yua-né. Dandu inga xichi nì càhàn tu Dios xì-né, ñàyùcànduá nì quihin-ne ichì nì quesaa-nè ñuu yohó ndé ndoo-nda vichi.

⁵ Doco cónì sáha-yanè ni-iin ñuhù cunduu ñuhù xí mii-né, ni siquiera iin ñuhù tì. Doco nì cachi-yà xì-né ñà-después cuàhàn-yà dacútâhvi-yànè inii ñuu yohó, te cucumi-né, mii-né xì dèhe-ne. Ducán nì cachi-yà xì-né, mate táyôo ni-iin dèhe-ne. ⁶ Te nì cachi stná-yà ñà-ìcúmì descendencia xi-ne sàà-nè cundoo-ne inga ñuu xìcà ndé cuichuún uun-ni nècuàchìmà-né, nì cachi-yà; te cuàhà ìcúmì-né ndoho-ne quida nècuàchìmà, te cùmì cientu cuià cundua. ⁷ Doco dohó nì cachi stná-yà (xì Abraham mà): “Después icúmì dandohó stnâi nèhivì cuichuun-xi tnahe-ní ñuu xìcà mà, dandu caquee-ne libre, ndixi-ne cahvi-né yuhù lugar yohó”, nì cachi-yà. ⁸ Dandu nì quida stná-yà iin

tratu xì Abraham, nì cachi-yà ñà-ìcúmí tàhndè iin seña ìcà nsidaa dèhe ii-né. Ñàyùcàndùá, na ní tùinuù dèhe ii-né nani Isaac, dandu tìxi ùnà quivì nì sàcùnihi seña ìcà-vé. Daaní dèhe Isaac mà nani Jacob, nì sàcùtuu stná seña mà ìcà-vé. Te divi-ni ducán nì quida stná Jacob mà xì nsihúxìn ùi dèhe ii-né, divi nècuàchì nduú xì-ndà. ⁹ Te xì-ndà mà, nì cumbidia ini-nè sàhà ñani chii-né nani José. Te ñàyùcàndùá nì dicò-né nècuàchìmà nùù nèhivì cuàhàn ñuu Egipto. Doco Dios, nì cutnahá stná-yà xì nècuàchìmà iá-nè ñuu yucán, ¹⁰ nì dáyáha-yanè nùù nsidaa tnùndoho nì xini-nè. Dandu nì cunchichí-nè nì quida-yà, te nì ndòo manì-né nùù rey Faraón ñuu Egipto yucán, vàchi mii-yá nì chindee-yánè. Te nì quida rey mà nombrar José ñà-cunduu-ne nècuàchì cu-uì nùù-té ñuu mà, dècuèndè nì cachì-te ñà-dandacú stná-nè nùù nsidaa nècuàchì quidachuún vehe-tè.

¹¹ 'Daaní, nì quixi iin tnama inicutu ñuu mà, xì stná iniì ñuu Canaán; iin tnùndoho cahnú nì sandua. Te xì-ndàmà, có-níhì gá-nè ñà-cutiacu-nè. ¹² Dandu nì xinitnùhu yua-né Jacob ñà-íá trigu ndè ñuu Egipto. Ñàyùcàndùá, nì techuún-né dèhe-ne cuàhàn-nè ñuu mà. Te primeru viaji nì sanduamà. ¹³ Daaní, viaji ùi nduá na ní dàtúi José mii-né nùù ñani-nèmà. Dandu nì cundaà ini rey Faraón índù raza nèhivì nduu José. ¹⁴ Te nì dàquixí stná José iin razón ñà-cùhùn stná yua-né Jacob xì nsidaa stná tnaha-ne. Te nsidaa nsidaa-né ùni dico sàhùn (75) nduú-né. ¹⁵ Ñàyùcàndùá, nì sàà Jacob ñuu Egipto mà, te yucán nì ndòo-ne dècuèndè nì xìhì-nè, mii-né xì nsidaa stná dèhe-ne. ¹⁶ Doco después nì natavà xì-ndà iquì nsìi ma, te nihí-nèà màndixi-ne ñuu-nè

yohó dècuèndè ndè iá ñuu tii Siquem, te yucán nì ndùxan ini iin cueva, divi cueva nì xiin xii-ndà Abraham nùù dèhe iin tiàa nani Hamor.

¹⁷ 'Daaní, nì cuyatni tiempu cuu ndisa ñà-nduá nì cachi Dios na ní càhàn-yà xì Abraham daa. Te yáha ga nì nducuahà descendencia xi nècuàchì mà ndoó ñuu Egipto yucán; cuàhà sàstnùhù nì nanduu-ne. ¹⁸ Dandu nì quìhvi inga rey dandacú nùù ñuu yucán. Te rey mà, cóni cúndàà inì-te nansa (nì chindee) José antes. ¹⁹ Ñàyùcànduá, nì dándàhvì-te xii-ndà mà, nì quida quini-tè xì-né, nì dándàcú-te nùù-né ñà-nacoo nihni-ne mée cuati xí-né sàhà-ñá cui-vè. ²⁰ Te divi tiempu mà nì tùinuù Moisés ñuhiví, te cudî ini Dios sàhà-vé. Cutu únì yòò nì ìa-ve xì yuadíhí-vè, ²¹ Te nì sàà hora icúmí-nè nacoo nihni-nevè, doco (nì càcu-ve), vàchi nì ndacùhun iin dèheyoco rey mà-vé. Te nì dàcuàhnú-ñavé na iin dèhe-ñà. ²² Dandu después nì dàcuàhá vaha-ne nsidaa palabra nchichí ñuu Egipto yucán. Nì cutùha vaha-ne càhàn-nè sàhù, te nì ìa stná fama-nè sàhà chuun nahnú nìsa quida-ne.

²³ 'Daaní, na cuáhàn-nè xìnu-ne ùì dico cuà, nì nacani ini-nè nùhù-nè nàcòtò-nè tnaha-ne, divi nècuàchì xinduu (descendencia xi xii-né) Israel. ²⁴ Te yucán nì xini-nè iin tè-Egipto dandohó-te iin tnaha-ne. Ñàyùcànduá, nì nacuidahan-né nècuàchì mà nùù tèmà, te nì nachitacùhá-nè sàhà tnaha-nemà, nì sahnì-né tèmà. ²⁵ Vàchi nì tuxi ini-nè cuáhàn nsidaa tnaha-ne cundaà ini-nè ñà-sàhà mii-né icúmí Dios dacácu-ya nsidan-icuú-né. Doco cóò, cóni cécúndàà ini nècuàchì mà.

²⁶ 'Daaní, inga quìvì-mà tucu tu xicánúú-né yucán, te nì xini-nè itá ùì tnaha-ne nàâ

stnahá. Ñàyùcàndùá, nì cuni-nè nachindovii-né nècuàchìmà, te nì cachi-nè xì nècuàchìmà: “Señores, ¿índù chuun caní stnahá-nsiá? ¿Amádi iin-ni ñaní xínduu-nda?” ²⁷ Dandu tiàa caní stnahama, nì chindaha níhni-te Moisés, cachi-te: “¿Ana nì cachi xì-ní ñà-dàndàcù-ní nuù-nsí? Còó, còó permisù nsidandaà-ní chuun xi nsiùhù. ²⁸ ¿A cuní-nì cahni stná-ní yùhù nacua nì sahnì-ní tè-Egipto icu?” nì cachi-te. ²⁹ Dandu na ní inini Moisés ñà-jaàn, nì xinudèhé-nè cuàhàn-nè ñuu Madián. Te yucán nì ndòo-ne, te nì sàcùndoo stná ùi dèhe ii-né.

³⁰ Daaní, nì yàha ùi dico cuià iá-nè yucán, dandu iin quivì xicánúú-né ìcà yucù nani Sinaí, te nì xini-nè xíxìn iin yutnù tìi. Te mahì ñuhu mà nì natùì iin ángel. ³¹ Ñàyùcàndùá, nì ndulocó-nè sàhà ñà-ndùá nì xini-nè. Te na ní cuyatni-ne ña-cuàhàn-nè cundehè váha-ne, dandu nì tiacu-nè cáhàn Stoho-ndà Dios xì-né, cachí-yà: ³² “Yùhù nduí Dios. Cuisì yùhù nìsa cahvi xii-ní Abraham, xì Isaac xì Jacob”, nì cachi-yà. Ñàyùcàndùá, nì quesaha Moisés quidí-né, te yúhì-nè cundehè gá-nè. ³³ Dandu nì cachi tu Stoho-ndà Señor xì-né: “Tavà-ní ndìsàn-ní, vàchi ñuhù ndé iin-ní yohó, ñuhù ìi nduá. ³⁴ Cunaha-ní, sàni xinì nansa ndohó nèhivì-xí ndoó ñuu Egipto. Sàni tiacui xítana-ne, te ndoho-guá-nè. Ñàyùcàndùá, sàni nui yohó ñà-vàxi nacuaqui-nè caquee-ne ñuu mà. Pues vichi cùhùn-ndà, vàchi cuàhìn techuín mii-ní nuhù-ní ñuu Egipto”, nì cachi Dios.

³⁵ Ñàyùcàndùá, divi Moisés nduú ana nì techuún-yá nuhù dandacu-xi nuù tnaha-nda, te dacácu-ne nècuàchìmà, vàchi divi ducán nì ndacu nuù-né nuù mii-yá nì tui mahì yutnù tìi mà, te

indéhe-yá nahi ángel. Pues divi-ne nduú ana nì cahíchì ini tnaha-nda daa na ní cachi-nè: “¿Ana nì cachi xì-ní dandacu-ní nùu-nsí? Còò permisú nsidandaà-ní chuun xi-nsi”. ³⁶ Doco divi Moisés mà nduú ana nì tavà xì nècuàchìmà ñuu Egipto yucán, te nì quida stná-nè cuàhà milagru fuerte ñuu mà, cuàhà milagru ndiaha. Dandu nùu Mar Cuahá, yucán nì cuu ga más milagru fuerte. Te inii ùi dico cuà nì cuu ga stná milagru nùu yucù dàná (ndé nì xìcanuu-ne).

³⁷ 'Dandu después nì cachitnùhu Moisés inga palabra xì xii-ndà nècuàchì Israel mà, te dohó nì cachi-nè: “Vàxi iin quivì na icúmí Stoho-ndà Dios cuàha-ya iin tnaha-nda chuun ndiaha càhàn cuenta xi-ya ñuu-ndà. Te nacua quidá yùhù, ducán icúmí quida stná ana icúmí quixi ma. Te icúmí-nsiâ cahvi-nsiâ ñà-nduá cachi-yá”, nì cachi Moisés.

³⁸ '(Ináhá-nsiâ), divi Moisés nduú ana nìsa ìa yucù dàná yucán, cutnáhâ-né xì nèhivì cuàhà nduú xii-ndà mà, te cutnáhâ stná-nè xì mii-yá nì càhàn xì-né yucù Sinaí mà, divi mii-yá indéhe nahi ángel. Te (ináhá-nsiá, divi nùu mii-yá) nì nìhì stná-nè palabra xi vida ndiaha icúmí-ndá chivàha-nda.

³⁹ 'Doco xii-ndà mà, còò, cóni cùnì-nè cunini-ne Moisés. Nì cahíchì ini-nè nècuàchìmà, vàchi cuisì cunì-nè nùhù dahuun-ne ñuu Egipto. ⁴⁰ Te nì cacachi stná-nè xì Aarón: “Quidayucùn-ní iin ñà-cunduu stoho-ndà cundaca-nda codònuù núu-ndà, vàchi sàcuàhàn Moisés, te cutu ní tavà úun-nèndó ñuu Egipto, te vichi có-cundáà ini-nsi ndià nì cuu xi-né”, nì cachi nècuàchìmà. ⁴¹ Te divi quivì yucán nì quidavàha-ne iin chelù. Dandu nì sahnì stná-nè quisì cunduu promesa nùu chelù

mà, te cudùì gá ini-nè, vâchi sàni quidavàha-ne (iin ñà-cahvi-né). ⁴² Ñàyùcàndùá, nì naxicocuñin ini Dios sàhà-né, te nì nacoò uun-yanè ñà-quida-ne ñà-ndùú gustu xi-ne cahvi-né orá, xì yoo, xì sìtnúù. Ináhá-ndá nì cuu ducán, vâchi dohó cachí-yà nùù libru nì tiaa profeta sànaaha ndé cachí-yà:

¿Nsiohó nècuàchì Israel, ùì dico cuà nì xìca-ndá yucù, te nì sàha-ndá yùhù ofrenda xì promesa, divi quisì nì sahnì-ndá sàhí? Doco ¿a ndísá nì cahvi ndisa-ndá yùhù na ní quida-ndá ducán? ⁴³ Còó, mà ndísá; yùù yócò (nduá nìsa cahvi-ndá, vâchi divia) nìsa nihi-ndá xicánúú, divi yùù yócò nani Moloc inácaá ini vèha, xì stná stohò-ndá nani Renfán náhà nahi sìtnúù cahnú. Vâchi figura-ñà mà nì quidayucùn-ndá, te nì cahvi-ndá. Pues (divi sàhà nsidaámà) icúmì taxi xiqué nsiohó ndè nùù-xì ñuu Babilonia, nì cachi Dios.

⁴⁴ (Dandu nì cachi gá stná Esteban palabra yohó):

—Na ní sandoo xì-ndà mà yucù, nìsa icumi-né iin vehe sìcoto ndé nìsa cahvi-né Dios. Vâchi nì dândàcù-yá nùù Moisés ñà-quidavàha-ne vehe ìì mà, te ndudava xì ñà-ndùá nì dâcùnì-yànè antes. Ñàyùcàndùá, nì cuyucun vehe ma. ⁴⁵ Daaní, de-spués nì ndòà nùù dèhe xì-ndà mà. Te nècuàchì mà, nsidá-néà nì quesaa-nè xì Josué ladu nación yohó ndé nì sandoo nèhivì cuàhà inga raza. Doco nì cacuxio nèhivì mà nùù ñuu-nè yohó, te nì nandua ñuu xì-ndà, vâchi nì chindee Dios xì-ndàmà ní taxi-né nècuàchì mà. Ñàyùcàndùá, ñuu yohó nì ndòò vehe ìì mà inii tiempu dècuèndè tiempu xi David.

⁴⁶ Te David mà, nì xini màni Dios-nè. Ñàyùcàndùá, nì xicàn tàhvì-né nùù-yá, áma cuáha-ya lugar quidayucun-nè iin veheñùhu cahnú xí-yá, vächi divi-ya nduú ana cahvi nsidaa descendencia xi xii-né Jacob. ⁴⁷ Doco (màdi mii-né, sino que dèhe-ne) Salomón nduú ana nì nìhìtáhvì nì quidayucun xì veheñùhu cahnu-ma.

⁴⁸ 'Doco cunaha-nsiá, cahnú Dios icúmí-ndá, màdi cuisì veheñùhu ñuhiví yohó iá-yà. Còó, vächi ducán nì cachi stná iin nècuàchì nì càhàn cuenta xi-ya sàhana, nì tiaa-ne palabra yohó ndé cachí-yà:

⁴⁹ Na iin silla cahnú ndé ié` dandacuí, ducán nduú ansivi. Te nahi bancu tii ndé quetátú sàhí, ducán nduú ñuhiví. Ñàyùcàndùá, mà sàà nèhivì quidavàha-ne iin vehe cahnú ndé coi, vächi màdi iin xaan-ni ié` quetátúì. ⁵⁰ Còó, yùhù nduí ana nì quida vaha xi ansivi xi ñuhiví; nsidaa ñá-jaàn nì quidavàhi xì ndahí', nì cachi Dios.

⁵¹ (Dandu nì cachi gà Esteban):

—Ndisa, ndee íní mii-nsiá. Có-nìhnú inì-nsia Dios, vächi nahi tè-siùmí xínduu-nsia, ñàyùcàndùá mà túha-nsia cunini-nsia. De por sí, xiní ùhì-nsià Espíritu ìì xí Dios; vächi divi nacua nìsa quida xii-ndà sàhana, ducán quidá stná mii-nsiá vichi. ⁵² Vächi nècuàchì yucán, quini ga nì quida-ne xì nsidaa nècuàchì nìsa càhàn cuenta xi Dios, nì sahnì-né nècuàchì mà, mate nduú nècuàchì mà ana nì cachitnùhu ñà-icúmí quixi mii-yá ana ndàà cuisì inì-xi. (Daaní, na ní quesaa-yà), divi mii-nsiá nì cahin xì-yá, te nì sahnì-nsiáyà. ⁵³ De por sí, có-cùní dahuun-nsia chivàha-nsia ley xi Dios, mate ángel

ndiaha nì sàha xi-nda ley mà. ⁵⁴—Ducán nì cachi Esteban xì nèhivì yucán.

Nansa nì sahnì nèhivì Esteban xì yùù

Dandu nèhivì iníní má, yáha ga nì caxidà ini-nè, nì saxìndiàá stnahá nùhu-ne. ⁵⁵ Doco Esteban, chitu anima-nè Espíritu Ìì xí Dios. Dandu nì indehè-né dìquì-xí ansivi, te nì xini-nè tnúù ndiaha ndé iá Yua-nda Dios, te yucán iín Jesús ladu cuahá-yà. ⁵⁶ Dandu nì cachi-nè:

—Cundehè-nsiá, nuná ansivi indéhi, te yucán ladu cuahá Yua-nda Dios iín mii-yá ana nduú Tnaha Ndiaha Nèhivì Ñuhiví.

⁵⁷ Doco nèhivì yucán, ndee cána dana-ne, te sadí ndahà-né tùtnù-né, cuàhàn nsidaa-né carera ndé iá nècuàchìmà. ⁵⁸ Nì tavà-ñàné ñuu mà ñà-cahni-ñánê xì yùù. Te tiàa nì càhàn tnùhù sàhà-né, nì tavà-né dùhnù-né, nì ndòa nùù iin tiàa chii nani Saulo. ⁵⁹ Dandu nì quesaha-né nì cani-ne cuàhà yùù dìquì nècuàchìmà ñà-cui-nè. Doco mii-né, nì ndacùcahan-né Jesús, cachí-nè:

—Stoho-nsi Jesús, jsà-iá natnii-ní animè!

⁶⁰ Dandu nì sàcuìn sìsì-né, te nì ndàhì ndee-né, cachí-nè:

—Stoho-nsi Señor, xicàn tàhví nùù-ní ñà-màsà quíhín cuenta-ní sàhà cuàchi quidá nèhivì yohó xí’.

Te na ní nsihi nì cachi-nè ducán, dandu nì ndàhvà-ne ñuhiví, na ian nì quèdì-nè.

8

Nansa nì sanchicùn Saulo nèhivì cahvi xi Jesús ñà-dandohó-né nècuàchìmà

¹ Te Saulo mà, cudú stná ini-nè ñà-nì xihì Esteban ducán. Daaní, divi quivì yucán nì quesaha nì

cucuahà gá sàhà nècuàchì nchícùn ichì Jesús. Nì quesaha nèhivì dava ga dandohó-né nsidaa nèhivì xí-yá ndoó ñuu Jerusalén. Ñàyùcànduá, nì xin-udèhé nècuàchìmà, cuàhàn-nè inicutu ladu Judea xi ladu Samaria. Doco nècuàchì apóstol, còó, cónì xítìà-nè.

² Daani, (nì nsihi nì sahnì nèhivì Esteban), dandu nì casaà dava nècuàchì nihnú vaha ini xì Dios, nì (nsiquihin-ne ndómà), te nì sùxin-nèndó. Te cuàhà gá nì casacu-ne sàhà-ndà.

³ Doco Saulo, yáha ga nì quida quini-ne xì nsidaa nècuàchì nchícùn ichì Jesús, vachi vehe vehe nì xicanuu-ne, nì quìhvi-ne nì tavà-né nècuàchìmà, tiàa-ne te ñahà-né, te ñuhú-né nècuàchìmà nì sàhàn nì chicadi vaha-ne.

Nansa nì xítìà nihni razón ndiaha ndé' ladu ñuu Samaria

⁴ Doco nècuàchì nì xítìà mà, inicutu nì sàhàn-nè nì dàcuítìà-nè razón ndiaha xì Dios. ⁵ Iin nècuàchìmà nani Felipe, te divi-ne nì sàhàn iin ñuu iá ladu Samaria. Te yucán nì càhàn-nè sàhù sàhà Cristu. ⁶ Te nì nataca cuàhà nèhivì ñuu mà, nì inini vaha nsidaa-né ñà-nduá nì cachi Felipe, vachi nì xini stná-nè milagru nì quida nècuàchìmà, ⁷ vachi nì dándúvaha stná-nè cuàhà nèhivì ñuhú ñà-malu inì-xi. Caná fuertéà nì caquea ini-nè. Te nì nduvàha stná cuàhà nècuàchì nì dàñà î cuerpu xi, xì cuàhà gá stná nècuàchì xicá cuéhê. ⁸ Ñàyùcànduá, nì cudìl sàstnùhù ini nècuàchì ñuu mà. ⁹ Doco yucán iá stná iin tiàa nani Simón. Sà-iá cuìà iá-te ñuu mà. Tètàtnà tàdí nduú-te, te dandahví uun-tè nèhivì ladu yucán, vachi cachí-te xì-né ñà-chuun cahnú nduá nì nihítáhvi-té. ¹⁰ Ñàyùcànduá, nsidaa nèhivì ñuu mà,

xiníndisâ-né yuhù-té, nècuàchì ndahví te nècuàchì cuicà, nsidaa-né tuxí ini-nè ndudu ndiaha xí Dios icúmí-tê. ¹¹ Ñàyùcàndüá, cahvi váha-nète, vâchi caní tiempu dandahví-tené xì tàtnà xí-te. ¹² Doco na ní sàà Felipe yucán, te nì dàtúi-ne razón ndiaha sàhà ñuhíví ìì xí Dios xì sàhà ichì Jesucristu, dandu nì xinindisá cuàhà nècuàchìmà, te nì cuhìi stná-nè, tiàa-ne te ñahà-né. ¹³ Dècuèndè stná Simón mà, nì xinindisá stná-te, te nì cuhìi stná-te. Dandu iin-ni nì tenchicùn stná-te Felipe, ndulócô cuàhà-té, vâchi nì xini-te cuú cuàhà milagru ndiaha, cuàhà milagru fuerte.

¹⁴ Daaní, nècuàchì apóstol ndoó ñuu Jerusalén, nì xinitnùhu-ne ñà-ndüá nì cuu ladu Samaria yucán, ñà-sàni xinindisá cuàhà stná nècuàchì ladu yucán ñà-ndüú palabra ìì xí Dios. Ñàyùcàndüá, nì techuún-né compañeru-nè Pedro xì Juan ¹⁵ ñà-cùhùn-nè ñuu mà, te càcàn tàhvi-né nùù Dios sàhà-ñá nandèe stná Espíritu ìì xí-yá ini anima nsidaa nècuàchì yucán. ¹⁶ Vâchi tàñáha ga nihítáhvi nècuàchìmà Espíritu ìì, cuisì-ñá nì cuhìi-né na ní xinindisá-né Stoho-ndà Jesús. ¹⁷ Ñàyùcàndüá, nì sàà Pedro xi Juan yucán, te nì chitàndòó-né ndahà-né dìni nècuàchìmà, te nì nandèe Espíritu ìì xí Dios ini anima-nè.

¹⁸ Doco Simón ma, na ní xini-te nansa nì nihítáhvi nècuàchìmà Espíritu ìì xí Dios ñà-nì sàcùitandoo ndahà apóstol dìni-né, dandu nì cahìn-te dìhùn nùù nècuàchìmà, ¹⁹ cachí-te:

—Cuàhatahvi stná-nsià yùhù ndudu ìì mà, vâchi cuní stnáì chitàndói ndahí dìni nèhivì, te nihì stná-nè Espíritu ìì xí Dios —nì cachì-te.

²⁰ Doco nì cachi Pedro xì-té:

—Nì sàà-ní ndañuhu dahuun-ní xì dìhùn xí-ní ñà-tùxí inì-ní vátùni cuyàhvi tàhvi ndiaha-nda nùù Dios. ²¹ Có-nduá ducán cucuu-ní xì chuun yohó, vèchi anima chicuéhè icúmí-ní nùù mii-yá.

²² Te vichi xiñuhu cuu-ní arrepentir sàhà cuàchi nì quida-ní, te càcàn tàhvi-ní nùù-yá, áma cuícáhnù ini-yà sàhà-ní ñà-nì nacani quini guá inì-ní.

²³ Vèchi sàni cundaà inì, cuàhà gá cúmbidia inì-ní, te ñuhú inì-ní, vèchi sadí cuàchi-ní nùù-ní —nì cachi Pedro.

²⁴ Dandu nì cachi Simón mà:

—Càcàn tàhvi-nsiá nùù Stoho-ndà Señor sàhí ñà-màsà cúú xí ni-ĩñaha nacua nì cachi-nsiá jaan.

²⁵ Daaní, Pedro xì Juan, chicá nì càhàn gà-nè (xì nècuàchì ñuu mà) palabra ì xí-yá sàhà ichì ndiaha Stoho-ndà Señor.

Dandu mànuhù cuéyàà-nè ñuu Jerusalén, nì yàha-ne cuàhà ñuu cuati ndé ndoó nècuàchì samaritanu, te yucán nì càhàn stná-nè xì nèhivì mà ñà-nduú razón ndiaha xí mii-yá.

Nansa nì xinindisá iin nècuàchì ñuu Etiopía

²⁶ Dandu nì quixi iin ángel xì Stoho-ndà Señor, nì càhàn-nè xì Felipe, cachí-nè:

—Quihin-ní ichì cuahán-ní ladu sur ndè cachi sàà-ní ichì cuàhàn ñuu Jerusalén xì ñuu Gaza; te ichì yucán, yucù nduá.

²⁷⁻²⁸ Ñàyùcànduá, nì quihin nècuàchì mà ichì cuàhàn-nè. Te cunaha-ní, yucán yàha stná iin tiàa ñuu Etiopía. Iin nècuàchì eunuco nduú-né, te chuun cahnú nihí-né nùù Candace, divi ñhà dandacú nùù ñuu Etiopía yucán, vèchi ana ndiaá xì ñà-cuicà ñhà mà nduú-né. Te vichi sàmànuhù-né

ñà-nì sàhàn-nè ñuu Jerusalén nì cahvi-né Dios. Te xicá-né carreta xi-ne, cahví-né tutu ìì nì tiaa profeta nani Isaías. ²⁹ Dandu Espíritu Ìì xí Dios, nì cãhàn-yà xì Felipe, cachí-yà:

—Cuahán ndé cuahàn carreta yucán, cutnahu xi nècuàchìmà cùhùn.

³⁰ Ñàyùcàndùá nì dàyáà Felipe nì sànihì-né carreta mà, te nì tiacu-nè cahví nècuàchìmà tutu nì tiaa Isaías. Ñàyùcàndùá, nì xìcàn tnùhù-né nùu nècuàchìmà:

—¿A sànihì inì-ní ñà-ndùá cahvi-ní, á coó?

³¹ Dandu nì cachi nècuàchìmà:

—Còó, mà cúí, vãchi còò iin cachi xì' nansa cuní cachà sàhà-ñá ducán mànihì inì.

Dandu nì sàcùndàhví nècuàchìmà nùu Felipe ñà-nì nàná stná-nè nùu carreta, te cutnahá-né cundoo-ne mà.

³² Te tutu ìì cahví nècuàchìmà, dohó cachí meru ndé cahví-né:

Na ian ndaca-nda iin rii cuahàn-si ndé cui-si, ducán nì saca stná-te ndómà cuahàn ndé cui-ndà, te divi na ian cuhíhín iin rii tii na dátê-si, ducán nì quida stná ndómà, cóni cãhàn-ndà. ³³ Doco nèhivì, nì cahíchi ini-nèndó. Ndahví nì quida-ne, nì dàtnátuu-nèndó nùu juez, te nì dàcuídá cuàchi uun-nèndó, mate còò cuàchi-nda, dandu nì sahnì-nèndô. Te vichi mà cóó gá ni-iin descendencia xi-nda cahan nèhivì, (cachí tutu mà).

³⁴ Dandu nì cachi nècuàchìmà xì Felipe:

—Quida sacù-ní favor, cachì-ní xì'; ¿índù nèhivì cãhàn tutu yohó sàhà-xí? Isaías ni tiaa xán, doco ¿a divi mii-né cãhàn sàhà-xì, te ò sãhà inga-nè?

³⁵ Dandu nì quesaha Felipe nì nacani-ne ñà-nduá cuní cachi palabra meru ndé cahví nècuàchìmà, te nì cachitnùhu nsihi-ne nansa iá ichì Jesús.

³⁶ Daaní, nì casaà-nè iin xaan ndé ñuhú tècuí. Te nì cachi tiàa ma:

—Cundehè-ní, yucán ñuhú tècuí. ¿A iá ñà-cùmàni quide? vachi cuní cuhì stnái vichi.

³⁷ Dandu nì cachi Felipe:

—Nú ndisa, iin-ni nihnú vaha inì-ní, vátuni.

Dandu cachí nècuàchìmà:

—Yùhù xiníndísé Dèhemanì Dios nduú Jesús.

³⁸ Ñàyùcànduá, nì dàndàcú nècuàchìmà ñà-cucuiin carreta xi-ne, te nduì-nè nì nuu-ne cuàhàn-nè ndé ñuhú tècuí mà. Te nì quida ì Felipe nècuàchìmà. ³⁹ Dandu nì caquee-ne nùù tècuí mà mànana-ne. Te ña iin cachí nì ndiachi Felipe nì quida Espíritu Ì xí Stoho-ndà Señor cuàhàn-nè, nì ndañuhu-né nùù vista xi inga nècuàchìmà. Ñàyùcànduá nì quihin tu nècuàchìmà ichì mànuhù-né, cudî gá stná ini-nè. ⁴⁰ Daaní, Felipe, ndè ñuu Azoto nì natù-ne, te ñuu ñuu nì yàha-ne, dacuítia-nè razón ndiaha xí Dios dècuèndè nì sàà-nè ñuu Cesarea.

9

Nansa nì quìhvi Saulo ichì Jesús

¹ Daaní, Saulo, iin-ni xidà sàstnùhù ini-nè sàhà nècuàchì nchícùn ichì Stoho-ndà Señor. Dana cáhàn-nè, cuàhàn-nè cahni nsihí-né nècuàchìmà, cachí-nè. Ñàyùcànduá nì sàhàn-nè nùù dùtù cusáhnû, ² nì xicàn-nè tutu cunihi-ne cùhùn ñuu Damasco (cahvi nècuàchì dandacú) nùù veheñuhu

xi nèhivì raza-nè yucan sàhà-ñá ducán nihì-né permisú nanducu-né nèhivì nchícùn ichì Jesús, te màcùnuhni nècuàchìmà quixi-ne presu ñuu Jerusalén, tiàa o ñáha ni cúndúú-né. ³ Ñàyùcàndüá, nì quihin Saulo ichì cuàhàn-nè ñuu Damasco mà. Te sà-ìtúú-né sàà-nè ñuu mà, dandu na iin cachí ndè dìquì-xí ansivi nì tnùù fuerte iin luz. ⁴ Te nì sàcasàn-né ñuhù nì quidamà, te nì tiacu-nè cáhàn iin ana cáhàn cachí xì-né:

—¡Saulo, Saulo! ¿Índù chuun nchícùn-ní yùhù quida quini-ní xì’?

⁵ Dandu nì cachi Saulo:

—¿Ana nduu-ní, Señor mío?

Te nì cachi tu-ya:

—Yùhù nduí Jesús, divi ana dandoho-ní. Doco mii-ní quidá quíni-ní xì mii-ní, na ian quidá quisì caní sàhà nùù garrocha —nì cachi-yà.

⁶ Dandu Saulo, ndé quidí cuisì-né ñà-yúhí guâ-nè, te nì cachi-nè:

—¿Ndíà nduá cuní-ní quide, Señor mío?

Dandu cachí tu Stoho-ndà Señor xì-né:

—Ndacuiìn-ní, cuahán-ní ñuu Damasco, te yucán ndacu nuè-ní nansa quida-ní —nì cachi-yà.

⁷ Doco tiàa xícutnaha-xi-né cuàhàn ichì mà, nì yùhí cuaá-te, vàchi nì inini-tè iá ana nì cáhàn, doco còò iin tuí. ⁸ Dandu nì ndacuiìn Saulo, te nì nacuna-ne nduchìnúù-né, doco mànicùí gá cundehè-né, (vàchi sàni cuaà nduchìnúù-né). Ñàyùcàndüá íditá ndahà tnahá-né nì sàà-nè ñuu Damasco. ⁹ Te yucán nì ìa-ne ùni quivì, có-tùínúù-né, có-xìxí-né, nì có-xìhí stná-nè tècuíí.

¹⁰ Te ñuu mà iá stná iin nècuàchì nchícùn xì Stoho-ndà Jesús nani Ananías. Te nì dàcùnì Jesús-nè mii-yá, cachí-yà xì-né:

—¡Ananías!

Te nì naxiconihí-né nùu-yá, cachí-nè:

—Yohó ié, Señor mío.

¹¹ Dandu nì cachi Stoho-ndà Señor xì-né:

—Quihin-ní ichì cuahán-nî calle nani Calle Ndàà, te yucán nanducu-ní iin tiàa nani Saulo. Iin nècuàchì ñuu Tarso nduú-né, te iá-nè vehe iin nèhivì nani Judas. Te vichi iá-nè xícàn tàhvì-né nùí. ¹² Te quivì vitni nì xini-nè iin seña na ian sánî-nè, te nì xini-nè mii-ní nì quihvi-ní ndé iá-nè, te nì chitándòò-ní ndahà-ní dìni-né, te nì nihì-né nì natùinuù-né.

¹³ Doco nì cachi Ananías mà:

—Señor mío, cuahà nèhivì sàni cachi-nè xì nansa quidá nècuàchìmà, ñà-cuahà guá sàni dàndòhó-né nèhivì xí-nî ndoó ñuu Jerusalén. ¹⁴ Te vichi yohó sàni quesaa stná-nè nihí-né orden nùu dùtù xícusahnú ñà-tnii-ne nsidaa ana ndácùcahan xi quivì-ní.

¹⁵ Doco nì cachi Stoho-ndà Señor xì-né:

—Cuahán-nî, vachi sàni nacàxin nècuàchìmà sàhà ñà-quida stná-nè chuun xi, cùhùn-nè càhàn-nè sàhù sàhí nùu nèhivì ndoó cuahà inga ñuu, xì nùu stná tè-xídandacú yucán, xì nùu stná nècuàchì Israel. ¹⁶ Te icúmî cachitnùhu stnài xì-né ñà-cuahà guá icúmî-nê ndoho-ne sàhí —nì cachi Jesús.

¹⁷ Ñàyùcànduá, nì quee Ananías mà cuahàn-nè vehe yucán, te nì yàha-ne ndé iá Saulo, nì chitándòò-né ndahà-né dìni nècuàchìmà, cachí-nè:

—Ñàni Saulo, ichì vaxi-ní nì xini-ní Stoho-ndà Jesús. Pues divi-ya nì techuun-xí vaxi ndé iá-ní

ñà-natùinuù-ní, te chitu stná anima-ní Espíritu ìi xí-yá— nì cachi Ananías.

¹⁸ Daaní, vichi duha nì còyo ñà-sàdí nihni nduchìnúù Saulo, nahi chididà òi nì sandua, te nì natùì dahuun nduchìnúù-né. Dandu nì ndacuiin-nè, te nì cuhiì-né. ¹⁹ Te na ní nacuxi-ne, dandu nì ndundee ini-nè. Te divi ñuu Damasco mà nì ndòo-ne itnii gá quivì, nìsa ìa-ne xì nèhivì xí Jesús ndoó yucán.

Nansa nì càhàn Saulo palabra xi Dios ñuu Damasco

²⁰ Daaní, vichi duha nì sàhàn-nè iin iin veheñùhu xì nècuàchì raza-nè Judea, nì càhàn-nè sàhù sàhà Jesús ñà-divi Dèhemanì Dios nduú-yá.

²¹ Ñàyùcàndùá, cuàhà gá nì ndulocó nsidaa ana inínì nì càhàn-nè, te nì ndàcàtnùhù tnahá-né nùù-nè, cachi-nè:

—¿Amádi nècuàchì yohó nduú tiàa nìsa ìa ñuu Jerusalén nìsa dandáñuhú guà xì nèhivì ndàcùcahan xi quivì Jesús? Te ¿acónì quésáá stná-nè ñuu-ndà yohó ñà-tnii-ne nècuàchìmà, te cundaca-ñané presu nùhù ñuu Jerusalén ñà-cundoo-ne ndahà dùtù xícusahnú? —Ducán nì cachi nèhivì mà.

²² Doco Saulo, chicá ndee ní càhàn-nè xì nècuàchì raza-nè Judea ñuu Damasco mà, te nècuàchìmà, cónì nánìhì tnùnì gá ini-nè nansa naxiconihí-né, vachi claru nì dàtúi Saulo sàhà Jesús, ñà-divi rey ndiaha xí raza-nè nduú-yá.

Nansa nì càcu Saulo nùù nèhivì raza-nè Judea

²³⁻²⁴ Daaní, nì yàha caní quivì, dandu nì nat-aca dava tè-raza Judea mà, te iin-ni nì candat-nuhu-té ñà-cahni-té Saulo. Ñàyùcàndùá, ndui te

ñuú ndiatú-te yehè nahnú ñuu mà, áma níhì-té cahni-ténê. Doco nì xinitnùhu-ne nansa cuní tèmà quida-tè xì-né. ²⁵ Ñàyùcàndùá, ñuú nì saca nèhivì xí Jesús-nè, cuàhàn-nè dìquì nama ndiadí nùu ñuu mà, te yucán nì dànùú-ñánê yàtà nama mà, inácaa-nè ini iin ìcà sìcàté. ²⁶ Dandu mànuhù-né ñuu Jerusalén.

Ñà-ndùá nì quida Saulo na ní nasaa-nè ñuu Jerusalén

Ñuu yucán nì cuni-nè nacuatnahá-né xì dava ga nèhivì xí Jesús, doco nsidaa nècuàchìmà, nì yùhí-nè, vàchi có-xìndísâ-né ñà-ndáà ndùá nchícùn ndisa Saulo ichì mii-yá. ²⁷ Ñàyùcàndùá, nì saca Bernabé nècuàchìmà, te ndacá tnahá-né nì sàà nùu nècuàchì apóstol, nì nacani-ne xì nècuàchìmà nansa nì cuu na ní xini Saulo Stoho-ndà Señor, te nì càhàn-yà xì-né. Te nì nacani stná-nè nansa nì quida Saulo ñuu Damasco, nì càhàn vate cuáhà-né sàhà Jesús ñuu yucán. ²⁸ Ñàyùcàndùá, yucán nì ndòo Saulo ñuu Jerusalén, xicánúú-né xì nèhivì xí Jesús. ²⁹ Te cuàhà gá nì càhàn-nè sàhà-yá, cónì yúhî-nè. Dècuèndè stná nècuàchì raza-nè càhàn dàhàn griegu nì càhàn stná xì-né, cuàhà gá nì ndatnuhu-né xì nècuàchìmà. Doco nècuàchìmà, cuisì xícuni-nè cahni-ñánê. ³⁰ Doco dava nèhivì cahvi stná xì Jesús, nì xinitnùhu-ne sàhà peligrum mà. Ñàyùcàndùá, nì saca-ne Saulo mà cuàhàn-nè ndè ñuu Cesarea, dandu mànuhù nècuàchìmà ñuu Tarso.

³¹ Daaní, inicutu ladu Judea mà, xì ladu Samaria, xì stná ladu Galilea, nì ndudadí uun; vátùnì nataca cuéyàà nèhivì xí Jesús. Ñàyùcàndùá nì nacuaàhandee gá ini-nè, te chicá nì cahvi víi-né

Stoho-ndà Señor, vàchi nì chindee stná Espíritu ìi xí-yá mii-né, te sàhámà chicá nì nducuahà-né.

Nansa nì nduvàha iin tiàa nani Eneas

³² Daaní, xicánúú Pedro visita inicutu ladu yucán, te nì sàà-nè iin ñuu tii nani Lida ñà-coo-ne visita xì nèhivì xí Jesús ndoó yucán. ³³ Te ñuu mà nì xini-nè iá iin tiàa nani Eneas; ùnà cuà indúhu-né cama, vàchi sàni dàña ìi cuerpu xi-ne.

³⁴ Ñàyùcàndùá, nì cachi Pedro xì-né:

—Cunaha-ní, Eneas: momentu yohó cuàhàn Jesucristu dandúvaha-ya mii-ní. Ñàyùcàndùá ndacuiin-ní, nsida viì-ní cama xi-ní.

Dandu momentu mà nì ndacuiin-nè. ³⁵ Te (nì xicanuu-ne) ñuu Lida mà, xì stná yodò nani Sarón, te nì xini nèhivì-né. Ñàyùcàndùá cuàhà nècuàchì mà nì tenchicùn stná-nè ichì Stoho-ndà Señor.

Nansa nì natiacu iin nècuàchì ñahà nani Dorcas

³⁶ Daaní, tiempu yucán nìsa ìa iin nèhivì xí Jesús ñuu Jope nani Tabita. Te Dorcas nduú quìvì-né dàhàn griegu. Te cuàhà gá obra nìsa quida-ne; cuàhà gá nìsa chindee-né nècuàchì ndahví. ³⁷ Doco quìvì yucán nì quicuehè-nè, te nì xìhì-nè. Ñàyùcàndùá, nì dácùchì nèhivì nsìi ma tècuí, te nì chinduhù-néndò iin quartu dìquì-xí pisu ùì. ³⁸ Dandu nèhivì xí Jesús (ndoó ñuu mà), nì xinitnùhu-ne ñà-yatni uun iá Pedro ñuu Lida. Ñàyùcàndùá, nì techuún-né ùì tiàa nì sàhàn nì sacundahví xì nùù nècuàchì mà ñà-quixi-ne vichi duha. ³⁹ Ñàyùcàndùá, nì quihin Pedro ichì vaxi-ne cutnàhâ-né xì tiàa ma, te nì caquesaa-nè vehe nsìi ma. Dandu nì saca nèhivì mà-né nì nana-ne ndè vehe dìquì-xí. Te yucán nì tnàtuu nsidaa

nècuàchì ñahà cuàán, itá-né sacú-né, dacuní-nè Pedro vestidu-nè xì dùhnù-né, vàchi na nisa itiacu nsì-Dorcas mà, nì sansìcu-nda sìcoto xi nècuàchìmà. ⁴⁰ Dandu nì cachi Pedro xì nsidaa nèhivì mà ñà-nì cáquéé-né fuera. Te na sàni caquee-ne, dandu nì sàcuìn sìsì Pedro, nì xicàn tàhvi-né nùù Dios. Te nì nacuico-né, nì indehè-né ndé indúhu nsii ma, te nì cachi-nè xì ndómà:

—Ndacuiìn-ní, Tabita.

Dandu nì nacuna nècuàchìmà nduchinúù-né, te na ní xini-nè Pedro, nì ndacòo-ne. ⁴¹ Te nì chitanini Pedro ndahà-né nì ndacani-ne nècuàchìmà. Daaní, nì cana-ne nsidaa nècuàchì dava ga ñà-nansìhvi-ne, divi ñahàcuàán mà, xi dava ga stná nèhivì xí Jesús. Te nì cachi-nè xì nècuàchìmà:

—Yohó iá Tabita xi-nsia; sàni natiacu-nè.

⁴² Ñàyùcànduá, nì xitià cuentu mà inicutu ñuu Jope nansa nì cuu xi nsii ma, te cuàhà gá nèhivì nì xinindisa-xi Stoho-ndà Señor. ⁴³ Dandu después, caní quivì nì ndòo ga Pedro ñuu mà, iá-nè vehe iin tiàa nani Simón, iin nècuàchì tùha dacáhi iin.

10

Nansa nì sàcùnaha iin soldadu nani Cornelio ñà-cana-ne Pedro quixi-ne vehe-ne

¹ Ñuu Cesarea nì sandoo cuàhà soldadu. “Tè-italianu” nisa cachi nèhivì ñuu mà xì soldadu ndoó yucán. Te iin capitán xi soldadu mà nani Cornelio. ² Mii-ne xì nsidaa stná nèhivì ndoó vehe-ne, xínduu-ne nèhivì tnùñuhu cahvi ndisa xi Dios, te chívàha ndisa-ne tnùñuhu xí-yá. Te dasán stná-nè cuàhà dihùn ñà-chindee xi nècuàchì ndahví, te nacuatú cuàhà stná-nè. ³ Te nì cuu iin quivì nahi càhúnì nì cuaà nì dàcùnì Dios-nè tuí

ndáí vaxi iin ángel quíhvi-ne vehe ndé iá-nèmà, te nì cachi ángel mà xì-né:

—¡Cornelio!

⁴ Dandu nì indehè váha-ne ángel ma, te yúhí cuàhà-né; dandu nì cachi-nè:

—¿Ndíà iá, señor?

Te nì cachi ángel mà xì-né:

—Sàni inini Dios ñà-ndùá xícàn tàhvi-ní nùù-yá, te sàni natùì stná obra xi-ní nùù-yá. ⁵ Ñàyùcàndùá, vichi duha techuun-ní nèhivì cùhùn ñuu Jope, te cana-ní iin tiàa nani Simón Pedro quixi-ne. ⁶ Cunaha-ní, iá-nè vehe iin nècuàchì dacáhì xì iin quisì, te yuhù mar indúhu vehe nècuàchìmà. Pues divi Pedro mà icúmí cachi xì-ní nansa ndíà ìcà-ní quida-ní —nì cachi ángel mà, ⁷ te cuàhàn-nè.

Daaní, luegu nì cana Cornelio ùì mozo xi-ne tnàtuu-ne, te nì cana stná-nè iin soldadu xinúcuáchí nùù-né, vachi iin nècuàchì cahví víi xi Dios nduú stná nècuàchìmà. ⁸ Dandu nì nacani nsihi-ne xì nècuàchìmà nansa nì cuu, te nì techuún-ñané cùhùn-nè ñuu Jope.

⁹ Daaní, nahi càxíhúì inga quivì na sá-ítúú-né casaà-nè ñuu mà, dandu divi hora mà nì nana Pedro ònivèhé ndé iá-nè, cuàhàn-nè càcàn tàhvi-né nùù Dios. ¹⁰ Dandu nì quesaha-né nì xihì cuàhà-né doco, te cuní-nè cuxi-ne. Ñàyùcàndùá, cuàhàn cuyucun ñà-cudamá-nè. Doco na táñâha ga coo listúàmà, dandu nì dàcùní Dios-nè iin seña na ian sánî-nè. ¹¹ Nì xini-nè nì nuna ansivi, te yucán iá iin sìcoto na iin dahmà cácuñun nsi-cúmì punta-ñà dìquì-xí, mànuà dècuèndè ndé iá-nè. ¹² Te nì xini-nè inì dahmà mà ñuhú nsidanuu clase quisì; quisì

nahnú, quisì cuàtì, xì quisì nduú laa. ¹³ Dandu nì tiacu-nè cáhàn iin ana cáhàn xì-né, cachí-yà:

—Ndacuiìn-ní cahni-ní quisì jaàn caxì-ní, Pedro.

¹⁴ Doco nì cachi Pedro:

—Coó, Señor mío, mà túhe caxí ñà-quini. Mà túhe caxí ñà-có-ndiá ìqué caxí.

¹⁵ Dandu cachí tu ana cáhàn xì-némà:

—Màsà cächì-ní quini iá-si, vächi Dios nduú yùhù, te sàni cächì, iá viì quisì jaàn —nì cachi-yà.

¹⁶ Ùni xichi nì cáhàn-yà ducán, dandu nì nana dahmà mà ansivi mànuhá. ¹⁷ Ñàyùcànduá, cuahà gá nì nacani ini Pedro; ¿ndiá nduá cuní cachàmà? cahan-né. Te divi hora daa sàni caquesaa tiàa nì techuún Cornelio, itá-né yehè, vächi sàni ndacàtnùhù-né nùù nècuàchì ñuu mà ndévi iá vehe Simón mà. ¹⁸ Ñàyùcànduá, meru cáhàn-nè yehè, xicàn tnùhù-né a divi vehe ma iá Simón Pedro, á coó.

¹⁹ Daaní, Pedro, iá-nè nacání vá ini-nè (ndiá cuní cachi) ñà-nduá nì dàcùnì Dios-nè, te nì cachi Espíritu Ìì xì-né:

—Cunaha-ní, sàni quesaa ùni tiàa cuní cáhàn xì-ní. ²⁰ Ndacuiìn-ní, nuu-ní, te cuahán-ní xì-né. Màsà nacání inì-ní, vächi yùhù nduú ana nì cana xi-né.

²¹ Ñàyùcànduá, nì nuu Pedro dècuèndè ndé itá tiàa vaxi nùù Cornelio mà, te nì cachi-nè xì nècuàchìmà:

—Amádi yùhù cuní-nsià cáhàn xì-nsiá. ¿Índù iin chuun nihi-nsiá vaxi?

²² Dandu nì cacachi nècuàchìmà:

—Nùù capitán Cornelio vaxi-nsi. Nècuàchì ndàà cuisì inì-xì nduú nècuàchìmà. Chívàha viì-né tnùñuhu xí Dios, te cuú ini nsidaa nècuàchì raza-ní

Judea sàhà-né. Te iin ángel ìì xí Dios nì cachi xì-né ñà-nì càná-né mii-ní cùhùn-ní vehe-ne càhàn-ní xì-né cunini-ne —nì cacachi tiàa ma.

²³ Dandu nì dáyáha Pedro tiàa ma ini vehe-ne, te yucán nì caquidì nècuàchìmà iin ñuu. Dandu inga quivì nì naquihin-ne ichì ndacá tñáhâ-né xì Pedro mànuhù. Te iin ùì nècuàchì ñuu Jope cahvi stná xì Dios, cutnáhâ stná-nè xì Pedro cuàhàn. ²⁴ Dandu quivì ùì nì casaà-nè ñuu Cesarea. Te yucán ndiatú Cornelio vehe-ne, mii-né xì tñaha-ne, xì nsi-daa stná nècuàchì chicá cutnáhâ vaha xi-né, vachi sàni cana-ne nècuàchìmà ñà-quixi-ne vehe-ne.

²⁵ Dandu nì sàà Pedro meru vehe ma, te nì quee Cornelio, nì casàhù-nè xì nècuàchìmà, nì sàcuìn sisì-né nì cahvi-né nècuàchìmà. ²⁶ Doco Pedro, nì ndacani-ne nècuàchìmà, cachì-nè:

—Ndacuiin-ní, vachi na tiàa nduú mii-ní, ducán tiàa nduú yùhù.

²⁷ Dandu nì quesaha-né ndatnúhù-nè xì nècuàchìmà, te ducán nì cayàha-ne ini vehe, te nì xini Pedro cuàhà gá nèhivì sàni nataca ndòò-mà.

²⁸ Dandu nì cachi-nè xì nsidaa nècuàchìmà:

—Mii-nsiá, sà-ínáhâ-nsiâ nansa iá ley xi nsiùhù tè-nduú raza Judea, ñà-có-sâha ley xi-nsi nacuat-nahá-nsí xì nèhivì inga ñuu (nahi mii-nsiá). Ni còò stná permisú yàha-nsi vehe-ne. Doco vichi sàni sàni nì cundaà inì nì quida Dios ñà-mà váha cachi-ndà xì nèhivì inga ñuu ñà-có-xiñùhù Dios-nè, te ò nècuàchì sìquini nduú-né. Còó. ²⁹ Ñàyùcàndùá, na ní cana-nsia yùhù quixi, cóni càchí á coó. Vichi duha nì quihin ichì vaxi. Ñàyùcàndùá, cuní cundaà inì ndià nduá òisáhâ-xí nì cana-nsia yùhù.

³⁰ Dandu nì cachi Cornelio:

—Cunaha-ní, sàcuàhàn-ndà cùmì quivì, divi hora yohó nahi càhùnì nì cuaà nì sandua. Te iníhî' íá dòquí, te xícàn tàhvì nùu Dios. Dandu yucán nì ndecunu iin tiàa nì xinì, ndiaha gá nchií sìcoto xi-ne. ³¹ Te nì cachi-nè xì': "Cornelio, sàni tiacu Dios xícàn tàhvì-ní nùu-yá, te sàni natùì stná obra xi-ní nùu-yá. ³² Ñàyùcàndùá, techuun-ní nèhivì cùhùn ñuu Jope, te cana-ní iin tiàa nani Simón Pedro; íá-nè vehe inga Simón, iin nècuàchì dacáhì xì iin. Yuhù mar nduú vehe-ne. Te nú sàni quesaa-nè yohó, dandu icúmí-nè càhàn-nè xì-ní". ³³ Ñàyùcàndùá, vichi vichi nì dàsàì razón ñà-quixi-ní. Te vátùni nì quida-ní nì quesaa-ní. Te vichi, yohó ndoó nsidaa-nsí nùu Dios ndiatú-nsí cunini-nsi nsidaa ñà-ndùá sàni cachi Dios xì-ní —nì cachi Cornelio.

Ñà-ndùá nì cachi Pedro na íá-nè vehe Cornelio

³⁴ Dandu nì càhàn Pedro xì nsidaa nècuàchìmà, cachi-nè:

—Vichi sàni cundaà inì, ñà-ndáà nduá, có-càhìchì inì Dios ni-iin nèhivì. ³⁵ Vàchi có-quidá mà, nú cuisì cahvi víi iin nèhivì mii-yá, te quidá víi-né, dandu icúmí-nè ndee vaha-ne nùu-yá, mate nèhivì ndéni ñuu nì cui nì cundúú-né. ³⁶⁻³⁷ Te mii-nsiá, sà-ínáhá-nsiâ ñà-ndùá nì cachitnùhu Dios xì raza-nsi Israel, nì dàquésáá-yà iin razón ndiaha nansa nàcùndoo vaha-nda nùu-yá quida Jesucristu. Te Jesucristu, Stoho nsidanicuú nèhivì ñuhivì nduú-yá.

Pues ináhá vaha-nsia ñà-ndùá nì cuu, ñà-dihna Juan nì quixi nì càhàn xì nèhivì, te nì quida ì stná-nè nècuàchìmà. Daaní, ndè ñuu Galilea nì quesaha chuun xi Jesús de Nazaret, te dècuèndè

inicutu ladu Judea nì xitià stná palabra sàhà chuun ma. ³⁸ Te ináhá stná-nsià nansa nì quida-ya, nì nìhì fuerte-yà Espíritu Ìì xí Dios. Ñàyùcàndüá, nì xicanuu-ya nì quida-ya milagru ndiaha, nì dándúvaha-ya nsidaa ana ndohó quidá ñà-malu, vàchi Yuamánì-yá Dios iá xì-yá. ³⁹ Te nsiùhù, testigu xínduu-nsi, vàchi nì xininùù-nsi nsidaa ñà-ndüá nì quida-ya ladu Judea xì stná ñuu Jerusalén. Dandu nì sahnì nèhivì-yá. Nchìca cruz nì chituu-neyà. ⁴⁰⁻⁴¹ Doco tìxi ùnì quivì nì natiacu-yà nì quida Yua-yá Dios. Dandu cuàhà xichì nì ndecunu-ya nùù nèhivì, doco màdì núù nsidaa-né. Còó, cuisì nùù nsiùhù nècuàchì nì chitnùnì ini Dios ndecunu-ya nùù-xí, vàchi divì nsiùhù nì nacàxin-ya cunduu ana cun-inùù xì-yá na ní natiacu-yà, dècuèndè nì cutnahá stná-yà xì-nsí nì xixi-nsi (nùù mesa). ⁴² Dandu nì sàcùnaha-nsí nùù-yá ñà-dacuítià-nsi palabra sàhà-yá nùù nèhivì, cachi-nsi xi-né ñà-divì mii-yá nì chitnùnì ini Dios nsidandaà sàhà cuàchi nsidan-icuu nèhivì, nèhivì itiácú, xì nèhivì sàni xihì. ⁴³ Te cunaha-nsiá, divì sàhà mii-yá nì cachitnùhu stná nsidaa nècuàchì nìsa cahàn cuenta xi Dios sàhana, nì cachi-nè ñà-sàhà mii-yá vètùnì ndoo cuàchi nsidaa ana cunindisa-xi-yá, te ndacùcahan xi quivì-yá —nì cachi Pedro.

Nansa nì ndèe Espíritu Ìì xí Dios ini anima nèhivì inga raza ndoó vehe Cornelio

⁴⁴ Daaní, meru cahàn Pedro, dandu fuerte nì quixi Espíritu Ìì xí Dios ini anima nsidaa nècuàchì (inga raza) inínì má. ⁴⁵⁻⁴⁶ Te nì que-saha ní cahàn-nè dàhàn sàà, ndeníhì vaha-ne Dios.

Ñàyùcàndùá nì ndulocó nècuàchì raza Judea nì quixi xi Pedro, vàchi nì xini-nè dècuèndè stná nècuàchì inga raza sàni nihitáhvi Espíritu Ìi xí Dios. ⁴⁷ Ñàyùcàndùá nì cachi Pedro xì nècuàchì raza-nè xiníndísá-má:

—Sàni xini-nsià nansa nì nihitáhvi stná nècuàchì yohó cucumi-né Espíritu Ìi xí Dios nahi nsiuhù. Ádi còò iin cuní cadi xì nùù-né ñà-cuhiì-né vichi.

⁴⁸ Dandu nì cachi Pedro xì compañeru-nèmà ñà-nì ndácùcahan-né quìvì Jesucristu, te quida ìi-né nècuàchì sàà mà. Ñàyùcàndùá, na ní nsihi nì cuhiì nsidaa nècuàchìmà, dandu nì sacundahví-nè nùù Pedro ñà-nì còò chiì gá-nè iin ùì gá quìvì xì-né.

11

Ñà-ndùá nì cachi Pedro na ní càna-né nùù nècuàchì xiníndísá ndoó ñuu Jerusalén

¹ Daaní, nì xitià cuentu nansa nì cuu nì xinindísá stná nècuàchì inga raza mà. Dècuèndè stná ladu Judea nì sàà razón mà, te ñàyùcàndùá nì xinitnùhu stná nècuàchì apóstol xì dava ga nècuàchì xiníndísá.

² Sàhájàn na ní nasaa tu Pedro ñuu Jerusalén, dandu nì tnàtuu cuàhà nècuàchì raza-nè nùù-né, te nì quesaha-né xítinùhu-ñané, ³ cachí-nè:

—¿Índù chuun nì quìhitnaha-ní xì nècuàchì có-nchícùn ley xi-nda, te nì yàha-ní vehe-ne nì xixi-nsia?

⁴ Dandu nì naçani nsihi Pedro xì nècuàchìmà nansa nì cuu, te dohó nì cachi-nè:

⁵ —Ñuu Jope ié` xícàn tàhvì nùù Dios, te nì dàcùnì-yà yùhù iñàha. Nì xini iin ñà-ndùú nahi dahmà cahnú cécùhun nsi-cúmì punta-ñà dìquì-xí, te ndè ansivi nì nua vàxan ndé ié`. ⁶ Indéhe váhi,

te nacání inì, ¿ndiá nduá ñuhuma? Te yucán ñuhú nsidanuu clase quisi: quisi nahnú, quisi yùcù, quisi cuàti, xì stná laa. ⁷ Dandu nì tiacui cáhàn iin ana cáhàn, cachí-yà xì': "Ndacuiin-ní cahni-nísi caxi-ní, Pedro". ⁸ Doco nì cachì xì-yá: "Còó, Señor mío, mà túhe caxí ni-iin ñà-quini, ni-iin ñà-có-ndiá ìqué caxí". ⁹ Dandu, inga xichi nì cáhàn-yà ansivi, cachí-yà xì': "Màsà cáchi-ní quini íá-si, vàchi Dios nduú yùhù, te sàni cachì, íá vii-sí", nì cachì-yà. ¹⁰ Ùni xichi nì cáhàn-yà xì' ducán, dandu nì nana dahmà xì quisi mà mànuhá ansivi. ¹¹ Daaní, divi hora yucán sàni quesaa ùni tiàa, itá-né tùvèhé ndé ié`. Ndé ñuu Cesarea nì quixi-ne nandúcú-nê yùhù. ¹² Dandu nì cachi Espíritu ì xì': "Cuahán-ní, cutnaha-ní xì nècuàchì mà cùhùn, doco màdí cachì-ní a ndísá, á coó". Dandu ní saqui iñu compañerù iin-ni cahvi stná xì Jesús, divi nècuàchì itá yohó, te ndacá tnahá-nsí cuahàn-nsì (ñuu yucán. Te na ní sàà-nsì), nì quìhvi-nsi ini vehe tiàa nì cana xí. ¹³ Dandu nì nacani-ne xì-nsí nansa nì cuu nì xini-nè iín iin ángel xì Dios ini vehe-ne, te nì cachi ángel mà xì-né: "Techuun-ní tiàa cùhùn ñuu Jope cana-ní Simón Pedro quixi-ne, ¹⁴ vàchi icúmí Pedro mà cachitnùhu-ne xì-ní iin razón ndiaha nansa càcu anima-ní nuù Dios, mii-ní xì nsidaa stná nèhivì vehe-ní", nì cachi ángel mà. ¹⁵ Daaní, làcà ní quesahí càhìn xì nèhivì ndoó yucán, te fuerte nì quixi Espíritu ì xì Dios dìquì-né, nacua nì quida-ya xì ndohó daa. ¹⁶ Dandu ní nsinuu inì nansa nì cachitnùhu Stoho-ndà Señor xì-ndà na ní cachì-yà: "Ñà-ndáà nduá, tècuí nìsa quida ì Juan nèhivì, doco mii-nsiá, tìxi Espíritu ì xì Dios

icúmí-nsiâ nduhì-nsiá”, nì cachi-yà. ¹⁷ Pues divi ducán ndisa nì cuu stná xì nècuàchì inga raza mà, nì nihítáhvi stná-nè Espíritu Ìì xí Dios nacua nì nihítáhvi ndohó na ní xinindisa-nda Stoho-ndà Jesucristu. Ñàyùcànduá, (nì cundaà inì), divi Dios nduú ana nì quida xi ñà-jaàn, te sàhámà nì nacani inì chicá vaha màsà cádi nùù-yá —nì cachi Pedro.

¹⁸ Dandu na ní nsihi nì inini nècuàchì Jerusalén mà palabra jaàn, dandu nì ndòò vaha inì-nè, te nì naquimanì-né Dios, cachí-nè:

—Pues ñà-ndáà nduá, dècuèndè stná nècuàchì inga raza sàni nihítáhvi ñà-cuu-ne arrepentir sàhà cuàchi-ne, te ducán cundiatú-nè vida ndiaha nicanicuahàn —nì cachi-nè.

Nansa nì xinindisá stná nèhivì ñuu Antioquía

¹⁹ Cunaha-ní, divi tiempu nì casahnì nèhivì Esteban nì quesaha stná-nè quida quini-ne xì nsidaa gá nèhivì xí Jesús. Ñàyùcànduá, cuàhà nècuàchìmà nì xitià nihni cuàhàn cuàhà ñuu. Dècuèndè stná ñuu Fenecia nì casaà dava-ne, xì ndè stná ñuu Chipre, xì ñuu Antioquía. Te yucán nì càhàn stná-nè palabra xi Dios, doco xi cuisì nècuàchì raza-nè Judea.

²⁰ Daaní, dava nècuàchì ñuu Chipre xì dava stná nècuàchì ladu Cirene, nì casaà stná-nè ñuu Antioquía mà, te mii-né, ndisa, nì càhàn-nè xì nèhivì ñuu mà có-ndùú raza Judea, nì cachitnùhu-ne ñà-ndùú razón ndiaha sàhà Stoho-ndà Jesucristu. ²¹ Te cuàhà gá nì chindee-yánè, vàchi cuàhà nècuàchì ñuu mà nì xinindisá, te nì tenchicùn stná-nè ichì-yá.

²² Daaní, nì xinitnùhu stná nèhivì xí Jesús ndoó ñuu Jerusalén nsidaájàn. Ñàyùcànduá, nì

techuún-né Bernabé cuàhàn-nè Antioquía. ²³ Te na ní sàà-nè yucán, yáha ga nì cudìi ini-nè na ní xini-nè ñà-cuàhà guá gracia sàni sàhatahvì Dios nèhivì yucán. Ñàyùcàndüá, nì càhàn-nè xì nècuàchìmà ñà-siempre Stoho-ndà Señor ni cahvi xi-né. ²⁴ Vàchi Bernabé mà, vaha ndisa ini-nè, vàchi chitu anima-nè Espíritu Ìí xí Dios, te xiníndísá fuerte-nèyà. Te cuàhà gá stná nèhivì ñuu mà nì tenchicùn xì ichì-yá.

²⁵ Dandu nì quihin Bernabé mà ichì cuàhàn-nè ñuu Tarso nandúcú-nè Saulo. Te na ní ndacùhun tnahá-né, nì nacuatnahá-né màndixi-ne ñuu Antioquía. ²⁶ Daaní, inii iin cuà totoo nì nataca-nè xì cuàhà nèhivì xí Jesús, nì dàcuàhá tnahá-né. Te cunaha-ní, divi ñuu Antioquía mà nduú ndé nì que-saha nèhivì cachí-nè cristianu xì nècuàchì nchícùn ichì Jesús.

²⁷⁻²⁸ Daaní, quivì yucán nì casaà stná itnii nècuàchì profeta ñuu mà. Ñuu Jerusalén nì quixi-ne. Te iin-ne nani Agabo; te divi nècuàchìmà nì sàcuìin-nè mahì nèhivì natácá mà, te nì dàcàhàn Espíritu Ìí xí Dios-nè, nì cachitnùhu-ne ñà-vàxi tnama inicutu ñuhiví. Te ñà-ndàà nduá, vàchi ducán nì cuu ndisa tiempu xi rey cahnú nani Claudio. ²⁹ Ñàyùcàndüá, (na ní tiacu) nèhivì (ñà-vàxi tnama), dandu nì nacani ini-nè chicá vaha chindee-né nècuàchì hermanu (ndahví) ndoó ladu Judea, vátùni cuàha iin iin-ne iyuhu según ñà-ndüá sàà-nè cuàha-ne. ³⁰ Ñàyùcàndüá, nì nacuatnahá dihùn, te nì quida-neà entregar nùù ndahà Bernabé xì Saulo. Dandu nècuàchìmà, nihí-neà nì sàà (ladu Judea), te nì ndòà ndahà nècuàchì sahnú idónuu.

12

Nansa nì xihì Jacobo, te nì tniì stná Pedro

¹ Daaní, divi tiempu yucán nì dándacú rey Herodes tniì dava nècuàchì natácá cahvi xi Jesús, ñà-dandohó-tené. ² Te iin nècuàchì nì ndoho ma nduú ñani Juan nani Jacobo, vachi nì dándacú rey mà, te nì sahnì-té nècuàchìmà xì espada. ³ Dandu nì xini rey mà cudí ini nècuàchì ñuu mà ñà-nì xihì ndómà, ñàyùcànduá nì nacani inì-te chicá vaha tniì stná-te Pedro. Meru quivì iá vicò xixí-né pan có-ndùtáchí nì sanduamà. ⁴ Ñàyùcànduá nì tniì stná Pedro, te nì sàcùndiadi-nè, nì ndòo-ne ndahà soldadu, cùmì cùmì-té nì sandiaa xì-né, te cùmì turnu iá nsiquivì. Te rey mà, cuisì ndiatú-te yaha inga vicò, divi vicò pascua, dandu tavà-té nècuàchìmà ñà-cundehè nèhivì-né, (te cui-né). ⁵ Ñàyùcànduá, yucán iá Pedro, ndiadí-nè vehecàa. Doco nècuàchì natácá cahvi xi Jesús, cuàhà gá nì xicàn tàhvì-né nuù Dios sàhà nècuàchìmà.

Nansa nì quee Pedro vehecàa nì quida Dios

⁶ Daaní, nì sàa iin ñuú antes quivì cuàhàn rey mà tavà-té Pedro cundehè nèhivì-né. Te indúhu-né ini vehecàa ma, quidi naà-né. Te itánduhù stná soldadu iin iin ladu-nè, itnìí-te cadena nuhní-nè, te xì-ita stná soldadu ndiaá yehè. ⁷ Dandu na iin cachí yucán nì ndecunu iin ángel xi Stoho-ndà Señor, te nì natnuù iin luz ini vehecàa ma. Te nì tuxìn ndáha ángel mà diìn tixì Pedro, nì dándácòo-ñané, te nì cachi-nè:

—Ndacuiìn-ní vichi duha.

Daaní, cadena nuhní ndahà Pedro, nì dàñàtnàhá miá. ⁸ Te nì cachi tu ángel:

—Nacuhnì-ní siuhmatìxi-ní, te nacuaìn-ní ndìsàn-ní.

Te na ní nsihi nì quida Pedro ducán, dandu nì cachi tu ángel mà xì-né:

—Cundixi-ní dòò-ní, te cunchicùn-ní yùhù cùhùn-ndà.

⁹ Nàyùcànduá, nì tenchicùn Pedro ángel mà cuàhàn-nè, doco cóni cúndàà ini-nè a ndísá ñà-ndàà nduá cuú xi-né, á coó, vàchi na ian sání-nè quidá Dios nduá cahan-né. ¹⁰ Dandu nì cayàha-ne ndé iín iin soldadu ndiaá, te después nì yàha stná-nè nùù ingà-te, dandu nì sàà-nè ndè yehè cáa cahnú quee-nda calle ñuu mà. Te nì nuna miá, dandu nì caquee-ne fuera cuàhàn-nè. Te nì sàà-nè ndé nacáhdé-nè inga calle, te yucán nì nacoó ángel mà-né cuàhàn-nè. ¹¹ Dandu nì sàà Pedro nì cundaà vaha ini-nè, te nì cachi-nè:

—Vichi sàni cundaà inì, ñà-ndàà nduá, nì techuún Stoho-ndà Señor ángel xi-ya, nì sàà-nè nì tavà-né yùhù ndahà Herodes. Te vitni còò gá iñàha cuu xí nacua nì cuni tè-raza Judea cuu xí.

¹² Daaní, na ní nsihi nì nacani ini-nè sàhámà, dandu cuàhàn-nè vehe María nduú dihi Juan Marcos. Te yucán ndoó cuàhà nèhivì sàni nataca, xicàn tàhvì-né nùù Dios. ¹³ Dandu nì dàcàsàn Pedro tranca mà, cásàhú-nè. Te nì quee iin ñahà chì nani Rode vaxi-ñà cunini-ñà ana cáhàn. ¹⁴ Te nì nacuni-ñà tàchì Pedro. Doco ñà-cuàhà guá cudí inì-ñà, cóni nácúná-ñà yehè; nì dàyáà-ñà nì nansihvià vehe, nì cachitnùha xì nèhivì mà ñà-divi Pedro nduú nècuàchì cáhàn yehè mà. ¹⁵ Doco nèhivì yucán, cóni xìníndísâ-né, ñàyùcànduá nì cachi-nè xì-ñá:

—Ádi sání culocú.

Doco mii-ñá, iin-ni cachí-ña divi ñà-ndáa nduá.
—Còó—cachí-nè—, ádi ángel (ndiaá) xì-né nduú
ana cáhàn.

¹⁶ Doco iníní-né casan yehè, cásàhú ìì Pedro.
Ñàyùcàndùá nì (caquee-ne nì) nacuna-ne yehè,
te nì xini-nè ÿdivi Pedro nduú-né! Ñàyùcàndùá
nì ndulocó sàstnùhù-né. ¹⁷ Dandu nì cuu ndahà
Pedro ñà-nì cúníní nècuàchìmà ñà-nduá cuàhàn-nè
cachi-nè, te nì nacani-ne nansa nì nihì-né nì
quee-ne vehècàa ma nì quida Stoho-ndà Señor.
Te nì cachi stná-nè xì nècuàchìmà (nì cùhùn-nè)
cachitnùhu stná-nè xì Jacobo xì dava ga com-
pañeru-nè xiníndísá. Dandu nì quee-ne cuàhàn-nè
inga xaan.

¹⁸ Daaní, na ní tùinuù quìvì yucán, cuàhà gá nì
ndulocó soldadu, ¿índù cuàhàn Pedro? cahan-té.

¹⁹ Te rey Herodes, nì dàndàcù-te ñà-nanducù-né
cuàhà xaan. Doco cónì nátùì-ne. Ñàyùcàndùá,
nì sanicuàchi rey mà sàhà soldadu mà, te nì
sahnì-ñátê. Dandu nì quee rey mà ladu Judea
cuàhàn-te ñuu Cesarea, te yucán nì ndòò-tè.

Nansa nì xihì rey Herodes

²⁰ Cunaha-ní, xiní ùhì rey mà nèhivì ñuu Tiro xì
nèhivì ñuu Sidón. Doco mii-né, cuní-nè nàcùndoo
vàha-ne xì-té, vàchi ndè ñuu-te quixí ñà-itiácù-nè
ñuu-nè mà. Ñàyùcàndùá, nì nihì-né nì nàcùndoo
vàha-ne xì iin ana xinúcuáchi nùù-té vehe-tè, divi
iin tiàa nani Blasto. Dandu iin-ni nì ndatnuhu
nsidaa-né, te nì catnàtuu-ne nùù rey mà tixi
Blasto mà, (áma níhì-né nàcùndoo vàha-ne xì-té).

²¹ Te nì saquìn-te iin quìvì (quixi tu nsidaa-né).
Ñàyùcàndùá, divi quìvì mà nì sàcòò-tè silla cahnú
xí-te, ndixí-te sìcoto viì xí-te, te nì càhàn-te sàhù

xì nsidaa nècuàchìmà. ²² Dandu yáha ga nì càna fuerte-nè, cachí-nè:

—¡Màdì nèhivì ùún cáhàn! ¡In dios nduú ana cáhàn! —cachí-nè, cána-ne.

²³ Dandu vichi duha nì dùcùn rey mà iin castigu nì quida ángel xi Stoho-ndà Señor, vàchi cónì tàvá-te tnũñuhu xí-yá. Ñàyùcàndùá, nì saxì sindacu inì-te, te nì xihì-te.

²⁴ Doco razón ndiaha xí Stoho-ndà Señor, chicá nì xitià inicutu, te chicá cuàhà nèhivì nì tenchicùn xì palabra mà.

²⁵ Daaní, na ní nsihi nì xìnu chuun nì quida Bernabé xì Saulo ñuu Jerusalén yucán, dandu nì saca-ne Juan Marcos, te ndacá stnahá-né nì quee-ne ñuu mà mànuhù-né.

13

Nansa nì quihin Bernabé xì Saulo iin ichì caní cuàhàn-nè chuun xi Jesús

¹ Ñuu Antioquía mà nì sandoo cuàhà nècuàchì natácá cahvi xí-yá. Te dava-ne nduú nècuàchì chináhá, te dava-ne nduú profeta cachítnùhu razón xi Dios. Te nècuàchì chicá xíquida ducán nì sanduu Bernabé, xì Simón el Negro, xì stná Lucio nì quixi ñuu Cirene, xì stná Saulo, xì stná Manaén, iin nècuàchì dava-ni nì sahnu xi gobernador Herodes.

² Daaní, nì cuu iin quivì na cahvi nsidaa-né Stoho-ndà Señor, te iníhî stná-nè nùù-yá ndoó dòcò-nè, dandu nì cachi Espíritu Ìì xì-né:

—Cunaha-nsiá, cuaán cunduu chuun xi Bernabé xì Saulo vichi, vàchi sàni nacàxin mii-né.

Ñàyùcàndùá, nacoo-nsianè ni cùhùn-nè quida-ne inga chuun xi —nì cachi-yà.

³ Ñàyùcàndùá chicá nì inihii-né, te nì xicàn tàhvi stná-nè nùù-yá. Dandu nì chitàndòó-né ndahà-né dìni Bernabé xì Saulo (ñà-cundujàn seña ñà-sàni nìhì nècuàchìmà chuun ndiaha). Dandu nì ndaquìndèè-né xì nècuàchìmà cuàhàn-nè.

Nansa nì quida Bernabé xì Saulo na ní sàà-nè ñuu Chipre

⁴ Ñàyùcàndùá, nì quihin nècuàchìmà ichì cuàhàn-nè, vàchi sàni techuún Espíritu Ìi-né cùhùn-nè. Te nì sàà-nè ñuu Seleucia. Te yucán nì nana-ne iin barcu cuàhàn-nè ndé iin ñuu cahnú nani Chipre. ⁵ Te meru ñuu ndé nì nuu-ne barcu mà nani Salamina. Dandu cuàhàn-nè veheñùhu xi nècuàchì raza-nè Judea iá yucán, te nì càhàn-nè palabra xi Dios. Te cutnáhâ stná Juan xì-né, xinúcuáchí nècuàchìmà nùù-né. ⁶⁻⁸ Dandu nì nacàhin-ne inii ñuu mà dècuèndè nì sàà-nè inga orilla mar ndé iá ñuu Pafos. Te yucán nì ndacùhun tnahá-né xì iin tètàtnà nani Barjesús. Te Elimas nani stná-te, vàchi ducán cachí-nè xì tètàtnà dàhàn yucán. Iin tè-raza Judea nduú stná-te, te càhàn-te razón xi Dios, cachí-te, doco dandahví uun-tè. Pues divi-tè iá nùù iin nècuàchì nchichí cusáhnû ladu yucán nani Sergio Paulo. Te nècuàchìmà, nì cana-ne Bernabé xì Saulo, vàchi cuní-nè cunini-ne palabra xi Dios. Doco tètàtnà mà, nì càhàn-te dìquì Bernabé xì Saulo, daquítnùhu-tè nùù nècuàchì cusáhnú-má ñà-màsà cúníndísâ stná-nè ichì Jesús. ⁹ Dandu Saulo, ò nì càchí stná-ndà Pablo, fuerte nì quixi Espíritu Ìi xí Dios ini anima-nè, ñàyùcàndùá nì indehè váha-ne tètàtnà mà, ¹⁰ cachí-nè xì-té:

—Ndahví-ní, vèchi dandahví uun-ní nèhivì ñà-cuàhà gá maña quida-ní, te ni-iin ñà-vàha có-cùu inì-ní sàhà-xí, vèchi dèhe ñà-malu nduu-ní. ¿Índù chuun tùha guá-ní datúcù-ní nèhivì ñà-màsà cúnchícùn-nè ichì ndácuisì Stoho-ndà Señor? ¹¹ Doco cunaha-ní, sàhà-ñá quida-ní ducán, ñàyùcàndùá icúmí-ní nihì-ní iin castigu xi Dios vichi. Icúmí-ní cuaà dahuun-ní iin ratu; ni nduà orá mà cútùì ga nùù-ní —nì cachi Pablo.

Dandu vichi duha nì cuaà nùù témà, te nì nàcuùin tnùù dahuan. Ñàyùcàndùá, nì quee-tè cuàhàn-te nanducu-té ana cudità xì-té cacanu. ¹² Te na ní xini nècuàchì cusáhnú-má ñà-ndùá nì cuu, dandu nì xinindisá stná-nè palabra xi Dios, vèchi nì ndulocó-nè sàhà ñà-ndùá chináhá Pablo sàhà Stoho-ndà Señor.

Ñà-ndùá nì quida Pablo xì Bernabé na ní sàà-nè ñuu Antioquía iá ladu Pisidia

¹³ Dandu Pablo xì compañeru-nè, nì nana-ne iin barcu, te nì yàha-ne mar, nì sàà-nè ñuu Perga iá ladu Panfilia. Te yucán nì naco Juan-nè mànuhù-né Jerusalén. ¹⁴ Dandu nècuàchìmà, nì quee-ne ñuu Perga mà nì sàà-nè ndè ñuu Antioquía iá ladu Pisidia. Te quivì descansu cuàhàn-nè visita veheñuhu xi nècuàchì raza-nè Judea, te nì sàcùndoo-ne yucán. ¹⁵ Dandu nì cahvi nècuàchì xícusahnú veheñuhu ma tutu nduú ley xi Dios, xì stná tutu ì nì tiaa nècuàchì profeta sàhana. Dandu nì techuún-né razón nùù Pablo xì Bernabé, cachí-nè:

—Nú iá iin conseju vaha cuàha-nsia nsiùhù, vátùni càhàn-nsià vichi, ñánì.

16 Dandu nì ndacuiin Pablo, te nì dànáhà ndahà-né ñà-nì cúndóó dádî nsidaa-né, te nì cachi-nè:

—Mii-nsiá nècuàchì raza xi Israel, xì nsidaa gá mii-nsiá nècuàchì cahvi stná xì Dios, cunini vâha-nsia. 17 Divi Yua-nda Dios nduú ana càhvì nsidaa nèhivì raza-ndà, vâchi sànaaha nì nacàxin-ya xii-ndà ñà-cunduu-ne nèhivì xí-yá. Te na ndoó xicá îi-né ñuu Egipto, dandu ndiaha gá nì chindee-yánè, nì quida-ya cuàhà milagru nahnú, te nì tavà nsihí-yánè nùù ñuu mà nì caquee-ne libre. 18 Daaní, ùi dico cuà nì xicanuu-ne yucù dâná. Te mate ndahví modo xi-ne, doco nì quidandee ini-yà sàhà-né inii cuà mà. 19 Daaní, después na ní sàà-nè ladu Canaán, dandu nì dândáñúhú îi-yá nèhivì ndoó ùsà ñuu nahnú yucán, te nì sàhatahvì-yánè ñuu mà.

20 'Daaní, nì yàha 450 cuà, te inii tiempu yucán puru juez nìsa dandacu-xi nùù xii-ndà mà, vâchi ducán nì cachi mii-yá. Te ducán nìsa ìa dècuèndè tiempu nì quesaha Samuel cáhàn-nè cuenta xi-ya.

21 Dandu nì xicàn xii-ndàmà coo iin rey dandacú nùù-né, (te màdì gá juez). Ñàyùcàndùá, nì cachi Dios ñà-iin tiàa nani Saúl cunduu rey xi-ne, iin descendencia xi xii-nda Benjamín, te yua-né nì sanani Cis. Pues divi nècuàchìmà nì dândacú ùi dico cuà nùù ñuu-ndà.

22 'Daaní, después nì dâcúxíó Dios nècuàchìmà, te nì sàha-ya David chuun dandacuma, vâchi dohó nì cachi-yà sàhà-né: “Sànì xini, vâha ga modo xi dèhe Isaí nani David, te cudî gá inì sàhà-né. (Vâchi ináhî) icúmí-nê quida-ne cumplir nsidaa ñà-nduá cuní coo”, nì cachi Dios. 23 Dandu nì quida

stná-yà comprometer ñà-cunduu iin descendencia ndiaha xí nècuàchìmà ana dacácu xi raza-ndà Israel. Ñàyùcànduá, cunaha-nsiá, divi Jesús nduú ana ndiaha ma nì chitnùnì ini Dios dacácu xi-nda. ²⁴ Doco na táñaha ga quesaha Jesús (càhàn-yà palabra xi-ya), dandu dihna Juan nì quixi nì càhàn sàhù xì nsidaa nècuàchì raza-ndà Israel sàhà-ñá nì cuú-né arrepentir, te cuhì-né. ²⁵ Dandu después na sádaa-ní nsihi vida xi Juan ñuhiví yohó, dandu nì càhàn-nè xì nèhivì, cachí-nè: “¿Ana nduú yùhù, cahan-nsiá? Pues cunaha-nsiá, màdi mii-yá nduí. Doco después na sàni yàhi, dandísá vaxi ana nduú mii-yá. Vàchi yùhù, nì có-nâtùì cundui mozo xi-ya ñà-tavì ndisàn-yá”, nì cachi Juan.

²⁶ Ni cúnínì vaha nsidaa mii-nsiá nècuàchì nduú descendencia xi xiì-ndà Abraham, xì nsidaa stná mii-nsiá nècuàchì dava ga cahví stná xì Dios, vachi nùù mii-nsiá sàvaxi razón yohó nansa càcu anima-ndà, ñàni. ²⁷ Vachi nècuàchì ndoó ñuu Jerusalén, xì stná tè-xícusahnú nùù-né yucán, cónì cúndàà ini-nè ana nduú Jesús, nì cónì cúndàà stná ini-nè ñà-nduá cuní cachi tutu ì, mate divi nduá cahví-né cada quivì descansu, te divi nduú stná tutu ndé nì cachitnùhu profeta sànaha ñà-icúmì nèhivì cahni-néyà. Te divi ducán ndisa nì cuu, vachi tè-xícusahnú ñuu-ndàmà, nì dáyaha-tèyá ndahà nèhivì cahni xì-yá. ²⁸ Mate còò nì-iin falta xi-ya, doco nì xicàn-te nùù Pilatu ñà-cui-yà.

²⁹ Ñàyùcànduá, divi ducán nì cuu nacua nì cachitnùhu tutu ì icúmì cuu xi-yá, nì dandòhó-teyá, (te nì xihì-yà). Dandu nì nanihi nèhivì cuerpu xi-ya nùù cruz, te nì chinduhù-néyà ini cueva.

³⁰ Doco después nì natiacu-yà nì quida Yua-nda

Dios. ³¹ Te cuàhà xichi nì ndecunu-ya nù nècuàchì ladu Galilea nì quixi xi-yá ndè ñuu Jerusalén. Caní quivì nì ndecunu-ya ducán, te nèhivì nì xini xì-yá, testigu xínduu-ne, nacání-né xì nèhivì sàhà-yá.

³²⁻³³ Ñàyùcàndùá, nsiùhù, cachítñuhu-nsi xì-nsiá iin razón ndiaha, vàchi nacua nì quida Dios xì xii-ndà comprometer ñà-ìcúmí-yâ danátíacú-yâ Jesús, pues divi ducán sàni quida ndisa-ya vichi tiempu xi ndohó nècuàchì nduú descendencia xi xii-ndà mà. Vàchi dohó cachí Dios nù alabanza ì, divi alabanza ù ndé cachí-yà: “Mii-ní, Dèhemaní nduu-ní. Sà-ìtiácù-ní vichi nì quide”. ³⁴ Daaní, iá gà más ñà-ndùá nì cachi Dios sàhà-ñá cundaà ini-ndà cuàhàn-yà danátíacú-yâ Jesús, te mà cúí gà-yà, ni mà téhì cuerpu xi-ya, vàchi dohó nì cachi stná Yuamání-yá xì-yá: “Nacua nì cachì xì David ñà-seguru icúmî cundehè ndahvî mii-né, pues divi ducán icúmî quida stnàì xì mii-ní”, nì cachi-yà sàhana.

³⁵ Ñàyùcàndùá, nù inga alabanza ì iá ndé nì càhàn David xì Dios, te dohó nì cachi-nè: “Mà cuáha-ní tèhì ana ì xí-nî ini yavi”. ³⁶ Pues (in-aha-nda), ñà-ndáà nduá, nì quida vù David mà xì nèhivì ñuu-ndà tiempu xi-ne, nacua nì cachi Dios xì-né, doco nì xihì-nè, te nì ndùxin-ne ndé nì ndùxin xii-né, dandu nì tnàni iquìcúñú-nè ñuhù. ³⁷ Doco Jesús, còo. Cóni tnàni iquìcúñú-yà, vàchi nì natiacu-yà nì quida Yua-nda Dios.

³⁸ Ñàyùcàndùá, ni cúnáhá nsidaa-nsiá ñà-divi sàhà Jesús vátùni ndutu cuàchi-nda, ñàni. ³⁹ Mate tíxi ley sahnú xí Moisés còo nansa ndoo ndisa cuàchi-nda, doco vichi nú ni cúníndísá-ndá Jesús, dandísá, vátùni, vàchi nsidaa ana xiníndísâ xí-yâ,

seguru ndoo nsihi cuàchi-ne. ⁴⁰ Ñàyùcàndùá, cuídadu cundoo-nsia ñà-màsà cúu xí-nsiâ nacua nì cachi nècuàchì sànahà ndé nì cachi-nè:

⁴¹ Cundeheè váha-nsia, mii-nsiá tè-càhíchì inì-xi, vàchi cuàhìn quide iin milagru cahnú tiempu xi-nsiá. Doco mà cúníndísâ-nsiá, mate claru ni cachítñuhu nèhivì xì-nsiá, te sàhámà cuisì icúmí-nsiâ ndulocó cuàhà-nsiá, te sàà-nsià ndañuhu dahuun-nsia.

Ducán nì cachi Dios —cachí Pablo.

Nansa nì càhàn Pablo xì cuàhà gá más nèhivì ñuu Antioquia íá ladu Pisidia

⁴² Daaní, na ní quee-ne xì compañeru-nè veheñùhu ma, dandu nì sacundahví nèhivì cuáhà mà nùù-né áma nácání gá-nè xì nècuàchìmà palabra yucán inga quivì descansu. ⁴³ Ñàyùcàndùá, na ní nsihi nì nacuitià nsidaa nècuàchìmà veheñùhu ma, dandu nì tenchicùn cuàhà-né Pablo xì Bernabé, xínduu-ne nècuàchì raza Judea, te xínduu stná-nè nècuàchì inga raza nì yàha ndé religiòn Judea mà ñà-cahvi stná-nè Dios. Dandu Pablo xì Bernabé, nì càhàn-nè xì nsidaa nècuàchìmà ñà-iin-ni ni cúnchícùn-nè ichì-yá ndé nihì ndisa-nda gracia.

⁴⁴ Daaní, nì yàha ùnà quivì, dandu nì nataca tu nèhivì, te làcà iyuhu-né nì cumani cunduu nsidanicuú nèhivì ñuu mà nì nataca ñà-cunini-ne palabra ìì xí Dios. ⁴⁵ Doco dava nècuàchì raza Judea mà, na ní xini-nè ñà-cuàhà guá nècuàchì inga raza sàni nataca, dandu nì cumbìdia ini-nè, te nì càhàn ùhí-nè dìquì ñà-ndùá nì cachi Pablo; quini ga nì càhàn-nè sàhà (palabra ìì mà). ⁴⁶ Doco Pablo xì Bernabé, cóni yúhí-nè; nì naxiconihí-né nùù nècuàchìmà, cachí-nè:

—Primeru mii-nsiá nì nìhìtáhvì-nsiá cunini-nsia palabra ìì xí Dios, doco vichi sàni cahíchì inì-nsia palabra mà, na ian có-cùnì-nsià natùì-nsia cucumi-nsiá vida ndiaha nicanicuahàn. Ñàyùcàndùá icúmí-nsí càhàn-nsì razón mà xì nèhivì inga raza yohó. ⁴⁷ Vàchi ducán nì sàcùnaha-nsí nùù Stoho-ndà Dios quida-nsi, vachi dohó nì cachi-yà (xì Jesús):

Sàni sàhì mii-ní chuun ñà-danátnùù-ní ini anima nèhivì nsidanicuú raza. Sàhà mii-ní icúmí càcu anima nèhivì ndoó dècuèndè ñuu chicá xica ñuhivì, nì cachi Dios.

Ducán nì cachi Pablo. ⁴⁸ Te na ní nsihì nì inini nsidaa nècuàchì inga raza mà, dandu yáha ga nì cudìì ini-nè; palabra vaha ndisa nduá yohó, nì cachi-nè. Dandu nì xinindisá cuàhà nèhivì mà palabra xi-ya, divi nècuàchì nì chitnùnì ini Dios cundiatú anima-xi cutiacu nicanicuahàn. ⁴⁹ Te ducán nì xitià palabra xi Stoho-ndà Jesús inicutu ladu yucán. ⁵⁰ Doco nècuàchì raza Judea (có-xiníndísámá), nì dàquítnùhu-ne nùù ñahà cuicà sàhàn veheñùhu mà, xì nùù stná nècuàchì idónuu nùù ñuu mà, te nì nìhì-né nì ndulocó nsidaa nècuàchìmà nì quida-ne. Ñàyùcàndùá, nì cucuahà sàhà Pablo xì Bernabé, dècuèndè fuerza nì catavà-ñánê ñuu mà cuàhàn-nè. ⁵¹ Dandu nì catù-né sàhà-né ñà-nì cóyo yàcá nì tñia ñuu mà, te (seña nduámà ñà-icúmí nècuàchì ñuu-mà cun-sida-ne cuàchi-ne). Daaní, nì quihin Pablo xì Bernabé ichì cuàhàn-nè inga ñuu nani ñuu Iconio. ⁵² Doco nècuàchì xiníndísá nì candòo ñuu Antioquía mà, cuàhà gá nì cudìì ini-nè (sàhà fe xi-ne), te nì chitu stná anima-nè Espíritu ìì xí Dios.

14

Ñà-nduá nì caquida Pablo xì Bernabé ñuu Iconio

¹ Daaní, nì sàà Pablo xì Bernabé ñuu Iconio, te nì quihvi-ne veheñuhu xi nècuàchì raza-nè Judea nì càhàn-nè sàhù. Ñàyùcànduá, cuàhà nèhivì raza-nè ndoó yucán nì xinindisá stná-nè, xì cuàhà stná nècuàchì raza ñuu mà. ² Doco dava nècuàchì raza Judea cónì xìníndísámá, nì dacà-né dìni nècuàchì ñuu-nè mà. Ñàyùcànduá, cónì cùú gá ini nècuàchì ñuu mà sàhà compañeru-nè xiníndísá. ³ Doco Pablo xì Bernabé, caní quìvì nì sandoo-ne yucán, te cuàhà gá nì càhàn vate-né xì nèhivì; cónì yúhî-nè, vàchi nì cundee ini-nè Stoho-ndà Señor sàhà gracia xi-ya. Te mii-yá, nì chindee-yánè, te nì quida-ne milagru ndiaha sàhà-ñá cundaà ini nèhivì divi ñà-ndáà nduú palabra chináhá-nè mà. ⁴ Doco nì tàhndè dava nècuàchì ñuu mà. Dava-ne nì ndòo-ne ladu xi nècuàchì raza Judea, te dava-ne nì ndòo-ne ladu xi nècuàchì apóstol. ⁵ Dandu nì nacuatnahá nècuàchì raza Judea mà xì dava ga nècuàchì ñuu mà, xì stná tè-xídandacú, te vaxi nsidaa-né carrera ñà-cuní-nè quida quini-ne xì Pablo xì Bernabé, cuní-nè cahni-né nècuàchìmà xì yùù. ⁶⁻⁷ Doco nècuàchìmà, nì xinitnùhu-ne ñà-vàxi nsidaa nèhivì mà, te nì xinudèhé-nè cuàhàn-nè ladu Licaonia ndé iá ñuu Listra xì ñuu Derbe xì rancho cuati xí ñuu mà. Te inicutu ma ní nacàhin-ne nì càhàn-nè xì nèhivì ñà-nduú razón ndiaha.

Nansa nì caquida nèhivì siùmí ñuu Listra, nì cani yuu-né Pablo ñà-cui nècuàchìmà

⁸ Cunaha-nsiá, ñuu Listra mà nìsa là iin tiàa cuhí sàhà-xí, vàchi ducán nì quesaa-nè ñuhiví. Te sàhámà nicanicuahàn iá-nè; mà cùì caca-ne.

⁹ Doco (iin quivì) na cáhàn Pablo, dandu nì inini stná nècuàchì mà. Te na ní indehè váha Pablo-nè, nì cundaà ini-nè xiníndísâ vâha nècuàchìmà, te sàhámà mà úhì nduvàha-ne. ¹⁰ Ñàyùcàndùá, nì cáhàn ndee Pablo xi-né, cachí-nè:

—Ndacuiin-ní, cuiin ndaà-ní.

Dandu vichi duha nì ndacuiin nècuàchìmà, te nì quesaha-né xicánúú-né. ¹¹ Te na ní xini nèhivì cuáhà yucán ñà-ndùá nì quida Pablo, nì càna ndee-né, cachí-nè:

—¡Ádi stoho-ndà xínduu nècuàchì yohó, te nì nuu-ne ñuhivì yohó nì nanduu-ne tiàa! —nì cachi nècuàchìmà, cáhàn-nè dàhàn mii-né ladu Licaonia yucán.

¹² (Cunaha-nsiá, iin stoho nècuàchì siùmí mà nduú yùù yócò nani) Júpiter, ñàyùcàndùá ducán nì cachi-nè xi Bernabé. (Te inga stoho-nè nani Mercurio.) Ñàyùcàndùá, divi ducán nì cachi-nè xi Pablo, vâchi chicá cáhàn Pablo nùù Bernabé. ¹³ Te ñuu mà nisa ìa stná iin tiàa dacuxi-xi Júpiter mà ndé iá vèha orilla ñuu mà. Ñàyùcàndùá, vèha cuáhàn tèmà xi cuáhà nèhivì, te ndacá stná-te idunsiquì nì nducutu xi ita, cuáhàn-te cahni-tésì cunduu-sì promesa nùù Pablo xi Bernabé nì cùí. ¹⁴ Doco na ní xinitnùhu nècuàchìmà sàhàjàn, dandu nì dàcuàchí-né orilla sìcoto xi-ne (ñà-nì cuduchi guá ini-nè), te nì dáyáà-nè nì quihvi-ne mahì nèhivì cuáhà yucán, te nì càna ndee-né xi nècuàchìmà, cachí-nè:

¹⁵ —¡Ay, señores! Màsà quídá-nsiá xi-nsí ducán, vâchi iin-nì xínduu stná-nsì nèhivì ùún nahi mii-nsiá. Te divi vâxi-nsi cachitnùhu-nsi xi-nsiá ñà-ndiá ìcà-nsiá naco-nsia yùù yócò yohó, vâchi

còo ni-iñàha quidá, te cunchicùn-nsià Dios iá nicanicuahàn, vàchi cuisì mii-yá nì quidavàha xi ansivi xi ñuhù íchí, xì mar, xì nsidaa gá ñà-lá ñuhìví. ¹⁶Te tiempu nì yàha xi-nda nì sàha-ya nèhivì lugar cundoo-ne ñuhìví modo xi mii-né, ¹⁷ mate siempre sàha-yàndó ñà-cundaà ini-ndà nansa iá-yà, vàchi màni gá quidá-yá xì-ndà, dacuún-yá dàvì sàhà-ñá cana ñà-cuxi-nda, te ndenuu ini-ndà, dandu cudii cuáhà ini-ndà —nì cachi Pablo.

¹⁸ Doco mate ducán nì cachi-nè xì nèhivì cuáhà mà, ùhì nì sadi-nè nùù nècuàchìmà ñà-màsà cáhni-né idunsiquì-mà cunduu-sì promesa nùù-né.

¹⁹ Daaní, dava nècuàchì raza Judea ndoó ñuu Antioquía xì ñuu Iconio, nì quixi stná-nè ñuu Lистра mà, te nì dàquítnùhu-ne nùù nèhivì ñuu mà. Ñàyùcàndùá, nì cacani yuu nècuàchìmà Pablo, nì sahnì-ñánê nì cahan-né. Dandu ñuhú nihni-ne nècuàchìmà cuàhàn-nè iladu ñuu mà, te yucán nì nacoò-ñané. ²⁰ Doco después na sáni nat-aca nècuàchì xiníndísà ndé indúhu-né, dandu nì ndacuiin-nè mànuhù-né ñuu mà inga tu. Daaní, inga quìvì cutnàhâ-né xì Bernabé nì quihin-ne ichì cuàhàn-nè chicá nùù-xí ndè ñuu Derbe. ²¹ Te yucán nì càhàn stná-nè xì nèhivì ñà-ndùú razón ndiaha xí Dios. Ñàyùcàndùá, cuáhà nècuàchìmà nì xinindísà stná, te nì dàcuàhá-né palabra xi-ya.

Daaní, nì quihin tu Pablo xì Bernabé ichì mànuhù-né, nì nayàha-ne ñuu Lистра xì ñuu Iconio, te nì nasaa-nè ñuu Antioquía. ²² Te iin iin ñuu ndé nì nayàha-nemà nì nacuàhandee ini-nè nèhivì xiníndísà, cachí-nè xì nècuàchìmà ñà-iin-ni ni cúníndísà vàha-ne, te quidandee stná ini-nè, vàchi cuáhà vida icúmí yàha nsidaa nèhivì cuní

sàà ñuhìví ìì xí Dios. ²³ Te iin iin ñuu mà nì quida stná-nè nombrar iin ùi nècuàchì sahnú cundu ana codònùù nùù nèhivì xí Jesús ndoó yucán. Te na ní cuu nècuàchìmà nombrar nì xicàn tàhvi cuáhà-né nùù Dios, te nì inihì stná-nè. Dandu Pablo xì Bernabé, nì cachi-nè xì nsidaa nècuàchì xiníndísá-má:

—Yohó ni ndóo-nsia ndahà Stoho-ndà Señor, vàchi divi-ya nduú ana sàxìníndísâ-nsiá vichi —nì cachi-nè.

Nansa mànuhù Pablo xì Bernabé ñuu Antioquía íá ladu Siria

²⁴ Daaní, nì nayàha-ne ladu Pisidia, xì ladu Panfilia, ²⁵ te nì nasaa-nè ndè ñuu Perge. Te na ndoó-né yucán nì càn stná-nè xì nèhivì ñà-nduú razón ndiaha xí Dios. Dandu nì yàha-ne chicá nì dècuèndè ñuu Atalia; ²⁶ te yucán nì quècoyo-ne iin barcu, nì yàha-ne mar, mànuhù-né ñuu Antioquía, vàchi divi yucán nduú ñuu ndé nì cachi nèhivì xì-né ñà-nì cùhùn-ne chuun xì Dios, te nì cùcúmí-né cuáhà gracia xi-ya. Te vichi ndisa, sàni xìnu vù chuun xi-ne mà.

²⁷ Daaní, ñuu Antioquía mà nì dànátácá tnahá-né xì nsidaa nècuàchì xiníndísâ, te nì nacani nsihi-ne xì nècuàchìmà nansa nì chindee Dios-nè, te nì sàhatahvi-yá nì xiníndísá stná nècuàchì ñuu xicà. ²⁸ Dandu caní quivì nì ndòo Pablo xì Bernabé ñuu Antioquía mà, cutnâhâ-né xì dava ga nècuàchì nchícùn ichì-yá.

15

Ñà-nduá nì ndatnuhu nèhivì xí Jesús na ní nat-aca-nè ñuu Jerusalén

¹ Daaní, ñuu Antioquía yucán nì casaà stná dava nècuàchì ñuu Judea. Te nì quesaha-né dacuahá-né nèhivì xiníndísâ, te dohó nì cachi-nè:

—Fuerza màcòo seña xi Dios ìcà-nsiá, vàchi nú coó, còò salvación xi-nsia, vàchi ñà-jaàn nduú estilu nì nacoò xì-ndà Moisés.

² Dandu Pablo xì Bernabé, cuàhà gá nì cuàà-nè xì nècuàchì mà, te nì cucahnú chuun mà. Ñàyùcàndùá, ndùì-nè nì caquee-ne nombradu xì itnii gá nèhivì ñà-cùhùn-nè ñuu Jerusalén nataca-nè xì nècuàchì apóstol xì stná nècuàchì sahnú idónuu yucán, te ndatnuhu víi nsidaa-né sàhà chuun mà.

³ Ñàyùcàndùá, nèhivì xí Jesús ñuu Antioquía yucán, nì sàndaca ichi tnahá-né, te cuàhàn nècuàchì nombradu mà. Nì yàha-ne ñuu Fenicia, xì ñuu Samaria, te yucán nì càhàn stná-nè xì nèhivì xí Jesús, nì nacani-ne nansa nì quìhvi cuàhà nècuàchì ñuu xicà ichì mii-yá. Ñàyùcàndùá, cuàhà gá nì cudii ini nècuàchì iníní má.

⁴ Daaní, na ní sàà nècuàchì nombradu mà ñuu Jerusalén, dandu nì casàhú stnahá-né xì nècuàchì apóstol xì nècuàchì sahnú idónuu, xì nsidaa gá stná nèhivì xí Jesús. Te nì nacani-ne nsidaa ñà-ndùá nì quida-ne, xì nansa nì chindee Dios-nè sàhà chuun nì sàhàn-nè. ⁵ Doco dava nècuàchì fariseu xiníndísâ stná ichì-yá, nì ndacuìta-ne, te nì cachi-nè:

—Nsidaa tiàa inga raza mà, xiñuhu màcùtuu stná seña xi Dios ìcà-né, te màcùnaha stná-nè ñà-nì chívàha-ne ley sànahà xí Moisés —nì cachi-nè.

⁶ Ñàyùcàndùá, nì nataca cànúú nsidaa nècuàchì apóstol, xì nsidaa gá stná nècuàchì sahnú idónuu,

te nì ndatnuhu-né sàhà chuun ma. ⁷ Cuàhà gá nì càhàn-nè; dandu nì ndacuiin Pedro, te nì cachi-nè:

—Sà-ináhá-nsiâ nansa nì quida Dios sàcuàhàn-ndà itnii cuà, ñánì. Nùù tàcá-ndà nì cachi-yà ñà-yùhù cunduu ana càhàn xì nècuàchì inga raza sàhà-ñá cunini stná-ne razón ndiaha xí-yá, te cunindisá-né. ⁸ Te sàhà ñà-ináhá-yá nansa iá anima nsidanicuú nèhivì, ñàyùcàndúá nì quida-ya xì nècuàchìmà nacua nì quida stná-yà xì ndohó daa, nì sàhatahvì stná-yànè Espíritu Ì. Dandu nì cundaà ini-ndà, stná nècuàchìmà sàni ndee vaha nùù-yá. ⁹ Te sàhà-ñá iin-ni ndeníhí vaha-ya ndohó xì stná mii-né, ñàyùcàndúá nì nsida ndoo stná-yà cuàchi anima-nè na ní xinindisá-né. ¹⁰ Doco vichi ¿índù chuun có-ndôo ini-nsià xì ñà-ndúá nì quida Dios, te cachí-nsià xì nècuàchì inga raza mà ñà-fuerza chivàha stná-nè estilu sàhana ma, vachi nahi yugu vèe nduá? Ni mii-nda, te ni xii-ndà, cóni cúndéé ini-ndà chivàha-ndañá. ¹¹ Còó, (ni mà cácu stná-ndà sàhà ley mà), vachi xiníndísá-ndá ñà-sàhà cuisì gracia xi Stoho-ndà Jesucristu icúmí càcu anima-ndà, te divi ducán stná xì nècuàchì inga raza mà, sàhà cuisì gracia xi-ya càcu stná-nè —nì cachi Pedro.

¹² Daaní, dadí uun nì nàcùndoo nèhivì cuàhà mà, dandu nì nacani stná Bernabé xì Pablo ñà-ndiaha guá nì quida Dios na ní xicanuu-ne mahì nèhivì inga raza, te nì chindee-yànè nì quida-ya cuàhà milagru ndiaha yucán, cuàhà milagru fuerte.

¹³ Daaní, nì nsihi nì cacahàn nècuàchìmà, dandu nì càhàn stná Jacobo, cachí-nè:

—Cunini vaha-nsiá ñà-ndúá cuàhìn cachì, ñánì.

¹⁴ Sàni nacani Simón (Pedro) xì-ndà nansa nì quida

Dios (sà-lá tiempu), nì indehè ndahví-yà nècuàchì inga raza, te nì quesaha-yá nì nacàxin stná-yànè ñà-cunduu stná-nè nèhivì xí-yá. ¹⁵ Te divi ducán cachí stná libru nì tiaa nècuàchì profeta sàhaha, vèchi dohó cachí iin tutu mà:

¹⁶ (Cáhàn Dios, cachí-yà): “Ícúmî naxicocuîñ de-spués, te nachindee saa-túí nècuàchì de-scendencia xi David, vèchi cuàhà tnùndoho sàni yàha-ne; doco ndiaha mánì icúmí-nè nàcùndoviì-né quide. Na ian nduyucun saa iin vehe sàni chàhmà, ducán icúmí raza David mà nanihítàhvì sàà-né quide. ¹⁷ Te nú ducán, dandu nsidaa stná nècuàchì raza dava ga inga ñuu, icúmí stná-nè nanducu-né yùhù ana nduú Stoho ñuhívì, vèchi nèhivì-xí xínduu stná-nè”.

¹⁸ 'Ducán nì cachi Stoho-ndà Señor, vèchi dècuèndè chicá sàhaha sàni cachitnùhu-ya ñà-dùcán icúmí cuu.

¹⁹ 'Ñàyùcàndüá, yùhù cachí xì-nsiá sàhà nècuàchì inga raza sàni caquìhvi ichì Dios: chicá vaha màsà cuáhachuún gá-ndané xì ley sàhaha ma. ²⁰ Chicá vaha tiaa-nda iin tutu dacùhùn-ndà nùù-né, te cachi-ndà xì-né ñà-mà váha caxì-ndà comida nì sàcùndoo nùù yùù yócò, vèchi sàni ndòo quinia. Ni màsà cáhàn-ndà xì ni-iin nèhivì cóni nándàhà xì-ndà. Ni màsà caxì-nda cuñu quisì dacuáhnâ uun nèhivì. Te màsà cúxí stná-ndà nì. ²¹ (Cuisì ñà-jaàn-ní xiñuhu chivàha-ne), vèchi ley xi Moisés mà, dècuèndè sàhaha ndoó cuàhà tiàa iin iin ñuu chináhá xán, te cada quìvì descansu cahví-nèa ndé natácá-nè veheñùhu —nì cachi Jacobo.

²²⁻²³ Daaní, chicá nì ndatnuhu nècuàchì apóstol, xì nècuàchì sahnú idónuu, xì nsidaa gá stná nèhivì

xí Jesús, te nì nacàxin-ne ùi nècuàchì idónuu ma ñà-cutnahá-né xì Pablo xì Bernabé cùhùn-nè ñuu Antioquía, cunihi-ne carta-mà cùhùn. Te nècuàchì nì caquee nombradu mà, iin-ne nani Judas Barsabás, te inga-nè nani Silas. Te dohó cachí tutu mà: “Nsiùhù tè-icúmí chuun nùù Jesús, xì stná nècuàchì sahnú idónuu, xì nsidaa gá stná nèhivì xí mii-yá, cásàhú-nsì xì mii-nsiá nècuàchì ñani-nsì inga raza ndoó ñuu Antioquía xì ladu Siria xì ladu Cilicia. ²⁴ Cunaha-nsiá, sàni xinitnùhu-nsi nì sàhàn dava compañeru-nsì yucán ndé ndoó-nsiá, te nì dānácání ini-nè mii-nsiá ñà-nì cachi-nè ñà-fuerza màcòo seña xì Dios icà-nsiá, te fuerza chivàha stná-nsiá ley sànaaha, nì cachi-nè. Ñàyùcandúá nì ndulocó-nsiá nì quida-ne. Doco màdi nùù nsiùhù nì ndàcú núù-né ñà-dàcuàhá-né ducán, còó. ²⁵ Sàhà ñà-jaàn ndùá iin-ni nì ndatnuhu váha nsi-daa-nsí, te nì cachi-nsì chicá vaha nacàxin-nsi iin ùi nèhivì cutnahá xì ñani màni-ndà Bernabé xì Pablo sàà ndé ndoó-nsiá. ²⁶ Vàchi sà-ináhá-nsiá nècuàchì mà, (ñà-cuàhà guá vida) sàni yàha-ne sàhà Stoho-ndà Jesucristu, dècuèndè cuàhàn-nè cui-nè nì cùí. ²⁷ Pues divi-ne sàni techuún-nsí, te cutnàhá stná-nè xì Judas xì Silas casaà ndé ndoó-nsiá ñà-cachitnùhu nsidaa-né nansa iá ñà-ndùá nì ndatnuhu-nsí. ²⁸ Vàchi cachí Espíritu Ìi xí Dios, te cachí stná nsiùhù, chicá vaha màsà dāndácû-nsí ñà-chivàha-nsia cuàhà iñàha, cuisì iin ùi ley nduá chicá xiñuhu, divi ñà-yòhó: ²⁹ ñà-màsà cáxi-nda ñà-ndùá nì sàcùndoo nùù yùù yócò, te màsà cúxí-ndá nì; ni màsà cáxi-nda cuñu quisì nì sàhná uun; te ni-iin nèhivì, màsà cāhàn-nè xì ana cóni nāndàhà xì-né. Cunaha-nsiá, nú ni chivàha ndisa-nsia ñà-jaàn, dandu ñà-sàni quida vii-nsiá

cundua. Ni cúcuéê ni-nsia”. Ducán cachí tutu mà.

³⁰ Ñàyùcàndùá, nì techuún nècuàchì Jerusalén mà nsidaa nècuàchì nombradu mà cuàhàn-nè ñuu Antioquía. Te na ní casaà-nè yucán, nì dānátácá tnahá-né xi nsidaa nècuàchì xiníndísá-xí-yâ, te nì quida-ne entregar tutu mà. ³¹ Te na ní nsihi nì cahvi nècuàchì mà tutu mà, dandu cuàhà gá nì cudì ini-nè, vâchi cuàhà gá nì chindee razón mà mii-né. ³² Dandu, Judas xi Silas, nì càhàn stná-nè nì nacuàhandee ini-nè nsidaa nèhivì xí Jesús ndoó yucán, vâchi nduú stná-nè profeta cachítñuhu razón xi Dios. Ñàyùcàndùá chicá nì sàà nècuàchì mà nì sàcùnihu vâha ndisa ini-nè mii-yá.

³³ Daaní, yucán nì candò Judas xi Silas it-nii gá quivì, dandu nì ndaquìndèè stnahá-né, te nì naquimanì váha stnahá-né, cuàhàn-nè quihin-ne ichì ñuhù-nè. ³⁴⁻³⁵ Doco Silas, nì nacani ini-nè ñà-ndò chii gá-nè yucán. Stná Pablo xi Bernabé, nì candò stná-nè yucán. Ñàyùcàndùá, mii-né xi cuàhà gá stná-nè, iin-ni nì chinaha stnahá-né ñà-ndùú palabra xi Stoho-ndà Señor, te nì càhàn-nè xi nèhivì ñà-ndùú razón ndiaha nansa càcu-ne.

Nansa nì quihin Pablo ichì cuàhàn-nè ñà-úi cacanu-ne xi Palabra xi Dios

³⁶ Daaní, nì yaha chii tiempu, dandu nì cachi tu Pablo xi Bernabé:

—Cúhùn tu-nda naxicocuñ-ndà nsidaa ñuu ndé nì sàhàn-ndà nì càhàn-ndà palabra xi Stoho-ndà Señor, te nàcòtò-ndà ñanìtnaha-nda cahvi xi-yá ñuu yucán sàhà ñà-cundaà ini-ndà nansa nihí-né cuàhàn —nì cachi Pablo.

³⁷ Doco Bernabé, nì nacani ini-nè cundaca stnahá stná-nè xì Juan Marcos cùhùn. ³⁸ Doco Pablo, cónì cùnì-nè, vàchi tuxí ínì-nè, mà váha cundaca-ne nècuàchìmà cùhùn, vàchi na ní sàhàn-nè ñuu Panfilia daa, nì nacoò nihni nècuàchìmà-né màndixi-ne, cónì sàhàn gà-nè chii gá nùù-xí quida-ne chuun ma. ³⁹ Ñàyùcàndüá, nì cuàà Pablo xì Bernabé sàhà chuun ma; mànicúi cundoo-ne de acuerdo; dècuèndè nì sàà-nè nì tàhndè dava-ne. Sàhámà nì saca Bernabé Marcos mà, nì canana-ne barcu cuàhàn-nè ñuu Chipre. ⁴⁰ Daaní Pablo, nì saca-ne Silas ñà-cutnahá-né cùhùn. Dandu nècuàchì hermanu ndoó yucán, nì xicàn tàhvi-né nùù Dios sàhà nècuàchìmà ñà-nì chíndéé gracia xi-ya mii-né ichì cùhùn-nè. Ñàyùcàndüá, nì quihin-ne ichì cuàhàn-nè, ⁴¹ nì nacàhin-ne ladu Siria xì ladu Cilicia, te iin iin ñuu ladu yucán nì càhàn-nè xì nèhivì cahvi xi Jesús nì nacuahandee ini-nè nècuàchìmà.

16

Nansa nì quesaha Timoteo xicánúú-né cutnáhâ-né xì Pablo xì Silas

¹ Daaní, nì nasaà Pablo xì Silas ñuu Derbe xì ñuu Listra. Te yucán iá iin nècuàchì chii nchícùn stná ichì Jesús nani Timoteo. Dèhe iin nècuàchì ñhàhà raza Judea nduú-né. Te cahvi stná dihi-némà mii-yá. Doco yua-né, iin nècuàchì raza griegu nduú-né. ² Te Timoteo mà, quidá víi ndisa-ne, cachí nsidaa nèhivì xí Dios ñuu Listra xì ñuu Iconio yucán. ³ Pues divì nècuàchìmà cunì Pablo cutnahá stná xì-né cùhùn. Ñàyùcàndüá, nì saca-ne nècuàchìmà nì chicoo-ne seña xi raza-nè Judea icà-né sàhá màsà cúdúchí ini nècuàchì raza-nè

ndoó ladu yucán, vàchi nsidaa nècuàchìmà, ináhá-nê ñà-iin nèhivì raza griegu nduú yua Timoteo mà. ⁴ Daaní, Pablo xì compañeru-nè mà, nì quihin-ne ichì cuàhàn-nè, te ñuu ñuu nì nacàhin-ne, nì càhàn-nè xì nèhivì xí Jesús, nì cachitnùhu-ne ñà-nduá icúmí-nê chivàha-ne nacua nì sàcùnaha-né nùù nècuàchì apóstol xì dava ga nècuàchì sahnú ñuu Jerusalén. ⁵ Ñàyùcànduá, nì nacuàhandee ini nsidaa nècuàchì cahvi xi Jesús ndoó nsidaa ñuu mà, te quivì quivì nì nducuahà gá stná-nè.

Nansa nì dàcùnì Dios Pablo seña xi-ya, te nì xini-nè ín iin nècuàchì ladu Macedonia cana-xi-né

⁶ Daaní, Pablo xì compañeru-nè, nì dàndàcú Espíritu Ìi xí Dios nùù-né ñà-màsà cùhùn-nè xì razón ndiaha ndè ladu Asia. Ñàyùcànduá, nì yàha-ne ndè chicá nùù-xí cuàhàn-nè, te nì nacàhin-ne ladu Frigia xì ladu Galacia. ⁷ Dandu nì sàà-nè raya ladu Misia, te yucán nì cuni-nè nàcahnde-nè sàà-nè ndè ladu Bitinia. Doco cónì sáha Espíritu Ìi xí Jesús quida-ne ducán. ⁸ Ñàyùcànduá, nì yàha ndaà-nè inii ladu Misia, te nì sàà-nè dècuèndè ñuu Troas. ⁹ Dandu ñuu nì dàcùnì Dios Pablo iin seña, nì xini-nè ndè ladu Macedonia, te yucán ín iin tiàa ñuu mà, cachí-nè: “Nahà-ní ladu Macedonia yohó, te chindee-ní nsiùhù”, cachí-nè. ¹⁰ Daaní, ñà-nì sàní Pablo ducán, ñàyùcànduá vichi duha nì nsidayucun-nè ñà-cùhùn-nè yucán, mii-né xì compañeru-nè xì stná yùhù, vàchi sàni cundaà ini-nsì, Dios nduú ana techúún-xí-nsì cùhùn-nsì cachitnùhu-nsì xì nèhivì ladu mà ñà-nduú razón ndiaha xí-yá.

Nansa nì tàvà Dios Pablo xì Silas vehecàa íá ñuu Filipos

¹¹ Daaní, nì nana-nsi iin barcu ñuu Troas mà, te nì quihin-nù ichì cuàhàn-nu ñà-yàha-nù mar. Te nì yàha ndaà-nsi dècuèndè ñuu Samotracia, dandu inga quivì nì sàà-nsi ñuu Neápolis. Yucán nì nuu-nsi barcu mà, ¹² te cuàhàn-nsi chicá nùù-xí dècuèndè ñuu Filipos. Te divi ñuu mà nduú ndé íá chuun chicá nahnú ladu Macedonia yucán, te ndoó cuàhà stná nècuàchì Roma yucán. Pues divi ñuu yucán nì sàà-nsi nì sandoo chii-nsí itnii quivì.

¹³ Daaní, na ní sàà iin quivì descansu, dandu nì quee-nsi ñuu mà cuàhàn-nsi yuhù yúte ndé siempre natácá itnii nèhivì xícàn tàhvì nùù Dios. Ñàyùcàndùá, nì sàà-nsi yucán, nì sàcùndoo-nsi, te nì càhàn-nsi palabra xi Dios nì inini nècuàchì ñahà nì casaà stná yucán. ¹⁴ Te iin nècuàchìmà nani Lidia. Ñuu Tiatira nduú ñuu-nè, te chuun quidá-né nduá diçó-né sìcoto finu moradu. Te cahví stná-nè Dios. Ñàyùcàndùá na ní càhàn Pablo palabra ì, ndiaha gá nì chindee Dios-nè ñà-nì inini vaha-ne ini anima-nè, te nì xinindisá stná-nè palabra mà. ¹⁵ Dandu nì cuhì stná-nè, mii-né xì nèhivì vehe-ne. Te después nì càhàn-nè xì-nsí nì sacundahví-nè nùù-nsí, cachí-nè:

—Nú sàni cundaà inì-nsia ñà-iin nècuàchì nihnú vaha ndisa ini xì Jesús nduí, dandu yàha-nsia vehi cundoo chii-nsiá —nì cachi-nè.

Te vātūni nì cundee-né nì candisá-nsí cundoo-nsi yucán.

¹⁶ Daaní, iin quivì cuàhàn-nsi ndé xícàn tàhvì-nsí nùù Dios, dandu nì ndacùhun tnahá-nsí xì iin ñahà chii inácáá iin ñà-malu inì-xi, te sàhà ñà-malu-mà

tùha-ñà cachì-ña suerte xi-nda. Ñàyùcàndùá, tiàa xídandacu-xi sàhà-ñá, vihi dihùn níhì-té ñà-tùha-ñà cachì-ña suerte xi nèhivì. ¹⁷ Pues divi ñahà chii mà nì quesaha-ñá nì tenchicùn-ña nsiùhù, ndáhì-ña palabra (sàhà-nsí), cachí-ña:

—Tiàa yohó, nècuàchì xinúcuáchí nùu mii-yá dandacú ndé chicá ansivi xínduu-ne, te cachítñuhu-ne xì-ndà nansa iá ichì ndé càcu anima-ndà —nì cachì-ña.

¹⁸ Pues nsiquívì nì quida-ñà ducán, dècuèndè màni cúndéé gâ ini Pablo. Ñàyùcàndùá, nì nacuico-né yàtà-né nì càhàn-nè xì ñà-malu iá inì-ña, cachí-nè:

—Ndácùcahín quívì Jesucristu, te dandacuí nùu yohó ni yúxin-yó ini ñahà chii jaàn, te cuáhân.

Dandu vichi duha nì quee ñà-malu cuàhàn.

¹⁹ Doco tiàa xínduu patrón xi-ñà, nì cundaà inì-te ñà-mà níhì gá-te dihùn sàhà-ñá. Ñàyùcàndùá, nì catnii-tè Pablo xì Silas, te nì ditá-tené cuàhàn-te xi-né dècuèndè inì-xi ndé ndoó nècuàchì dandacú. ²⁰ Te yucán nì dàtnátuu-tèné nùu nècuàchì nsidándáà sàhà chuun, te nì cachì-te xi nècuàchìmà:

—Tiàa yohó, tè-raza Judea xínduu-tè, te cuàhà gá quidá tóntô-te nècuàchì ñuu-ndà. ²¹ Díin estilu chináhà-te, mate có-sàha ley xi-nda candisá-nda estilu mà. Còò permisù chivàha-ndañá, vàchi nècuàchì romanu nduu-nda.

²² Dandu nèhivì cuàhà itá yatni yucán, nì xidà stná ini-nè, ñàyùcàndùá nì dándacú juez mà ñà-tavà-té sìcoto xi ndúi-nè, te cani-tèné xì vara. ²³ Te na nínsihi nì sahnì cuí-tené xì vara, dandu nì dàquécoyo-tèné vehecàa, te nì chinaha-té nècuàchì ndiàá yucán ñà-nì cúndiádí vaha nècuàchìmà.

24 Ñàyùcàndùá, nì dàyáha-ne nècuàchìmà ndè chicá inì-xi vehecàa ma, te nì dàquécoyo-ne sàhà nècuàchìmà mahì iin yutnù cahnú.

25 Daaní, nahi dava ñùu ndoó-né (vehecàa ma) xicàn tàhvì-né nùu Dios, te nacuatú-né alabanza xi-ya. Te iníní stná tè-xíndiadi gà mà. 26 Dandu nanáá nì tnàa fuerte sàstnùhù, te nì ndòyo nihni inii vehecàa ma, dècuèndè cimientu xan nì xichí stná. Ñàyùcàndùá nì nuna nsihi yehè, te nì dàñà tnahá nsihi cadena nuhní tè-ndiàdí mà. 27 Dandu nì nsicuihnú ini nècuàchì ndiaá mà, te nì xini-nè nuná yehè vehecàa. Ñàyùcàndùá nì tavà-né espada xi-ne, cuàhàn-nè cahnì-né mii-né ni cuí, vèchi nì tuxi ini-nè sàni caquee nsihi tè-ndiàdí mà.

28 Doco nì ndàhì ndee Pablo, cachí-nè:

—¡Màsà quídá quíní-ní xì míí-ní, vèchi ndoó nsihi-nsi!

29 Dandu nècuàchìmà, nì xicàn-nè ñà-tnùu nùu-né, te nì quìhvì-ne ndè ini vehecàa ma, ndé quídí cuisì-né, te nì sàcuìln sísì-né nùu Pablo xì nùu Silas. 30 Dandu nì tavà-ñáné fuera, te nì cachi-nè:

—Señores, cachi-nsià xì', ¿ndià nduá quide, te càcu anímè?

31 Dandu nì naxiconihí Pablo xì Silas nùu-né, cachí-nè:

—Cuisì cunindisa-ní Stoho-ndà Jesucristu, te càcu-ní xi stná nèhivì vehe-ní.

32 Dandu nì càhàn-nè xì nècuàchìmà ñà-nduú palabra xi Stoho-ndà Señor, te nì inini vaha-ne, mii-né, xì nsidaa stná nèhivì vehe-ne. 33 Daaní, divi hora ñuú mà nì saca-ñáné cuàhàn-nè xì nècuàchìmà nì nacate-ne mandù icà nècuàchìmà ndé nì dùcùn. Daaní, vichi duha nì cuhii-né xì stná nèhivì vehe-ne. 34 Dandu nì saca-ñáné nì nana-ne

nì nansìhvi-ne vehe-ne, nì sàha-ñané ñà-nì xixi-ne, cudû ini-nè, vâchi sàni xinindisá-né Dios vichi. Te cudû stná ini nsidaa nèhivì ndoó vehe-nemà.

³⁵ Daaní, na ní tùinuù inga quivì, dandu nì techuún juez itnii policia cuàhàn-te cachitnùhu-tè ñà-vàtùni dàñà Pablo xì Silas. ³⁶ Ñàyùcàndüá, nècuàchì ndiàá xì vehecàa ma, ducán nì cachitnùhu-ne xì Pablo, cachí-nè:

—Sàni dandàcú juez dàñà-nsiá: sà-íá caquee-nsia libre, cachí-nè. Ñàyùcàndüá, màsà nácání gá ini-nsia, vâchi vátùni quee-nsia cùhùn-nsià —nì cachi-nè.

³⁷ Doco Pablo, nì cachi-nè xì policia yucán:

—Nsiùhù, nècuàchì romanu nduú stná-nsi. Doco nì ñàhni cuí-nsi nùù nsidaa nèhivì, te nì còò stná justicia nì ía sàhà-nsí na ní sàcùndiadi-nsi yohó. Sàháyùcàndüá, mà cándísâ-nsí quee dèhé-nsi. Cuní-nsi ni cáquixí mii juez tavà-né nsiùhù —nì cachi Pablo.

³⁸ Dandu nì sàhàn policia mà nì cachitnùhu-tè xì juez ñà-ndüá nì cachi Pablo. Ñàyùcàndüá, nì yùhí nècuàchìmà na ní cundaà ini-nè nècuàchì romanu nduú stná Pablo xì Silas, (te ía stná derechu xi-ne).

³⁹ Dandu nì quixi juez mà, te vivì-ni nì càhàn-nè xì nècuàchìmà, nì tavà-ñánê, te nì sacundahví-nè nùù nècuàchìmà ñà-nì quèé-né ñuu mà. ⁴⁰ Ñàyùcàndüá, na sàni quee-ne vehecàa ma, dandu cuàhàn-nè vehe Lidia, nì nàcòtò-nè nsidaa nèhivì iin-ni cahvi xi Jesús, nì nacuahandee ini-nè nècuàchìmà. Dandu nì quihin-ne ichì cuàhàn-nè.

17

Nansa nì cucuahà sàhà Pablo ñuu Tesalónica

¹ Daaní, nì yàha-ne ñuu Anfípolis xì ñuu Apolonia, te nì sàà-nè ñuu Tesalónica. Te yucán iá iin veheñùhu xì nècuàchì raza-nè Judea. ²⁻³ Te Pablo, de por sí sàhàn-nè visita veheñùhu xì nècuàchìmà (na sàà-nè iin iin ñuu). Ñàyùcàndùá ùnì semana cada quìvì descansu nì sàhàn-nè veheñùhu yucán, nì càhàn-nè sàhù xì nècuàchì natácá yucán, nacání-né xì nècuàchìmà nansa cachítnùhu tutu ì sàhà rey ndiaha ndiatú-né ndé cachá' ñà-ìcúmí rey mà ndoho-ya, dandu después natiacu-yà. Ducání nì dàcùahá-né nècuàchìmà, nacání-né sàhà Jesús ñà-divi mii-yá nduú rey ndiaha ma. ⁴ Ñàyùcàndùá, nì xinindísá dava nècuàchìmà, te nì tenchicùn stná-nè Pablo xì Silas. Cuàhà-né xínduu nècuàchì raza griegu ináhá stná iá Dios, te cuàhà stná-nè nduú nècuàchì ñahà xí-idònúù ladu yucán. ⁵ Doco dava tè-raza Judea yucán, cóni xínindísá-te palabra mà, vàchi nì cacumbìdia ini-te sàhà Pablo. Ñàyùcàndùá, nì saca-tè itnii tiàa tùha quini xicánúú xíxìn, te nì nacana gà-te nèhivì cuàhà, te nì quida cuahà-té sàhà Pablo ñuu yucán; nì sàà-te ndè vehe Jasón, nì caquihvi-tè fuerza ini vehe-ne, nandúcú-té Pablo xì Silas, vàchi cuní-te tavà-téné fuerza, te quida-téné entregar ndahà nèhivì cuàhà mà. ⁶ Doco cóni ndácùhun-téné. Ñàyùcàndùá, nì tavà-té Jasón xì iin ùì gà stná nècuàchì xinindísá-xí-yâ. Te ñuhú níhni-tené nì sàà-te nùù tè-xícusahnú nùù ñuu mà, cána fuerte nsidaa-té, cachí-te:

—Ndè stná ñuu-ndà yohó sàni quesaa nècuàchì quidá tóntô xì nèhivì inicutu ñuhiví. ⁷ Te Jasón yohó, nì dàyáha stná-nè nècuàchìmà ini vehe-ne,

mate ni-iin nècuàchìmà có-ndùlócô-nè sàhà ñà-nduá dandacú rey cahnú César xi-nda, vèchi cachí-nè iá inga rey chicá cusáhnû nani Jesús.

⁸ Ducan nì cachi tèmà xì nècuàchì ñuu mà. Ñàyùcànduá cuàhà gá nì ndulocó tè-xícusahnu-ma sàhà palabra mà, ⁹ te nì dandacú-te ñà-fuerza nì dàquíhvi Jasón xì compañeru-nè dìhùn nduú fianza, dandu nì cadaña-né.

Ñà-nduá nì quida Pablo xì Silas ñuu Berea

¹⁰ Daaní, nèhivì xí Jesús ndoó yucán, ñuú nì tavà déhê-nè Pablo xì Silas nì sàndaca ichi-ñané ñà-cùhùn-nè ñuu Berea. Te na ní casaà-nè yucán, nì sàhàn stná-nè veheñùhu xì nècuàchì raza Judea.

¹¹ Te nèhivì veheñùhu yucán, chicá nì nacani vii ini-nè nùù nècuàchì ñuu Tesalónica, vèchi xì nsidaa voluntad xi-ne nì inini vaha-ne palabra ì xí Dios. Nsiquívi nì nanducu váha-ne nùù tutu ì ñà-cùnì-nè cundaà ini-nè a ndísá ñà-ndáà nduá cachí Pablo, á cóó. ¹² Ñàyùcànduá, cuàhà nècuàchì raza Judea nì xinindisá, te cuàhà stná nècuàchì ñahà raza griegu xí-idònùù, xì cuàhà stná nècuàchì tiàa ñuu mà.

¹³ Doco tè-raza Judea ndoó ñuu Tesalónica, nì xinitnùhu-tè ñà-ndè stná ñuu Berea dacuítia Pablo razón ndiaha xí Dios. Ñàyùcànduá, nì sàà stná-te ñuu Berea mà, te nì dacà stná-te dìni nèhivì ñuu mà, nì dànacuídà-tené (sàhà Pablo). ¹⁴ Ñàyùcànduá, nècuàchì cahvi xì Jesús, vichi vichi nì dàyáha-ne nècuàchìmà cuàhàn-nè ndè yuhù mar. Doco Silas xì Timoteo, cóni quèé-né ñuu mà.

¹⁵ Daaní, nècuàchì ndaca-xi Pablo cuàhàn, cutnáhâ-né nì sàà ndè ñuu Atenas. Dandu na cuàhàn-nè naquihin-ne ichì mànùhù-né, nì

sàcùnaha-né cachi-nè xì Silas xì Timoteo ñà-luegu ni quixí stná nècuàchìmà ndé iá Pablo.

Ñà-nduá nì cachi Pablo na ní càhàn-nè xì nècuàchì xícusahnú ñuu Atenas

¹⁶⁻¹⁷ Daaní, ndiatú Pablo quesaa compañeru-nè ñuu Atenas yucán, te nì xini-nè itá chítu figura cahvi nèhivì ñuu mà. Te nì cuduchi cuáhà ini-nè sàhámà, ñàyùcànduá, itnii xichi nì sàhàn-nè veheñuhu xì nècuàchì raza-nè Judea yucán, te nì càhàn-nè xì nècuàchìmà, xì stná nècuàchì inga raza sàhàn yucán. Te nsìquívì nìsa sàhàn stná-nè yàhvi, nì càhàn-nè xì nsidaa nècuàchì ndácùhun tñaha-xi-né. ¹⁸ Te dava tiàa nchícùn ley xì tè-epicúreo, xì dava stná tè-ley estoico, nì ndacùhun stnahá-te xi-né, te nì xicàn tñuhù stnahá-te nùù-né. Ñàyùcànduá cachí dava-tè xì compañeru-te:

—¿Ndíà nduá cachí guá tè-jaàn xì-ndà?

Te nì cachi dava gà-te:

—Ádi stoho nècuàchì inga ñuu càhàn-te sàhà-xí.

Ducán nì cachi-te, vàchi iníní-te càhàn Pablo sàhà Jesús, xì sàhà nansa natiacu-ndà. ¹⁹ Dandu nì saca-tè Pablo, cuàhàn-te xi-né iin xaan nani Areópago ndé natácá tè-xícusahnú nùù ñuu mà. Te yucán nì ndacàtnùhù témà nùù-né, cachí-te:

—¿Nansa iá dàñùhù sàa dacuaha-guá-ní nèhivì?

²⁰ Vàchi sàni xinitnùhu-nsi càhàn-ní sàhà iñàha tàcùnì-nsi, te ñàyùcànduá cuní-nsi cundaà ini-nsi sàhà ñà-nduá càhàn guá-ní jaàn —nì cachi-te.

²¹ Vàchi nsidaa nècuàchì ñuu Atenas yucán, xì stná nècuàchì inga ñuu ndoó yucán, chicá cudî ini-nè cunitnùhu-ne, te ò cachi-nè sàhà iin ñà-saa.

22 Ñàyùcàndùá, nì sàcuìn Pablo nùù nècuàchì sàni nataca lugar nani Areópago mà, te nì cachi-nè:

—Mii-nsiá nècuàchì ñuu Atenas yohó, sàni cundaà inì, cuàhà gá cahvi-nsiá stoho-nsiá. 23 Vàchi na xicánúí yohó nì xini itá cuàhà ñà-ndùá cahvi-nsiá; te nì xini stnái yucán iín iin altar ndé itándiaa palabra yohó: “Dohó quidáñúhú-ndá iin Dios tàcùnì-ndà”, cachá`. Pues cunaha-nsiá, mate có-ináhá-nsiá Dios mà, te quidáñúhú-nsiáyà, doco yùhù cuàhìn cachitnùhi xì-nsiá sàhà-yá.

24 'Mii-yá nduú ana dandacu-xi nùù ansivi xi sàhà ñuhiví, vàchi mii-yá nì quidayucun xán xì nsidaa stná ñà-íá nùá. Ñàyùcàndùá, có-xiñùhù-yá quidayucun nèhivì ni-iin vehe ndé coo-ya. 25 Vàchi itíacú mii-yá; còò ni-iin ana dacútiacú xì-yá, vàchi còò ni-iñàha quidámànì nùù-yá; còò. Mii-yá taxi-yá vida xi-nda, tàchì-ndà, xì nsidaa iñàha. 26 Te iin-ni yohòtéhè-ndà nì quidayucun-yàndó, ñàyùcàndùá vichi xíndoo-nda inicutu ñuhiví, te cuàhà raza nduu-nda. Te mii-yá nduú ana nì chitnùnì inì-xi índù tiempu cundoo iin iin raza ñuhiví, xì índùvì nùù-xí cunduu iin iin ñuu cada raza, 27 áma nanducu-né mii-yá, te cunitnàhá-né xì-yá na ian nandúcú ndáha cuaá-nèyà. Doco, cunaha-nsiá, yatni uun iá-yà ndé ndoó iin iin-nda. 28 Vàchi sàhà mii-yá itíacú-ndà; divi sàhà mii-yá xicánúú-ndá, te ndoo-nda ñuhiví. Te dava stná tè-tùha nachutnahá palabra ñuu-nsiá yohó, sàni cachi-te: “Divi mii-yá nduú yohòtéhè-ndà”. 29 Ñàyùcàndùá, nú ndisa, descendencia xi Dios nduu-nda, dandu màsà cútúxí ini-ndà Dios nduú iin figura nì nacani ini nèhivì, te nì quidavàha-neà xì oro ò plata ò yùù. 30 Cunaha-nsiá, tiempu nì yàha xi-nda,

cóni ítníí Dios cuenta sàhà modo xi nèhivì, vèchi cónisá cúndaa ini-nè. Doco vichi, nùù nsidanicuú nèhivì inicutu ñuhiví dandacú-yá ñà-naxicocuïn ini-ndà sàhà cuàchi-nda. ³¹ Vèchi sàni saquin-yà iin quivì cuàhàn-yà ndàcàn-yà cuenta sàhà cuàchi nèhivì ñuhiví, te nihì-né nacua ndiá icà. Te sàni cachi stná-yà ana cunduu juez nsidandaà cuenta xi-ya; divi nduú iin ana (nì xihì, te) nì natiacu nì quida-ya. Pues sàhámà vètuni cucumi ndisa-nda seguru ñà-icúmí coo ndisa juiciu —nì cachi Pablo.

³² Daaní, na ní inini nècuàchìmà ñà-càchí Pablo iá nansa natiacu-ndà, dandu nì sàcùndiaa uun-ñané. Doco dava-ne, còó; dohó nì cachi-nè:

—Nsiùhù, cuní-nsi cunini ga-nsi càhàn-ní xì-nsí inga quivì sàhà chuun jaàn.

³³ Dandu nì quee Pablo cuàhàn-nè. ³⁴ Doco dava tiàa nì inini ma, nì xinindisá-né, te nì tenchicùn-nè nècuàchìmà. Iin-ne nduú iin juez quidáchúùn lugar nani Areópago mà, te quivì-né nduú Dionisio. Te inga-nè nduú iin ñahà nani Dámaris; te ndoó gà stná iin ù ana nì xinindisá.

18

Ñà-nduá nì quida Pablo ñuu Corinto

¹ Nì nsihi (nì càhàn Pablo xì nècuàchìmà), dandu nì quee-ne ñuu Atenas cuàhàn-nè ñuu Corinto.

² Te yucán nì ndacùhun tnahá-né xì iin nècuàchì raza-nè Judea nani Aquila. Mii-né xì ñahàdìhì-nè Priscila, xínduu-ne nècuàchì iin ñuu iá ladu Ponto, doco vichi làcà ní quixi-ne ñuu Roma iá ladu Italia, vèchi nì dandacú rey cahnú Claudio ñà-fuerza caquee nsihi nèhivì raza Judea ñuu mà cùhùn-nè. Ñàyùcànduá, ñuu Corinto yucán sàni caquesaa

nècuàchìmà. Dandu nì sàà stná Pablo visita vehe-ne, ³ te yucán nì ndòo-ne cutnâhâ-né xì nècuàchìmà quidáchúûn-né, vâchi iin-ni oficiu icúmí nsidaa-né, divi ñà-quidavâha-ne vehe sìcoto ndee. ⁴ Te cada iin iin quivì descansu sâhàn-nè veheñùhu xì nècuàchì raza-nè, te nì càhàn Pablo xì nèhivì yucán, vâchi cuní-nè cunindisá stná nècuàchìmà, a sea nduú-né nècuàchì raza-nè, te ò nèhivì inga raza.

⁵ Daaní, nì quee Silas xì Timoteo ladu Macedonia, nì quesaa-nè ndé iá Pablo. Dandu Pablo, ndé cuisì chuun càhàn-nè palabra xì Dios nì quesaha-né quidá-né, te cuàhà gá nì dàcuàhá-né nècuàchì raza-nè yucán, cachí-nè ñà-divi rey ndi-aha nani Cristu nduú Jesús. ⁶ Doco nècuàchì yucán, nì caquesaha-né nì cahíchì ini-nè palabra mà, te nì càhàn ùhí-nè dìquía. Ñâyùcàndùá, nì naquidi Pablo sìcoto xi-ne, (te seña nduámà ñà-cuàhàn-nè nacoo dahuun-ne nècuàchìmà). Te nì cachi-nè:

—Yùhù, mà cúnsídá cuàchi nú ni sàà anima-nsià ndañuhá. Mii-nsiá cunsida cuàchi-nsia sâhà-nsiá. Ñâyùcàndùá, vichi, nèhivì inga raza icúmí-nsí càhàn xì-nsí —nì cachi-nè.

⁷ Dandu nì quee-ne veheñùhu ma cuàhàn-nè vehe iin tiàa nani Justo. Iin nècuàchì nihnú vâha stná ini xì Dios nduú nècuàchìmà, te yatni inítnâhâ stná vehe-ne xì veheñùhu yucán. ⁸ Doco nì ìa iin nècuàchì inùù xì veheñùhu ma nani Crispo, te nì xinindisá stná nècuàchìmà ichì Jesús, mii-né xì nsidaa nèhivì vehe-ne. Daaní, cuàhà gá stná nècuàchì ñuu mà, nì inini stná-nè palabra xi-ya, te nì xinindisá stná-nè, dandu nì cuhii-né.

⁹ Daaní, iin ñuu ní dàsánî Dios Pablo ní cachi-yà xì-né:

—Màsà yúhî-nî, te màsà cú-íhín-nî xì ní-iin nèhivì. Iin-ni quida-ní seguir càhàn-ní xì-né. ¹⁰ Vàchi yùhù ié` cutnâhî xì-ní, te còò iin quida quini xi-ní, vàchi cuàhà nèhivì ñuu yohó ícúmí cunduu nèhivì xí —ní cachi-yà.

¹¹ Ñàyùcàndüá, iin cuà dàva ní ìa Pablo ñuu yucán, ní dàcuàhá-né nèhivì ndoó yucán ñà-nduú dàñùhù xi Dios.

¹² Daaní, ladu Acaya yucán iá stná iin tè-dàndàcú nani Galión. Te tiempu xi-tè ní nataca cuàhà tè-raza Judea, ní catnii-tè Pablo, ní saca-tèné cuàhàn-te xi-né nùù tè-dàndàcù-mà, sanícuàchi-tè sàhà-né, ¹³ cachí-te:

—Tiàa yohó, diín nduú modo chináhá-nè cahvi-nda Dios, vàchi cunaha-ní, có-sâha ley xi-nda cahvi-nda Dios nacua cachí mii-né.

¹⁴ Dandu meru cuàhàn càhàn stná Pablo ní cùí, te ní cachi Galión mà:

—Mii-nsiá tè-raza Judea, nú ndisa quidá quíni tiàa yohó, te ò iin falta cahnú nduá ní quida-ne ní cùí, dandísá, vátùni candisé ñà-sànicuàchi-nsia sàhà-né nùí. ¹⁵ Doco còò, vàchi cuisì sàhà dàñùhù xi mii-nsiá càhàn-nsià, xì sàhà stná nècuàchì nchichí xi-nsia, xì sàhà stná ley xi mii-nsiá. Ñàyùcàndüá, mii-nsiá cundehè-nsiá sàhà chuun yohó, vàchi yùhù, mà nsídándái-ñà —ní cachi-te. ¹⁶ Dandu ní dàndàcú-te cuxio nsihi-ne nùù-té.

¹⁷ Daaní, dàva nècuàchì raza griegu ñuu mà, ní catnii-ne iin nècuàchì cusáhnù nùù veheñùhu xi nècuàchì raza Judea mà. Sóstenes nani nècuàchì mà, te ní sahnì cuí-ñané nùù Galión mà. Doco cóni ndúlócô-te.

Nansa nì naxicocuîn Pablo ndè ñuu Antioquía, dandu nì quihin tu-ne ichì inga xichi cuàhàn-nè chuun xi Jesús

¹⁸ Daaní, cuàhà gá quivì nì ìa Pablo ñuu yucán. Dandu nì ndaquìndèè-né xì nècuàchì hermanu ndoó ñuu mà, te cuàhàn-nè ñuu Cencrea. Te yucán nì daté tehe-né, vàchi seña (nì sanduamà) ñà-sàni saquin-nè iin compromisu nùù Dios. Daaní', ñà-cuní-nè nùhù-nè ladu Siria, ñàyùcànduá, nì nana-ne iin barcu, mii-né xì Aquila xì ñahàdihí nècuàchìmà nani Priscila, te nsidaa-né cuàhàn-nè barcu mà ¹⁹ nì sàà-nè ñuu Éfeso, vàchi divi ñuu yucán icúmí ndò Priscila xì Aquila. Dandu nì sàhàn (nsidaa-né) veheñùhu xì nècuàchì raza-nè ñuu mà, te nì càhàn Pablo xì nèhivì natácá yucán. ²⁰ Te nècuàchìmà, nì cuni-nè cucuee chii gá Pablo xì-né inga ratu gá. Doco cónì cándísâ-né, ²¹ vàchi nì cachi-né:

—Icúmí nùhì ñuu Jerusalén ñà-coi yucán quivì nacava vicò sà-ítúú. Doco primeru Dios icúmí naxicocuîn yohó inga xichi —nì cachi-nè, dandu nì ndaquìndèè-né xì nècuàchìmà. Te nì nana tu-ne iin barcu íá ñuu mà cuàhàn-nè. ²² Dandu nì sàà barcu mà ñuu Cesarea, (te yucán nì nuu-ne), mànuhù-né ñuu Jerusalén, nì casàhù-nè xì nèhivì xí Jesús ndoó yucán, dandu nì quee tu-ne cuàhàn-nè ñuu Antioquía. ²³ Te yucán nìsa ìa-ne iin ratu, dandu nì quihin tu-ne ichì cuàhàn-nè ladu Galacia xì ladu Frigia. Te ñuu ñuu nì nacàhin-ne nì càhàn-nè xì nècuàchì nchícùn ichì Jesús, nì nacuaàhandee ini-nè nècuàchìmà.

Ñà-nduá nì cuu na ní sàà Apolos ñuu Éfeso, te nì càhàn-nè palabra ù xí Dios

²⁴ Daaní, ñuu Éfeso mà nì sàà stná iin nècuàchì raza Judea nani Apolos. Alejandría nduú meru ñuu-nè, te tùha vaha-ne càhàn-nè sàhù. Te ináhá váha stná-nè nansa nacání tutu ì, ²⁵ vachi cuàhà gá sàni dàcuàhá-né ichì Stoho-ndà Dios. Te dìi gá stná ini-nè càhàn-nè sàhù. Ñàyùcàndùá, claru chináhá-nè sàhà ichì-yá. Doco cuisì ley xi Juan Bautista nduá ináhá-nê. ²⁶ Pues divi nècuàchìmà nì quesaha-né càhàn ndee-né xì nèhivì sàhàn ve-heñùhu xi raza-nè ñuu Éfeso mà. Te nì inini stná Priscila xì Aquila. Ñàyùcàndùá nì tavà cuàán-ñané nì nacani vii-né xì nècuàchìmà nansa meru iá ichì Dios. ²⁷ Daaní, después, nì cuni nècuàchìmà yàha-ne nùù-xì ndé nduú ladu Acaya. Te nsidaa hermanu (ñuu Éfeso mà), nì cachi-nè:

—Ndiaha gá nú ni cùhùn-ní yucán.

Te nì tiaa stná-nè iin tutu cùhùn nuu nèhivì xì Jesús ndoó ladu Acaya mà ñà-cundua nùù nècuàchìmà. Daaní, después na sàni sàà nècuàchìmà yucán, cuàhà gá nì nacuañandee ini-nè nsidaa nèhivì sàni nihitáhvi cunindisá ichì-yá. ²⁸ Vachi nì càhàn stná-nè xì cuàhà tè-raza-nè Judea, nì cahvi-ne libru ì iníní-te, te ducán claru nì quida-ne comprobar ana nduú Jesús, ñà-divi rey ndiaha nani Cristu nduú-yá, te ducán nì cundee-né nùù témà, iníní nsidaa nèhivì.

19

Ñà-nduá nì quida Pablo na ní ìa-ne ñuu Éfeso

¹ Daaní, na iá ì Apolos ñuu Corinto, dandu nì quihin Pablo ichì nínu, nì yàha-ne ladu yucù mà, te nì sàà-nè ñuu Éfeso. Yucán nì ndacùhun tnahá-né

xì itnii nècuàchì dacuahá ichì Dios. ² Te nì cachi-nè xì nècuàchìmà:

—Na ní xinindisá-nsiá palabra xi Dios, ¿a ní nìhìtáhvi stná-nsià cucumi-nsiá Espíritu Ìì xí-yá?

—Còó —cachí nècuàchìmà— tàñáha ga cundaà ini-nsì a ñá-lá Espíritu Ìì, ò ñá-còò-yá.

³ Dandu nì cachi Pablo xì-né:

—¿Ana dìquívì-xí nì ndacùcahan-né na ní cuhì-nsiá?

—Dàñùhù xi Juan Bautista nduá nì cuhì-nsì —nì cachi nècuàchìmà.

⁴ Dandu nì cachi Pablo:

—Ñà-ndàà nduá, nìsa quida ìì Juan mà nèhivì na ní cuu-ne arrepentir. Doco nì cachi stná-nè ñà-después icúmí quixi ana cunihnu vaha ndisa ini-ndà, divi nduú Jesucristu.

⁵ Ñàyùcànduá, na ní cundaà ini nècuàchìmà nansa cachí Pablo, dandu nì canduhì sàà-né, doco vichi quìvì Stoho-ndà Jesús nì ndacùcahan-né.

⁶ Dandu nì chitàndòó Pablo ndahà-né dìni nècuàchìmà, te nì quixi fuerte Espíritu Ìì xí Dios ini anima nsidaa-né, te nì dàcáhàn-yànè dàhàn sàà, te nì càhàn stná-nè razón ndiaha nì quixi nùù Dios.

⁷ Te nsidaa nèhivì mà, ùxìn ù tiàa nduú-né.

⁸ Dandu ùnì yòò nì ìa ga Pablo ñuu mà, sáhàn-nè veheñùhu xi nècuàchì raza-nè, te càhàn-nè xì nèhivì yucán, nacání-né nansa iá ichì ndé dándacú Dios, te dacáhàn-nè nècuàchìmà ñà-nì cúnchícùn vii-né ichì-yá. ⁹ Doco dava-ne, cóni cúdìi ini-nè ley mà; cóni cùnì-nè cunindisá-néa, ñàyùcànduá, quini ga nì càhàn-nè xì nèhivì dìquì ichì-yá. Sàhà ñà-jaàn nì nacoo Pablo nècuàchìmà, te nì tavà cuàán-né nsidaa nècuàchì nchícùn ichì-yá cuahàn-nè vehe iin tiàa nani Tiranno ndé nduú escuela. Te divi lugar

mà nì dàcuàhá-né nècuàchì mà nsìquívì. ¹⁰ Te ùì cuà nì chinaha-nè nèhivì ducán. Ñàyùcàndùá, nsidan-icuú nèhivì ndoó ladu Asia yucán, nì xinitnùhu-ne nansa iá razón ndiaha xí Stoho-ndà Jesús, nècuàchì raza Judea, xì stná nècuàchì dava ga, nsidaa-né nì xinitnùhu-ne. ¹¹ Te cuàhà gá milagru fuerte nì sàhatahvì Dios nì quida Pablo. ¹² Dècuèndè pañuelu xi-ne, ò ndé` sìcoto itándiaa ìcà-né sáhàn nùù nècuàchì cuhí, te ndúvaha-ne, te yúxin stná ñà-malu ñuhú ini-nè.

¹³⁻¹⁴ Doco yucán nì sandoo stná dava tè-raza Judea xicánúú tavá xi ñà-malu. Ùsà ñàní dèhe iin dùtù cusáhnù nani Esceva nduú-te. Te nì quesaha-té xicánúú-te ndácùcahan stná-te quívì Jesús tavá-te ñà-malu. Te dohó cachí-te xán: “Yùhù ndácùcahín quívì Jesús, divì ana cáhàn Pablo sàhà-xí, te dandacuí nùù-ndá ñà-queue-ndá, te cuahán-ndá”, cachí-te. ¹⁵ Doco (iin xichi) na ní quida-tè ducán, dandu nì naxiconihí ñà-malu nùù-té, cachá`:

—Yùhù ináhí Jesús, te ináhá stnài ana nduú Pablo. Doco nsiohó, còò cuenta quihín nsiohó —cachá`.

¹⁶ Dandu tiàa inácaá-ñà anima-xi, nì ndàvà-te nì ducùn ndàhà tnàhá-te xi témà, te nì cundee-té nùù nsì-úsà témà, dècuèndè nì dànácùèhè stná-te témà, te nì dandiàchì ì-té sìcoto xi temà. Ñàyùcàndùá, nì canacoyo nsihi-tè vehe ma cuàhàn-te. ¹⁷ Ñà-jaàn nduá nì cuu, te nì xinitnùhu stná nsidaa nèhivì ñuu Éfeso yucán, nècuàchì raza Judea, xì stná nècuàchì dava ga. Ñàyùcàndùá, yáha ga nì yùhí-nè, te chicá nì ndenihi vaha stná-nè Stoho-ndà Jesús. ¹⁸ Te cuàhà gá stná nècuàchì xiníndísá-xí-yâ, nì quixi-ne

nì nàhmà vate-né, nì dàtúi-ne falta nì quida-ne.
¹⁹ Te cuàhà nècuàchì nì sanduu nècuàchì tàtnà,
 nì catnii-ne tutu itúi ndé itándiaa ñà-tàtnà xí-né
 vàxi-ne, te nì sahmi nsihi-neà nùu nsidaa nèhivì.
 Te nì tavà stná-nè cuenta nadaa xíndiaa nsidaa
 tutu ma, te nì cundaà ini-nè nahi ùi dico ùxin
 mil (50,000) dìhùn plata ndiaá`. ²⁰ Ducán fuerte
 nì chindee Stoho-ndà Señor nì xitià nihni palabra
 xi-ya, te nì cucuahà-ñá.

²¹ Daaní, na ní nsihi nì cuu ducan, dandu nì
 nacani ini Pablo cùhùn tu-ne ladu Macedonia xì
 ladu Acaya, dandu nùhù-nè ñuu Jerusalén. Te nì
 cachi stná-nè:

—Nú sàni ìa chí ñuu Jerusalén yucán, dandu
 xiñuhu cùhùn stnái ñuu Roma.

²² Dandu nì càhàn-nè xì ùi nècuàchì xinúcuáchì
 nùu-né nani Timoteo xì Erasto, te nì techuún-né
 nècuàchimà ñà-màcòdònùu-né. Ñàyùcàndùá, nì
 quee nècuàchimà cuàhàn-nè ladu Macedonia, doco
 Pablo, nì ndòo chii gá-nè nì ìa-ne ladu Asia.

Nansa nì cuu cuahà sàhà ichì Jesús ñuu Éfeso

²³ Quivì yucán yáha ga nì cuu cuahà sàhà ichì-yá.

²⁴ Iin tiàa nani Demetrio nì dàquésáhá xân. Chuun
 xi nècuàchimà nduú ñà-quadachuún-né xì plata,
 quidávàha-ne vehe cuati tnaha vehe cahnú yùu
 yócò Diana (iá ñuu yucán). Te divi sàhà Demetrio
 mà cuàhà gá chuun nìsa nihni maestru quidáchúûn
 stná xì plata mà. ²⁵ Ñàyùcàndùá iin quivì nì cana
 Demetrio mà nsidaa maestru mà xì ñava ga stná
 tiàa tùha quidachuún nahi oficiu xi stná mà, te nì
 cachi-nè xì nsidaa-té:

—Mii-nsiá, sà-ìnáhá-nsiâ ñà-sàhà chuun xi-nda
 yohó icúmí-ndá ñà-cuicà-ndà, ñáni. ²⁶ Doco sàni

xinì-nsia, te ò sání xinitnùhu-nsia nansa quidá iin tiàa nani Pablo, cáhàn-nè xì nèhivì, cachí-nè ñà-màdì dios ndisa nduú ñà-quidáyúcún ndahà nèhivì ñuhiví, cachí-nè, te ducán sàni dacà-né cuàhà nèhivì ñuu-ndà yohó, xì cuàhà stná nèhivì, inicutu ladu Asia yohó. ²⁷ Ñàyùcànduá, vihini sàa stná nèhivì cahíchì ini-nèndó sàhà chuun quida-nda. Te màdì cuisì ñà-jaàn, vèchi vihini sàa stná-nè cahíchì ini-nè veheñùhu xi dios xi-nda Diana, te dandáñúhú stná-nè tnùñuhu xí-ña, mate mii-ña nduú ana cahvi nsidanicuú nèhivì ladu Asia yohó, xì nsidaa stná nèhivì inicutu ñuhiví. —Ducán nì cachi Demetrio mà.

²⁸ Ñàyùcànduá, na ní nsihi nì inini nècuàchìmà ñà-jaàn, dandu yáha ga nì caxidà ini-nè, te nì càna ndee-né, cachí-nè:

—¡Ndiaha gá stoho-ndà Diana iá ñuu Éfeso yohó!

²⁹ Ñàyùcànduá, nì candulocó nèhivì inicutu ñuu mà, te cuàhà gá nì cuu cuahà sàhámà dècuèndè nì tnii-ne ùi compañeru Pablo nani Gayo xì Aristarco. Nècuàchì ladu Macedonia cutnàhâ xi Pablo nì quixi-ne ichì nduú nècuàchìmà. Dandu nsidaa nèhivì cuàhà yucán, ñuhú-né nècuàchìmà carrera cuàhàn-nè, nì caquìhvi-ne ini lugar cahnú ndé natácá nèhivì ñuu mà. ³⁰ Te Pablo, nì cuni stná-nè quìhvi-ne càhàn-nè xì nèhivì mà, doco compañeru-nè nchícùn stná xì ichì Jesús, cóni sáha-ne lugar. ³¹ Te dava stná tè-xídandacú ladu Asia mà, ndoó vaha stná-te xi Pablo, ñàyùcànduá nì dàsàa-te iin razón nùù-né, sacúndáhvî-te ñà-màsà quìhvi-ne lugar yucán. (Sàhà ñà-jaàn nduá cóni quìhvi-ne.)

³² Doco ini lugar mà, iin-ni càna ndee nèhivì cuàhà mà, mate tucu tucu xícatchi iin iin-ne, te

ñà-yáha guá sàni nacuidà nsidaa-né, ñàyùcànduá chicá cuáhà-né ni cóni sáha tnùnì ini-nè índu chuun ni nataca-nè yucán. ³³ Daaní, dava tè-raza Judea, ni chindaha-té iin tnaha-tè nani Alejandro ñà-ni mácuìn-nè nùù nsidaa nèhivì cuáhà mà. Te ni ndàhì dava nèhivì mà xì Alejandro mà ñà-ni cáhàn-nè xì nsidaa-né. Ñàyùcànduá, ni dànàhà ndahà-né áma mácùndoo dadí nècuàchìmà, vàchi cunì-nè cáhàn-nè sàhà mii-né xì sàhà compañeru-nè ni cùí. ³⁴ Doco nèhivì cuáhà mà, na ní xinitnùhu-ne ñà-iin nècuàchì raza Judea nduú nècuàchìmà, dandu iin-ni ni càna ndee nsidaa-né, cachí-nè:

—¡Ndiaha gá stoho-ndà Diana iá ñuu Éfeso yohó!
—cachí-nè. Te iin-ni ni càna fuerte nsidaa-né ducán nahi ùi hora.

³⁵ Daaní, por fin ni nihì tè-nduú secretariu ñuu mà ni nachíndoo dadí-te nèhivì cuáhà mà. Dandu ni cachí-te xi-né:

—Mii-nsiá nècuàchì ñuu-ndà Éfeso yohó, ¿amádi sà-ínahá-nsiá ñà-nsidanicuú nèhivì sàni xinitnùhu nansa quida-nda ñuu yohó, ndiaá-ndà vehe stoho cahnu-nda, divi mii-ñá ní quee ndè ansivi ni nacava-ñà ndé` yohó? ³⁶ Pues (ínahá-nê), te mà cùí cachí-nè có-nduá ñà-ndàà. Ñàyùcànduá, ndiá ìcà-nsiá cundoo sahnú-nsiá, te màdiá quida cuahà-nsiá ducán. ³⁷ Vàchi nècuàchì ni tnii-nsia ndacá-nsiá vaxi yohó, cóni quidá quini-ne xì veheñùhu xi-nda, ni cóni cáhàn quini-ne dìquì dios xi-nda. ³⁸ Ñàyùcànduá, nú cunì Demetrio xì compañeru-nè canicuàchi-ne sàhà iin nèhivì, dandu ni cùhùn-nè nùù juez ndoó ñuu yohó, te yucán ni canícuàchi stnahá-né sàhà-né. ³⁹ Te nú iá gà chuun xi-nsia vichi, dandu xiñuhu

nataca-ndà ndatnuhu ví-nda ñà-ndùú ichì ley.
⁴⁰ Vàchi vichi sàndòò-ndà tìxi peligru canicuàchi gobiernu sàhà nsidaa-nda, vachi vihini cutuxi ini-nè ñà-cuàhàn-ndà daquésáhá-ndá iin revolución nduá, te mà náníhì tnùnì gà ini-ndà nansa cachi-ndà xì-né ndià disáhà-xí nì cuu cuahà guá vichi.

⁴¹ Ducán nì cachi tè-ndùú secretariu mà, dandu nì dànácuitià nsihi-tè nèhivì mà.

20

Nansa nì sàhàn Pablo ladu Macedonia xì ladu Grecia

¹ Daaní, na ní nsihi nì cuu cuahà mà, dandu nì cana Pablo nsidaa nèhivì xí Jesús ndoó yucán, te nì nacuàhandee ini-nè nècuàchìmà. Dandu nì ndaquìndèè stnahá-né, te nì quihin-ne ichì cuàhàn-nè ladu Macedonia. ² Te yucán nì nacàhin-ne cuàhà ñuu, te nì càhàn cuàhà-né xì nècuàchì hermanu ndoó yucán sàhà-ñá chicá nì cúníhnú vaha ini-nè mii-yá. Dandu nì quee-ne cuàhàn-nè chicá nùù-xí ndè ladu Grecia. ³⁻⁴ Te yucán nì là-ne ùnì yòò.

Doco na meru cuàhàn-nè quihin-ne barcu nùhù-nè ladu Siria nì cùí, dandu nì xinitnùhu-ne ñà-sàni ndatnuhu tè-raza Judea, cunì-te cahni-ténê. Ñàyùcànduá, nì naxicocuín ini-nè, nì quihin-ne ichì cuàhàn-nè nayàha-ne ladu Macedonia, dandu nùhù-nè ladu Asia. Te ichì mà cutnáhà stná-nè xì iin nècuàchì ñuu Berea nani Sópater, xì stná ùi nècuàchì ñuu Tesalónica nani Aristarco xì Segundo. Te cuàhàn stná iin nècuàchì ñuu Derbe nani Gayo, xì stná Timoteo, xì stná ùi nècuàchì ladu Asia nani Tíquico xì Trófimo. ⁵ Pues

nsidaa compañeru Pablo mà, idónuu-né nì sàà-nè ñuu Troas. Te yucán nì cucuita-ne ndiatú-né sàà stná Pablo xì yùhù. ⁶ Daaní nsiùhù tu, na sàni yàha vicò xixí-né pan có-ndùtáchí, dandu nì nana-nsi barcu ñuu Filipos. Te ùhùn quìvì nì xìca-nù mar dècuèndè nì sàà-nu ñuu Troas. Yucán nì nacuatnahá-nsí xì nècuàchì cuàhàn cueé mà. Te ùsà quìvì nì cuee-nsì nì sandoo-nsi yucán.

Nansa nì natiacu iin tèchii ñuu Troas na ní nacava-tè nùù iin vehe idótnahá

⁷ Quìvì primeru semana nì nataca nsidaa nècuàchì nchícùn ichì Jesús, te nì cudiní-né. Dandu nì càhàn Pablo xì-né ñà-ndùú palabra xi Dios, dècuèndè dava ñuu nì càhàn-nè, vàchi dàtnàà inga quìvì icúmí-nè quihin tu-ne ichì. ⁸ Te cuàhà ñuhu tnùù nihni ndé ndoó-nsí quartu dìquì-xì mà. ⁹ Te nùù iin ventana xan ma iá stná iin tèchii nani Eutico. Doco sàdi vahná-te ñà-nì cucaní guâ hora càhàn Pablo. Sàhà ñà-yucán nì quìdì naà-té, te nì naxiconihí-te nì nacava-tè dècuèndè pisu ùnì. (Ñàyùcàndùá, nì nuu nèhivì mà) nì ndanihi-nète, doco sàni xihì-te. ¹⁰ Dandu nì nuu stná Pablo ndé indúhu-té, te nì numi nihni-nète, te nì cachi-nè:

—Màsà yúhì-nsià, vàchi itiácù-te.

¹¹ Dandu nì nana tu nsidaa-né, te nì caxixi-ne. Te caní tiempu nì ndatnuhu gá Pablo xì-né dècuèndè nì tùinuù, dandu ní quihin Pablo ichì cuàhàn-nè.

¹² Doco tèchii ma, ndacá nèhivì mà-té mànuhù, vàchi sàni natiacù-te, te ñàyùcàndùá nì cudiì gá ini nsidaa-né.

Nansa nì yàha Pablo ndè ñuu Mileto

¹³ Daaní, nsiùhù, nì sàcòdònùù-nsí nùù Pablo, nì quihin-nsí barcu cuàhàn-nsì ñuu Asón, vàchi sàni

ndatnuhu sahnú-nsí xì Pablo ñà-nacuaca-nsinè yucán, vèchi cuní-nè cacasahà-né cùhùn-nè ichì mà. ¹⁴ Sàháyùcàndùá, ñuu Asón mà nì nacuatnahá-nsí xì-né. Dandu divi barcu mà nì sàhàn ndàà-nsí chicá nùù-xí ndè ñuu Mítilene. ¹⁵⁻¹⁶ Daaní, inga quìvì nì quihin tu barcu mà ichì cuàhàn-nu xi-nsí ndè yatni ñuu Quío. Dandu inga quìvì nì sàà-nsì ladu Samos, te después nì sàà stná-nsì ñuu Trogilio. Yucán nì quetatu chii-nsí. Dandu inga quìvì nì yàha uun-nsi ñuu Éfeso, nì sàà-nsì ñuu Mileto. Vèchi ducán nì nacani ini Pablo quida-nsi ñà-có-cuní-nè cucuee-nè ladu Asia mà, vèchi yáha ga cuní-nè nasaa-nè ñuu Jerusalén antes nacava vicò Pentecostés.

Ñà-ndùá nì cachi Pablo xì nècuàchì inúù chuun xi Jesús ñuu Éfeso

¹⁷ Daaní, na ndoó-nsí ñuu Mileto, dandu nì techuún Pablo iin razón cuàhàn ñuu Éfeso, caná-né nècuàchì sahnú inúù chuun xi Jesús ñà-quixi-ne. ¹⁸ Te na ní caquesaa-nè, dandu nì cachi Pablo xì-né:

—Mii-nsiá, sà-ináhá-nsiâ modo xi, nansa quidé dècuèndè quìvì primeru nì quesai ladu Asia yohó; te ináhá stná-nsià nansa nìsa quide inicutu tiempu nìsa ìe cutnàhì xì-nsiá, ¹⁹ xinúcuáchì nùù Stoho-ndà Señor. Vèchi cónisá ìa cuadúì. Dècuèndè nìsa sacu stnái cuàhà xichi sàhà-nsiá. Te cuàhà gá vida nì yàhi nì quida tè-raza Judea na ní candatnuhu-té ñà-dandáñúhú-té yùhù. ²⁰ Te ináhá stná-nsià ñà-cónì chídèhì ni-ìñàha cunduu ñà-vàha xi anima-nsiá. Còó, vèchi nsidaámà nì cachitnùhi xì-nsiá. Cuàhà gá nì chinahì mii-nsiá na ní nataca-ndà iin-ni xaan, te na xicánúú stnái dacuahí-nsià dècuèndè vehe-nsia. ²¹ Nsidanicuú

nèhivì nì càhàn xì', a ducán xínduu-ne nècuàchì raza Judea, te ò nècuàchì inga raza, doco claru nì cachì xì-né ñà-ndiá ìcà-né cuu-ne arrepentir nùu Yua-nda Dios, te cunihnu vaha ini-nè Stoho-ndà Jesucristu.

²² Pues vichi, yáha ga dansíhi anímè ñà-nùhù-tui ñuu Jerusalén, mate có-cùndáa inì nansa cuu xí yucán. ²³ Cuisì ináhî ñà-yòhó: cada sái iin ñuu, dandu cachí Espíritu Ì xì Dios ini anímè ñà-ìcúmî cundiadi, te ò ndohi yucán. ²⁴ Doco có-nàcání inì sàhámà, vàchi có-ndùlócò guè sàhà vida xi, mate ni cahní-te yùhù. Cuisì cuní` daxínu vii' chuun icúmî, dandu cudì inì. Vàchi cuní` quide cumplir chuun nì nihí nùu Stoho-ndà Jesús ñà-càhìn xì nèhivì ñà-ndùú razón ndiaha sàhà gracia xi Dios.

²⁵ 'Cunaha-nsiá, mahì mii-nsiá nì xìcanui càhìn palabra sàhà ñuhiví ì xì Dios. Doco vichi, ináhî mà cúnístnàhá gá-ndà. ²⁶ Ñàyùcàndùá, dohó cachí` xì-nsiá vichi: nú ni sàà ndañuhu anima iin-nsia, yùhù mà cún sídá cuàchi guè, ²⁷ vàchi sàni dàcuàhí mii-nsiá nsidaa ñà-ndùá nì cachì Dios quida-nda, cóni chídèhí ni-iyuhu razón mà. ²⁸ Sàháyùcàndùá, cundiaa vaha-nsia mii-nsiá, te cundiaa vaha stná-nsià nsidaa gá nèhivì xì Dios, vàchi nahi iá chuun ndiaá-ndà riì, ducán iá stná chuun icúmî-nsiâ nùu Espíritu Ì xì Dios. Ñàyùcàndùá, cunuù víi-nsiá nèhivì xì-yá, vàchi xì nì-yá sàni dànàà-yá sàhà nsidaa-nda sàhà ñà-cunduu-nda nèhivì xì-yá.

²⁹ 'Yùhù ináhî, nú sàcuàhìn, dandu icúmî ndecoyo tiàa dana cuni dacà xì dìni-nsiá. Na quidá quisì íhì, có-dàcácu-sì riì, ducán quida stná nècuàchìmà xì-nsiá. ³⁰ Te nùu nsidaa stná mii-nsiá

icúmí dava nèhivì quesaha stná-nè chináhá stnahá-né iin ñà-tnùhù áma cúnchícùn stná-nsià ichì mii-né. ³¹ Nàyùcàndùá, cuàhà gá cundoo tùha-nsia, te nsinuu ini-nsià nansa nì quide, vèchi ùnì cuià nì ìe xì-nsiá, te nicanicuahàn nìsa chinahì mii-nsiá; ndui te ñuú nìsa cahìn xì-nsiá, ndè nìsa sacu stnài sàhà-nsiá.

³² 'Pues vichi ni ndóo-nsia xì Dios, te ni cúndiáá-yànsià, ñánì. Te ni cúnchícùn-nsià palabra sàhà gracia xi-ya, vèchi nú ni cúndéhe-nsiá palabra mà, dandu sàà-nsià cunindisá ví-nsiá, te ducán cundiatú stná anima-nsià ñà-vàha ndiaha xí-yá, te nìhìtáhvi stná-nsià cutnahá-nsiá xì nsidaa gá ana sàni ndoo anima-xi nì quida-ya.

³³ 'Yuhù, ni-iin biene xi ni-iin nèhivì cónì xíhoé, ni plata xi-ne, ni oro xi-ne, ni sìcoto xi-ne. ³⁴ Còó, vèchi ináhá-nsiá, xì ndahí nìsa quidachuín, te ducán nìsa tùi ñà-ndùá nìsa itiacu-nsì. ³⁵ Sàni xini-nsià nsidaa ñà-ndùá nìsa quide, te sàhámà vètùni cundaà ini-nsia ndiá ìcà nsidaa-nda quidachuun-nda, dandu nìhì-ndà nansa chindee stná-ndà ana iá necesidad xi. Te xiñuhu nsinuu stná ini-nsia palabra nì cachi Stoho-ndà Jesús na ní cachi-yà: “Chicá cundiatú anima-ndà ñà-dacútáhvi-ndà iñàha, te màdiá cutahvi mii-ndañ”.

³⁶ Daaní, nì nsihi nì cachi Pablo ñà-jaàn, dandu nì sàcùtasisi nsidaa-né, te nì xicàn tàhvi Pablo nùu Dios. ³⁷ Dandu cuàhà gá nì casacu nsidaa-né, te nì numi nihni stnahá-né, te nì tutuyuhu stnahá-né nùu-né, ³⁸ vèchi yáha ga nì nàcùndoo nsidaa-né tnùnsí ini ñà-nì cachi Pablo mà cúnì stnàhá gá-nè. Dandu nì sàndaca ichi-ñánê dècuèndè nùu barcu.

21

Nansa mànuhù Pablo ñuu Jerusalén

¹ Nì nsihi nì ndaquìndèè-nsí xì nèhivì yucán, dandu nì quihin barcu mà ichì cuàhàn-nu. Primeru nì yàha ndaà-nu ndè ñuu Cos. Dandu inga quivì nì sàà-nsì ñuu Rodas, te después nì sàà-nsì ñuu Pátara. ² Yucán nì xini-nsì iin barcu icúmí cùhùn ladu Fenicia. Ñàyùcàndùá, yutnù yucán nì nana-nsi cuàhàn-nsì. ³ Te na ní xini xicà-nsí ñuu cahnú mahì mar nani Chipre, dandu nì yàha-nsi iin ladu, te ladu itní-nsì nì ndòo ñuu mà. Dandu nì sàà-nsì ladu Siria. Meru ñuu ndé nì sàà barcu mà nùù ñuhù nani ñuu Tiro, te divi lugar mà cuàhàn nuu carga xi-nù. ⁴ Te yucán nì ndacùhun tnahá stná-nsì xì nèhivì xí Jesús; ñàyùcàndùá, usà quivì nì sandoo-nsi xì-né mà. Dandu nì dàcàhàn Espíritu ìì xí Dios dava nècuàchìmà, te nì cachi-nè xì Pablo ñà-màsà cùhùn-nè ñuu Jerusalén. ⁵⁻⁶ Doco na ní nsihi usà quivì mà, dandu nì quihin tu-nsi ichì cuàhàn-nsì, te nì sàndaca ichì nsidaa nècuàchìmà nsiùhù, tiàa xì ñahà xì stná dèhe-ne, nsidaa-nsí nì sàhàn-nsì orilla ñuu mà dècuèndè yuhù mar. Te yucán nì sàcùtasisi-nsí nì xicàn tàhvi-nsí nùù Dios, dandu nì ndaquìndèè tnahá-nsí, te nì numi nihni stnahá-nsí. Dandu nì nana nsiùhù barcu mà, te mànuhù nècuàchìmà vehe-ne.

⁷ Daaní, nì quee barcu mà ñuu Tiro, te nì xica-nù mahì mar ndè ñuu Tolemaida. Yucán nì nuu-nsi, te nì casàhù-nsì xì nècuàchì hermanu ñuu mà. Te iin quivì-ní nì cuee-nsì yucán. ⁸ Dandu inga quivì nì quihin tu-nsi ichì cuàhàn-nsì, Pablo xì nsiùhù nècuàchì cutnàhâ xí-nê, te nì sàà-nsì ñuu

Cesarea. Te yucán cuàhàn-nsì vehe Felipe cundoo-nsì. Te Felipe mà nduú iin nècuàchì nùù ùsà tiàa (nìsa dasàn xì ración), doco vichi xicánúú stná-nè cáhàn-nè xì nèhivì ñà-nduú palabra sàhà Jesús. ⁹ Te cùmì dèhe yoco-né ndoó xínduu señorita, te sàni nìhìtáhvi stná nsìcúmìá cachitnùha razón xì Dios. ¹⁰ Pues divi vehe nècuàchì mà nì sandoo-nsì itnii quivì. Dandu yucán nì sàà stná iin tiàa nì quixi ladu Judea nani Agabo. Te tùha stná-nè cachitnùhu-ne razón xì Dios. ¹¹ Te nì tnàtuu-ne nùù-nsì, nì ndaxin-né siuhmatìxi Pablo, dandu nì suhni-nèà sàhà-né xì ndahà-né, te nì cachi-nè:

—Dohó cachitnùhu Espíritu Ìì xì Dios: “Tiàa dìsiúhmátìxi-xi yohó, icúmì stná-nè cunuhni-nè quida tè-raza Judea ñuu Jerusalén, dandu yàha-ne ndahà tè-inga ñuu”.

¹² Ñàyùcànduá, na ní cachi-nè ducán, dandu nsiùhù xì stná nècuàchì ñuu Cesarea mà, nì sa-cundahví-nsì nùù Pablo ñà-màsà cùhùn-nè ñuu Jerusalén. ¹³ Doco nì cachi-nè xì-nsì:

—Màsà cuácú gá-nsià, vàchi yáha ga cuí sentir ñà-quidá-nsiá ducán, vàchi dispuestu ié` màcùnuhni ñuu Jerusalén, mate dècuèndè nì cùí stnài yucán sàhà Stoho-ndà Jesús —nì cachi-nè.

¹⁴ Pues sàhà-ñá mànìcùì cadi-nsì nùù-né, còò ni-ìhàha ni cachì gà-nsì, cuisì ní cachi-nsì:

—Dios cachi-yà.

¹⁵ Daaní, nì nsidayucun-nsì carga xi-nsì cuàhàn-nsì ñuu Jerusalén. ¹⁶ Te nì cutnahá stná-nsì xì iin ùì nècuàchì xíníndísâ ndoó ñuu Cesarea mà cuàhàn-nsì, te (nì sàà-nsì ñuu Jerusalén) ndè vehe iin nècuàchì nì quixi ñuu Chipre nani Mnasón.

Mii-né, sàcàní quivì nchícùn stná-nè ichì Jesús, te divi vehe-ne nduú ndé cundoo-nsi.

Nansa ni sàhàn Pablo ni ndatnuhu-né xi Jacobo

¹⁷ Daaní, na ní sàà-nsì ñuu mà, dandu ni casàhú-nsì xì nècuàchì hermanu ndoó yucán, te ni cudiì ini-nè ñà-sàni sàà-nsì. ¹⁸ Daaní, inga quivì cuàhàn-nsì xì Pablo dècuèndè ndé iá Jacobo. Te yucán sàni nataca stná nsidaa nècuàchì sahnú inùù xì nèhivì xí Dios. ¹⁹ Dandu ni casàhú Pablo xì nècuàchìmà, te ni nacani nsihi-ne nansa ni cuu na ní sàhàn-nè ñuu xicà, te (ni quida-ne chuun ìi xí Dios), te ndiaha gá ni chindee-yánè yucán. ²⁰ Daaní, na ní nsihi ni inini nècuàchìmà, dandu ni naquimani-néyà, te ni cachi-nè xì Pablo:

—Ñàni, sàxiní-ní ndoó cuàhà mìl nècuàchì raza-ndà xiníndísà ichì-yá. Te nsidaa-né, nchícùn vii-né ley xi Moisés. ²¹ Doco cachí cuentu sàhà mii-ní ñà-chìnàhà-ní nècuàchì raza-ndà ndoó inga ñuu ñà-màsà quíhín casu gà-nè sàhà ley mà, ni có-xiñhù gá màcùtuu seña xi Dios icà dèhe-ne, ni có-ndiá icà stná-nè chivàha gà-nè estilu xi raza-ndà. ²² Ñàyùcàndùá ¿ndiá quida-nda? vachi icúmí nèhivì nataca-nè nú sàni xinitnùhu-ne iá-ní yohó. ²³⁻²⁴ Chicá vaha dohó quida-ní. Cundaca-ní cùmì tiàa ndoó yohó sàni saquin xì iin compromisu nùù Dios, te cùhùn-nsià nduhì-nsiá (nacza cachí ley xi-nda), te quida-ní chii gastu sàhà-né. Dandu después daté tehe dìni-né. Vachi nú ducán ni quida-ní, dandu vátuni cundaà ini nèhivì cuentu uun nduá ndatnúhú-nè sàhà-ní, vachi (cuninùù-né) quidá víi-ní, te chivàha vii-ní ley xi-nda.

²⁵ 'Doco nsidaa nècuàchì inga raza yucán, còó; sàni dàsàà-ndà iin carta nùù-né ndé cachí-ndà ñà-còò necesidad chivàha-ne ley mà, cuisì ñà-màsà cáxi-né ñà-nì sàcùndoo nùù yùù yócò, te màsà cúxí stná-nè nì, nì màsà cáxi-né cuñu quisì nì sàhná uun, nì màsà cóó-né xì nècuàchì cónì nándàhà xì-né —nì cachi Jacobo.

Nansa nì catnii-tè Pablo na iá-nè veheñùhu cahnú

²⁶ Daaní, nì saca Pablo nsi-cúmì tiàa ma, te nì quee-ne inga quìvì nì casahàn-nè ñà-nsidandoo nsidaa-né mii-né nacua cachí ley xi-ne. Dandu nì quìhvi-ne veheñùhu cahnú, nì cachitnùhu-ne nadaa ga quìvì cunihii-né, dandu después cuàha iin iin-ne quisì cunduu promesa xi-ne. ²⁷ Ûsà quìvì nduú tiempo (cunihii-né). Te sàdaaní xìnu quìvì mà, dandu dava tè-raza Judea nì caquixi ladu Asia, nì xìnì-te Pablo na iá-nè veheñùhu ma. Ñàyùcàndüá nì quesaha-té nì nsida tontó-te nèhivì cuáhà yucán. Nì catnii-tè Pablo, ²⁸ te nì càna ndee-té, cachí-te:

—Mii-nsiá tè-raza-ndà Israel, chindee-nsiá nsiùhù, vàchi divi tàyòhó nduú tiàa cáhàn guá dìqui-ndà ñà-có-ndiáá raza-ndà, cachí-te, nì có-ndiáá stná ley xi-nda, te nì có-ndiáá gà stná veheñùhu yohó, cachí-te. Te ducán chináhà-te nèhivì inicutu. Te màdì sàhà cuisì ñà-jaàn nduá; còó, vàchi nì saca stná-te iin tè-raza sìquini nì quìhvi-tè xì témà veheñùhu yohó. Ñàyùcàndüá, sàni cuchicuehe ñà-ì icúmí vehe ì yohó.

²⁹ Ducán nì cachi témà, vàchi antes nì caxinì-te xicánúú Pablo ñuu mà cutnáhâ-né xì iin nècuàchì ñuu Éfeso nani Trófimo, (iin nècuàchì inga raza). Te

nì catuxi inì-te ndacá stná Pablo tiàa ma nì sàhàn ini veheñùhu cahnu-ma.

³⁰ Ñàyùcàndüá nì nacuidà nsidaa nèhivì inicutu ñuu mà, nì dáyáà-nè vàxi-ne nì nachitu-né. Te ñuhú nihni-ne Pablo nì tavà-né nècuàchìmà fuera veheñùhu cahnu-ma, te vichi duha nì nacadi nsihi-ne yehè patiu mà. ³¹ Meru nandúcú-né modo nansa cahni-né Pablo, dandu nì sàà razón nùu comandante coronel ñà-sàni nacuidà sàstnùhù nsidaa nèhivì ñuu Jerusalén mà. ³² Dandu nì nacuaca comandante mà cuàhà soldadu xì stná capitán xi-ne, te nì dáyáà-nè xì-té cuàhàn-nè ndé quidá cuàhà guá nèhivì. Te na ní xini nèhivì mà vàxi comandante xì soldadu mà, dandu nì cucuìta iì-né, cóni càní gá-nè Pablo. ³³ Dandu nì tnàtuu comandante nì dándàcú-né nùu soldadu xi-ne ñà-nì tñii-te Pablo, te màcùnuhni-nè xì ùi cadena. Dandu nì ndàcàtnùhù-né nùu nèhivì cuàhà mà:

—¿Ana nduú tiàa yohó, te ndià nì quida-tè?

³⁴ Doco nèhivì cuàhà yucán, cána ndee-né; tucu tucu cachí iin iin-ne, màncùí cundaà ini comandante nansa ndisa iá chuun ma ñà-cána guá nècuàchìmà. Ñàyùcàndüá, nì dándàcú-né nùu soldadu xi-ne ñà-nì cúndácá-te Pablo nùhù ini vehe cahnú-te. ³⁵ Sàhámà, ndacá témàné nì nasaa vehe-tè, cuàhàn-te nana-tè cuai. Doco ñà-dana guá ndoó nèhivì cuàhà mà, ñàyùcàndüá fuerza nì sàcùnsida-tè Pablo nì nana, ³⁶ vàchi nchícùn chitu nsidaa-né, cána-ne, cachí-nè:

—Cahni-ndà tè-jaàn chicá vaha.

Nansa nì càhàn Pablo sàhà mii-né nùu nèhivì cuàhà

³⁷ Daaní, na meru cuàhàn soldadu mà dayáha-tè Pablo ini vehe cahnú-te, dandu nì cachi-nè xì comandante coronel yucán:

—¿A iá permisú cànàn tíí xì-ní?

Dandu nì cachi-nè xì Pablo:

—¿A túha stná-ní cànàn-ní dàhàn griegu? ³⁸ ¿A có-ndùù-ní tè-ñuu Egipto nì quida revolución daa, te nì idònùù-ní nùù cùmi mìl tè-tèhì nì saca-níte cuàhàn-nsia yucù?

³⁹ —Còó —cachí Pablo—, yùhù, tè-raza Judea nduí. Meru ñui nduú ñuu Tarso iá ladu Cilicia. Tiàa iá derechu-xi nduí; te ñui mà, có-ndùú stná iin ñuu tii. Ñàyùcàndùá sacúndáhvî nùù-ní áma táxí-ní permisú cànàn xì nèhivì cuáhà yohó —nì cachi-nè.

⁴⁰ Dandu nì sàha comandante mà lugar cànàn-nè. Ñàyùcàndùá, nì ndacuiin-nè nùù cuai mà, te nì dànáhà ndahà-né ñà-nì cúdádí nsidaa nèhivì mà. Te na ní ndudadí nsihì nècuàchì mà, dandu nì cànàn-nè. Doco puru dàhàn (nèhivì ñuu mà) nì cànàn-nè, divi dàhàn hebreu, te dohó nì cachi-nè:

22

¹ —Mii-nsiá nècuàchì sahnú, xì nsidaa gá stná ñànì dava ga, cunini-nsia cuàhàn cànàn sàhà mìí —nì cachi Pablo.

² Dandu nèhivì cuáhà yucan, na ní cundaà ini-nè ñà-divi dàhàn mii-né cànàn stna nècuàchì mà, dandu chicá nì cudadí-né. Te nì cachi gà Pablo:

³ —Yùhù, iin nècuàchì raza Judea nduí. Ñuu Tarso iá ladu Cilicia nduú lugar ndé nì tùnuí ñuhivì, doco ñuu yohó nì sahnui. Te maestru Gamaliel nduú ana nìsa dacuaha-xí. Ñàyùcàndùá, nì dàcuàhá vahi nsidaa ñà-ndùá cachí ley xi

xì-ndà, vèchi yáha ga nìsa cunì chivàha víi ley xi Dios, divi nacua cuní stná mii-nsiá vichi.

⁴ 'Daaní, nì quesahí dandohó stnáì nècuàchì nchícùn ichì Jesús. Tiàa te ñahà nìsa chicuhni, te nìsa chicadi-nè; dècuèndè cui stná-nè nìsa cunì. ⁵ Ináhá dùtù cusáhnú ndoó vichi, xì stná nsi-daa nècuàchì sahnú dandacú, vètùni cachi stná-nè nansa nìsa quide nú ni cúcáhán-nè, vèchi ináhá-nè (vida xi). Te divi nùù mii-né nì nìhí tutu nduú orden ñà-cunìhì cùhùn nùù nècuàchì raza-ndà ñuu Damasco. Ñàyùcàndùá, nì quihin ichì ñuu mà cuàhìn tnii nsihi nèhivì xí Jesús (ndoó yucán), te chicuhni-nè cundaqui-nè ndixi ñuu-ndà yohó sàhà ñá-ndoho stná-nè nì cahín.

⁶ Ñàyùcàndùá, xiqué cuàhìn (ichì mà). Te nahi càxíhúì nì sandua na sá-itúú sàì ñuu Damasco mà, dandu nanàá nì natnuù nihni inicutu ndé cuàhìn; dècuèndè dìquì-xí ansivi nì quixi nduà luz mà. ⁷ Te hora mà nì nàcasín, te nì tiacuì cáhàn iin ana cáhàn xì', cachí-yà: "¿Saulo, Saulo! ¿Índù chuun nchícùn-ní yùhù quida quini-ní xì'?" ⁸ Dandu yùhù, nì cachì xì-yá: "¿Ana nduú mii-ní, Señor mío?" Te nì cachi tu-ya: "Jesús de Nazaret nduí, divi ana dandoho-ní", nì cachi-yà. ⁹ Doco compañeruì, mate ní xini-nè ñà-tnúù luz mà, te nì cayùhí cuàhà-né, doco cóni tiàcú-nè ñà-nduá nì cachi-yà xì'. ¹⁰ Dandu nì cachì xì-yá: "¿Ndíà nduá cuní-nì quide, Señor mío?" Dandu nì cachì-tu-ya xì': "Ndacuiìn-ní, cuahán-nì ñuu Damasco, te yucán icúmí-nì ndacu nuù-ní ñà-nduá sàni chitnùnì inì quida-ní", nì cachi-yà. ¹¹ Doco cunaha-nsiá, ñà-fuerte guá nì tnùù ndiaha nì xìnì mà, ñàyùcàndùá nì ndañuhu vista xi. Te sàhà-ñá

có-tùinùí, ñàyùcàndùá nì sàcùtnii ndahà tnahí xì compañeruì, te nì saca-ne yùhù cuàhàn-nsì ndè cachi nì sàà-nsì ñuu Damasco mà.

¹² Te divi ñuu mà iá iin tiàa nani Ananías. Iin nècuàchì cahvi xì Dios nduú-né, te chívàha vii-né ley xi-ya. Ñàyùcàndùá, nsidaa nècuàchì raza-ndà ndoó yucán, ndeníhí vaha stná-nè nècuàchìmà. ¹³ Pues divi nècuàchìmà nì sàà nì sàcùin nùí, te nì cachi-nè xì: “Ñàni Saulo, ndacoto-ní, natùinuù-ní vichi, cachi xì-ní”, nì cachi-nè. Dandu luegu nì natùinuùí, te vètùni nì xinì mii-né. ¹⁴ Dandu nì cachi-nè xì: “Mii-yá nìsa cahvi xii-ndà, dècuèndè sànahà nì chitnùní ini-yà ñà-cundaà inì-ní sàhà-yá, te nìhitàhvì stná-ní cuninùù-ní mii-yá único ana ndàcuisì inì-xì, divi Jesús, te cunini stná-ní càhàn-yà. ¹⁵ Ñàyùcàndùá, vichi icúmí-nì càhàn-ní sàhà-yá xì cuàhà nèhivì, te nacani-ní xì-né ñà-ndùá nì xinì-ní, te nì tiacù-ní. ¹⁶ Pues vichi, sà-íá, ndacuiin-ní, te cuahán-ní cuhiin-ní, ndacùcahan-ní quivì Stoho-ndà Señor, dandu ndoo cuàchi anima-ní”, nì cachi Ananías mà xì.

¹⁷ Daaní, después nì nsiaì ñuu Jerusalén yohó, te nì sàhin veheñùhu cahnú. Te na ié yucán xicàn tàhvì nùù Dios, dandu nì dàcùnì-yà yùhù iin seña xi-ya. ¹⁸ Nì xinì mii-yá, te cachí-yà xì: “Dansíhi-ní, te quee yàchì-ní ñuu Jerusalén yohó, vàchi nècuàchì ñuu-ní yohó, mà cúníndísâ-né ñà-ndùá cachi-ní xì-né sàhí”. ¹⁹ Dandu nì naxiconihí nùù-yá, cachí: “Señor mío, nsidaa nèhivì, sà-ínáhá-nê nansa nìsa quide antes, nìsa nacàhin veheñùhu tnií nècuàchì xiníndísá-xì-ní, te sadí-nè vehecàa, te nì sahnì cuì stnàì-nè. ²⁰ Stná nèhivì xì-ní nani Esteban, testigu

nì sanduu stnài na ní sahnì nèhivì-né, te nì xità nì-né. Nì cuí-nè, nì cachi stnài. Dècuèndè nì sandià sìcoto xi nèhivì nì sahnì xì-né mà”. ²¹ Dandu mii-yá, nì cachi-yà xì’: “Quee-ní yohó, vèchi icúmí techuín mii-ní cùhùn xicà-ní dècuèndè ndé ndoó nèhivì inga raza”, nì cachi-yà. —(Ducán nì cachi Pablo, cáhàn-nè xì nèhivì cuáhà mà.)

²² Doco jaàn-ní nduú nùù-xì nì inini nècuàchìmà, vèchi nì quesaha tú-né nì càna ndee-né, cachì-nè:

—¡Nì cuí dahuun tējaàn! ¡Có-xiñhù coo gà-te ñuhiví!

²³ Ducán nì cachi-nè, càna-ne, dandiachi-né dùhnù-né, te quidá canúú-né yacá. ²⁴ Ñàyùcàndùá, nì dandàcú comandante coronel mà nùù soldadu xi-ne ñà-daquíhvi-tè Pablo ini vehe cahnú-te, te dandohó-tené xì chirrión sàhà-ñá nàhmà-né, te cundaà inì-xi ndià dísàhà-xì càna guá nèhivì sàhà-né ducán. ²⁵ Doco na ní nsihì nì chicuhni vèha soldadu-nè, dandu nì cachi-nè xì iin capitán iin yucán:

—¿A sàha ley xi gobiernu quida-ní xì’ dohó, ñà-cahnì cuí-ní yùhù? vèchi nècuàchì romanu nduí, (iá derechu xi), te tãñáha ga coo justicia sàhì —nì cachi-nè.

²⁶ Ñàyùcàndùá, na ní cundaà ini capitán mà ñà-jaàn, dandu nì sàhàn-te nì cachitnùhu-tè xì comandante mà:

—Cuidadu coo-ní xì nècuàchì jaàn, vèchi nècuàchì romanu nduú-né —nì cachì-te.

²⁷ Dandu nì quixi comandante mà ndé iá Pablo, te nì cachi-nè xì nècuàchìmà:

—Cachì-ní xì’, ¿a ndísá nècuàchì romanu nduu-ní, á cóó?

—Jaàn —nì cachi-nè.

²⁸ Dandu cachí tu comandante mà:
—Yùhù, yáha ga cuàhà dìhùn nì dàquíhvi, te nì nìhì stnái nì sàcùndui nècuàchì romanu.

Dandu nì cachi Pablo:

—Doco yùhù, còó, vàchi dècuèndè nì quesà ñuhìví nduí nècuàchì libre.

²⁹ Dandu tiàa cuàhàn cahni cuì xì-né nì cùí, luegu nì nacoò-tèné cuàhàn-te. Dècuèndè stnái comandante coronel mà, nì yùhì-nè sàhà ñà-nì dándàcú-né nì sàcùnuhni nècuàchìmà, te nduú-né iin nècuàchì romanu, iin nècuàchì libre.

Ñà-nduá nì cachi Pablo xì nècuàchì Junta

³⁰ Daaní, nì tùinuù inga quivì, dandu cuní comandante-mà cundaà ndisa ini-nè ndià dìsàhà-xí cáhàn tnùhù guá tè-raza Judea mà dìquì Pablo. Ñàyùcànduá, nì ndaxin-né cadena nuhní nècuàchìmà, te nì dándàcú-né nataca dùtù xícusahnú, xì nsidaa stnái nècuàchì sahnú idónuu. Dandu nì tavà-né Pablo cuàhàn-nè xì nècuàchìmà vehe ndé natáca nècuàchì sàhnùmà, te nì chicani-ñané mahi nsidaa nècuàchìmà.

23

¹ Dandu nì indehè váha Pablo nùù nsidaa nècuàchì Junta mà, te nì cachi-nè:

—Ñàni, ndahà Dios ié` ñuhìví yohó, te quivì vichi, còò ni-iñàha dandohó gá xì anímé.

² Doco dùtù cusáhnû yucán nani Ananías, nì dándàcú-né nùù tiàa itá yatni ndé iin Pablo ñà-nì caní-te yuhù-né. ³ Dandu nì cachi Pablo xì dùtù mà:

—Cunaha-ní, icúmí stnái Dios cani-ya mii-ní iin castigu, ñà-dànàní uun-ní nduu-ní nèhivì váha. ¿Amádi iá-nî jaàn ñà-cuàhàn-ní nsidandaà-ní

chuun-xi sàhà ley xi-nda? Pues nú ducán, dandu ¿índù chuun nì dándàcù-ní nùù-té ñà-nì cànì-te yùhù? vàchi có-sàha ley xi-nda (cani stnaha-nda) —nì cachi Pablo.

⁴ Dandu nècuàchì xí-ita yatni yucán, nì cachi-nè xì Pablo:

—¿Índù chuun cánàhá-ní xì ndómà, vàchi dùtù cusáhnû iá nùù Dios ndùù-ndà?

⁵ Dandu nì cachi Pablo:

—Ñàni, cóni cúndàà inì nduú ndómà dùtù cusáhnû. Vàchi cachí libru ì: “Màsà cánàhá-ndà dìquì nècuàchì nihí chuun ñuu-ndà” —nì cachi-nè.

⁶ Dandu nì indehè Pablo nùù nècuàchì Junta mà, te nì xini-nè, dava-ne, nècuàchì saduceu nduú-né, te dava ga-nè, nècuàchì fariseu nduú-né. Ñàyùcàndùá, ndee ní càhàn Pablo, nì cachi-nè xì nsidaa nècuàchìmà:

—Ñàni, nècuàchì fariseu nduú stná yùhù; vàchi yué, divi fariseu nì sanduu stná-nè. Te divi sàhà-ñá xiníndísê iá tnùndé ini natiacu-ndà nú nì xìhì-ndà, ñàyùcàndùá sanícuàchi nèhivì sàhí vichì.

⁷ Na ní nsihi nì cachi-nè ducán, dandu nì quesaha nècuàchì fariseu mà nì nàá stnahá-né xì nècuàchì saduceu mà. Dècuèndè nì tàhndè dava-ne, vàchi tucu tucu xínacani ini-nè. ⁸ Vàchi nsidaa nècuàchì saduceu mà, có-xiníndísâ-né ñà-ìcúmí-ndá natiacu-ndà, ni còò ángel, ni còò stná anima-ndà, cachí-nè. Doco nècuàchì fariseu, ndisa, xiníndísâ-né nsidaámà. ⁹ Ñàyùcàndùá, yáha ga nì cucuahà sàhámà, te fuerte nì càna nsidaa-né. Dava maestru nduú fariseu, nì ndacuìta stná-nè, càhàn fuerte-nè, cachí-nè:

—Còó, nuá nùù nsiùhù, còò falta xi nècuàchì yohó. Vihini ñà-ndàà ndùá iin ángel nì cachi

xì-né iñàha, te ò iin espíritu xi Dios nì càhàn xì-né. Ñàyùcàndüá (cuidadu ni cúndóó-ndá) còtó Dios nàá stnàhà xì-ndà —nì cachi-nè.

¹⁰ Dandu yáha ga nì cucuahà gá náâ stnahá nèhivì mà, ndè yúhî comandante mà vihini cuàhàn-nè danácuèhè dahuun-ne Pablo. Ñàyùcàndüá, nì dándàcú-né ni tnátuu soldadu, te fuerza nì tavà-té Pablo nùù nècuàchì yucán, nì nacuaca-tèné mànuhù-té xí-nê ndè vehe cahnú-te.

¹¹ Daaní, nì cuñaà quìvì yucán. Dandu nì dàcùnì Stoho-ndà Señor Pablo mii-yá. Yatni iín-yá, càhàn-yà xì-né, cachi-yà:

—Màsà cúhúún inì-ní, Pablo, vàchi nacua sàni càhàn-ní sàhí ñuu Jerusalén yohó, ducán icúmí-ní càhàn stná-ní sàhí ndè ñuu Roma.

Nansa nì candatnuhu tè-có-xiníndísâ ñà-cahni-té Pablo

¹² Na ní tùinuù inga quìvì, dandu dava tè-raza Judea mà, nì candatnuhu-té nì chinaha-té Dios, cachi-te:

—Mà cúxí-ndá, ni mà cóhó-ndá tècuí ndè cachi cahni-ndà Pablo, te nú coó, ni sàà Dios cahni-yándô.

¹³ Cunaha-ní, tiàa nì candatnuhu ducán, yáha ùi dico nì sanduu-tè. ¹⁴ Ñàyùcàndüá, nì caquee-tè cuàhàn-te nùù dùtù xícusahnú ndoó cutnâhâ xí nècuàchì sahnú xídandacú, te nì cacachì-te xi-né:

—Nsiùhù, sàni chinaha-nsí Dios ñà-mà cúxí gá-nsì ndè cachi cahni-nsí Pablo, te nú coó, ni cuí-nsi quida-ya. ¹⁵ Ñàyùcàndüá, mii-nsiá xì nsi-daa dava ga nècuàchì dandacú, càcàn-nsià favor nùù comandante coronel, cachi-nsià xì-né ñà-cùnì-nsià ndàcàtnùhù gá-nsià nùù Pablo, te

sàhájàn nduá cuní-nsià quixi-ne tnaa, cundaca-ne Pablo quixi nùù-nsiá. Dandu nsiùhù, cuàhàn-nsi cuita tùha-nsi ichì cahnì-nsínè —nì cachi tè-raza Judea mà.

¹⁶ Doco yucán nìsa ìa iin sobrinu xi Pablo, iin dèhe cùha-ne, te nì xinitnùhu stná-te nansa cuàhàn tiàa cuahà mà quida-tè, cundiatu dèhé-tené. Ñàyùcànduá, nì sàhàn tèchii ma vehe cahnú soldadu, te nì quìhvi-tè nì cachitnùhu-tè xì Pablo.

¹⁷ Dandu nècuàchìmà, nì cana-ne iin capitán, cachí-nè xì témà:

—Cundaca-ní tèchii yohó cùhùn nùù comandante coronel, vèchi nihí-te iin razón cuní cundaa ini-nè.

¹⁸ Ñàyùcànduá, nì saca capitán mà tèchii ma cuàhàn-te nùù comandante coronel, te nì cachì-te xì nècuàchìmà:

—Nècuàchì ndiadí nani Pablo, nì cana-ne yùhù nì xicàn-nè favor cundaqui tèchii yohó quixi nùù-ní, vèchi nihí-te iin razón vèxi.

¹⁹ Dandu nì tnii comandante mà ndahà tèchii ma nì tavà cuàán-nète nì xicàn tnùhù-né nùù-té:

—¿Índù ìnhà cuní-nì cachì-ní xì'?

²⁰ Te nì cachi tèchii ma:

—Cunaha-ní, iin-ni sàni ndatnuhu váha dava tè-raza Judea ñà-cuàhàn-te càcàn-te favor nùù-ní ñà-cundaca-ní tiu xi Pablo cùhùn nùù nsidaa nècuàchì xídandacú, vèchi cuàhàn-nè quida-ne na ian cuní-nè ndàcàtnùhù gá-nè nùù tiu-xi. ²¹ Doco, mii-ní, màsà cúníndísá-nì quida-ne, vèchi cuàhà tiàa cuàhàn cundiatu dèhé, màs ùi dico xínduu-tè, te sàni chinaha-té Dios ñà-cuàhàn-te cahnì-té tiu xi. Nì mà cúxí gà-te, nì mà cóhó gà-te tècuí ndè cachi

cui-nè, xícachì-te. Te vichi, sà-itá tùha-tè ndiatú-te dandáa-ní —nì cachi tèchii ma.

²² Dandu nì chinaha comandante têmà, cachí-nè:

—Sà-ìá nùhù-ní vitni, doco màsà cáchì-ní xì ni-iin nèhivì ñà-ndùá nì cachitnùhu-ní xì'.

Nansa nì dàsáa comandante Pablo nùù gobernador Félix

²³ Dandu nì cana comandante mà ùì capitán, te nì cachi-nè xì-té:

—Quidayucun-nsià ñà-caquihin-nsia ichì cundaca-nsia ùì cientu soldadu cùhùn ñuu Cesarea, te ni cácu'hùn stná ùì dico ùxìn (70) soldadu xì idu, xì stná ùì cientu tè-nìhí lanza. Nsidaa-nsiá cundoo tùha-nsia caquee-nsia cà-ìin sàñaà —nì cachi-nè.

²⁴ Dandu nì cachi stná-nè nì cuitá iin ùì idu cunúú stná Pablo, te ni cúndácá víi-ténê sàà nùù gobernador Félix. ²⁵ Daaní, nì tiaa stná comandante mà iin tutu cùhùn, te dohó cachá': ²⁶ “Yùhù nani Claudio Lisias, te cásàhú tnùñuhí xì mii-ní nècuàchì gobernador Félix. ²⁷ Tiàa nani Pablo, nì catnii tè-raza Judea-nè, cuàhàn-te cahni-ténê nì cùí, dandu nì sàà yùhù ndacá stnahí xì soldadu, te nì nacuidahín-nè nùù témà, vàchi sàni cundaà inì nduú-né iin nècuàchì romanu. ²⁸ Daaní, cuní cundaà inì ndià dìsàhà-xí dacuidá cuàchi guá-tené, ñàyùcàndùá nì saquìn-nè nùù nsidaa tè-xídandacú nùù raza-nè. ²⁹ Te yucán nì xinì, còò ni-iin cuàchi icúmí-nê ñà-cui-nè, ni ñà-cundiadi stná-nè, cuisi-ní sàhà dàñùhù xi mii-té cáhàn tnùhù-té sàhà-né. ³⁰ Daaní, después nì xinitnùhu stnái nansa ndatnúhú dava-tè, cuní-te dandáñúhú-tênê. Ñàyùcàndùá, vichi duha nì dandàcuí sàà-nè nùù mii-ní; te nì dandàcú stnái nùù tiàa xícahàn tnùhù

mà ñà-nì sáà stná-te nùu-ní. Ni cúcuêê ni-ní”. (Ñà-jaàn nduá nì tiaa comandante mà.)

³¹ Daaní, soldadu mà, ducán nì caquida-tè cumplir, divi ñuu mà nì saca-tè Pablo nì sàà-te xi-né ndè ñuu Antípatris. ³²⁻³³ Dandu inga quivì nì naxicocuïn tè-xìcásáhà mà mànuhù-té ndé ndoó-te, doco tè-xínihi xi idu, nì ndòo-tè xì Pablo. Dandu nì quihin tu-tè ichì cuàhàn-te xi-né nì sàà ñuu Cesarea. Yucán nì nacoò-tè carta nihí-te nùu gobernador, te nì nacoò stná-te Pablo ndahà témà. ³⁴⁻³⁵ Dandu nì nsihi nì cahvi témà tutu mà, dandu nì xìcàn tnùhù-té nùu Pablo índù ladu nduú ñuu-nè. Te na ní cundaà inì-te divi ladu Cilicia nduú ñuu-nè, dandu nì cachì-te:

—Na quésáá stná nècuàchì cáhàn tnùhù sàhà-ní, dandísá ndundaà dahuun chuun xi-ní —nì cachì-te.

Dandu nì dàndàcú-te cundiadi Pablo vehechuún cahnú nì quidavàha nsì-Herodes.

24

Ñà-nduá nì cachi Pablo xì Félix na ní càhàn-nè sàhà mii-né

¹ Tìxi ùhùn quivì nì quesaa dùtù cusáhnû nani Ananías xì stná dava nècuàchì sahnú dandacú. Te nì quesaa stná iin tiàa nduú abogadu nani Tértulo, ñà-cunduu-ne yuhù nècuàchìmà. Te nì tnàtuu nsidaa-né nùu gobernador ñà-canicuàchi-ne sàhà Pablo. ² Dandú nì cànà stná Pablo quixi-ne. Te na ní quesaa-nè, dandu nì quesaha Tértulo mà nì càhàn tnùhù-né sàhà nècuàchìmà, cachì-nè:

—Señor gobernador, sàhà mii-ní ndoó dádí nsidaa-nsí caní tiempo ñuu-nsì yohó, te cuàhà iñàha sàni nacani inì-ní nì quida-ní sàhà

ñà-vàha xi ñuu-nsì. ³ Ñàyùcàndùá, nicanicuahàn naquímànì-nsí mii-ní ndéni nì cui ni cúndóó-nsí ñà-nì quida-ní xì-nsí cuàhà favor. ⁴ Doco vichi sàhà-ñá màsà cuáha chuún gá-nsí mii-ní, ñàyùcàndùá sacúndáhvî-nsí ñà-quida-ní favor cunini chii-ní càhàn-nsì.

⁵ 'Cunaha-ní, iin tè-chìcuéhè nduú Pablo jaàn, vàchi yáha ga datáhdè dava-tè nèhivì raza-nsí inicutu ñuhiví. Idónuu-té nùù nècuàchì nchícùn ley tucu xì iin nècuàchì ñuu Nazaret. ⁶ Te nì cuni stná-te quidachicuéhè-tè ñà-ì icúmí veheñùhu xi-nsì. Ñàyùcàndùá, nì tnii-nsite, te mii-nsí cuàhàn-nsí nsidandaà-nsí sàhà chuun ma modo xi-nsì nì cùí, ⁷ doco yucán ní sàà comandante coronel nani Lisias, te nì candiaa-nè tiàa jaàn fuerza nùù-nsí. ⁸ Dandu nì dàndàcú-né nùù-nsí ñà-quixi-nsi yohó nùù mii-ní nú cuní-nsí canicuàchi-nsí sàhà-té, nì cachi-nè. Te vichi vátùni cundaà ndisa inì-ní ndià disàhà-xí sanícuàchi-nsí sàhà-té, cuisì-ní ndàcàtnùhù-ní nùù mii-té —nì cachi Tértulo mà.

⁹ Dandu nì càhàn stná nsidaa gá tè-raza Judea itá yucán, divi ñà-ndácuìsì nduú nsidaájàn, nì cachi-te.

¹⁰ Dandu nì quida gobernador mà seña nùù Pablo ñà-vátùni càhàn stná-nè vichi. Ñàyùcàndùá, nì càhàn-nè, cachí-nè:

—Yùhù ináhí cuàhà cuà ñà-ì icúmí-ní chuun nsidandaà-ní ñuu-nsí yohó. Ñàyùcàndùá, cudî inì ñà-vátùni càhàn sàhí nùù-ní. ¹¹ Cunaha-ní, mà úhì ndàcàtnùhù-ní, te cundaà vaha inì-ní ñà-làcà ùxìn ùì quivì cuàhàn-ndà nì nasà ñuu Jerusalén cuàhàn càhví Dios. ¹² Doco ni-iin xichi cónì nái` xì ni-iin nèhivì veheñùhu yucán, te ni-iin xichi cónì

dánâcuîdè-nè, ni nèhivì sáhàn veheñùhu, ni stná nèhivì xicánúú calle. ¹³ Mate sanícuàchi nècuàchì yohó sàhí, doco còò ni-ĩnàha cui quida-ne compro-bar.

¹⁴ 'Doco yùhù cachí ndài xì-ní, iin ichì ndiaha nduá nchícuìn, te ducán cahví Dios, divi mii-yá nìsa cahví stná xii-nsí, mate cachí nècuàchì yohó iin ichì tnùhù nduá. Doco yùhù xiníndísê nsidaa ñà-ítúú nùù tutu nduú ley xi-nsi, te xiníndísâ stnài nsidaa ñà-nduá nì tiaa profeta nìsa cahàn cuenta xi-ya. ¹⁵ Nacua nì cachí mii-né, ducán cachí stná yùhù, ñà-íá ndisa tnùndé ini ndiatu-nda nùù-yá, vâchi icúmí nsidaa-nda natiacu-ndà, nèhivì vâha te nèhivì malu. ¹⁶ Ñàyùcànduá, yùhù, nicanicuahàn quidé lucha ñà-màsà cóó ni-iin cuàchi dandoho-xi anímè, vâchi ni-iin cuàchi có-cùní quide nùù Dios, te nì nùù nèhivì.

¹⁷ 'Cunaha-ní, caní cuià có-ìé` ñuì, dandu nì nasai yucán, nihí cuàhà ñà-nduá cutahví nèhivì ndahví ndoó yucán, te nihí stnài promesa xi. ¹⁸ Pues chuun jaàn nduá òsáhà-xí nì nasai yucán, te nì nsidandoo stnài mií (nacua cachí ley xi raza-nsì). Te xicánúú sahnúí patiu veheñùhu cahnú yucán, cónì dánâcuîdè nèhivì, nì cónì quidá stnài ni-iin escándalo. Doco dava nècuàchì raza-nsì nì quixi ladu Asia, nì xini-nè yùhù yucán. ¹⁹ Te nú ndisa cuní nècuàchì mà càhàn tnùhù-né sàhí, dandu ndiá icà-né màcuìta stná-nè nùù-ní yohó, te canicuàchi mii-né sàhí. ²⁰ Te ò nècuàchì itá yohó, nú nì xini-nè íá iin falta nì quide na ní ìe nùù nsidaa tè-xídandacú, dandu nì cachí-nèa vichi duha, cuní. ²¹ Cuisì vihini tuxí ini-nè iin falta nduá na ní càhàn fuertí xì nsidaa nècuàchì mà nì cachì ñà-xiníndísê icúmí-ndá natiacu-ndà —nì cachì Pablo.

²² Daaní, na ní inini Félix ñà-jaàn, nì cucani-tè chuun xi Pablo, cachí-te xi nsidaa-né:

—Ni quésáá gà comandante coronel Lisias, dandu ndàcàtnùhù gué` sàhà-ñá cundaà vaha inì nansa iá chuun xi-nsia.

Ducán nì cachi Félix, vachi algu ináhá stná-te sàhà ichì Jesús. ²³ Dandu nì dandàcú-te nùù iin capítan ñà-nì cúndiáà-te Pablo, doco màsà cúndiádí dahuun-ne, te ni màsà cádí stná-te nùù ni-iin ana iá vaha xi-né nú cuní nècuàchìmà quixi-ne dacútiácú-ñané, te ò nácótò stnahá-né.

²⁴ (Daaní, mànuhù Félix mà.) Te nì yàha itnii quivì, dandu nì quixi tu-tè xì ñahàdihí-te nani Drusila; iin nècuàchì ñahà raza Judea nduú-né. Dandu nì cana-tè Pablo ñà-tnàtuu-ne, vachi cuní-te cunini-tè nansa iá ichì cunihnu vaha ini-ndà Jesu-cristu. ²⁵ Ñàyùcàndüá, nì càhàn Pablo xì ndúì-nè, dansítñùù ini-nè nècuàchìmà nansa cuní Dios quida vii-ndà sàhà-ñá màsà quídá ndevàha-nda nansa ni nì cui, vachi icúmí coo iin quivì juiciu. Dandu Félix mà, cuàhà gá nì yùhí-te, cachí-te xi Pablo:

—Còó, xuhun-ní (cuartu xi-ní) vichi. Te después, nú cusáí, dandu cana-tui mii-ní.

²⁶ Ducán nì cachì-te, vachi tuxí stná inì-te vihini daquívhi Pablo dìhùn sàhà-ñá dañà-ténê. Ñàyùcàndüá, cuàhà xichi nì cana-téné nì ndatnuhu-té xí-nê. ²⁷ Doco na ní yàha ùì cuià, dandu nì quee-tè nùù mesa, te nì quìhvi inga tiàa nani Porcio Festo lugar xi-tè. Doco cóni tàvá-te Pablo libre, vachi cuní-te ndòò vaha-tè xì nèhivì raza Judea.

25

Nansa nì càhàn Pablo sàhà mii-né nùù gober-nador saa nani Festo

¹ Daaní, nì quesaa Festo mà ladu yucán. Doco tìxi ùnì quivì nì quee-tè ñuu Cesarea cuàhàn-te ñuu Jerusalén. ²⁻³ Te yucán nì tnàtuu dùtù cusáhnû, xì stná nècuàchì chicá idónuu, nì càhàn-nè xì Festo sàhà Pablo, càhàn tnùhù-né sàhà nècuàchìmà. Te nì xìcàn-nè cana-tè nècuàchìmà quixi-ne ndè Jerusalén, vàchi cuàhà tiàa cuàhàn cundiatu dèhé ñà-cahni-téné ichì mà, ⁴ Doco nì naxiconihí Festo nùù nècuàchìmà, cachì-te:

—Còó, ñuu Cesarea mà icúmí Pablo ndòo-ne. Yucán ndiaá soldadu-nè. Te yùhù, tìxi iin ùì quivì icúmí stnàì naxicocuñn yucán. ⁵ Ñàyùcàndùá, yucán ni cùhùn stná nsidaa mii-nsiá nècuàchì idónuu, cutnàhâ-nsiá xì' cùhùn-ndà. Dandísá, nú iá cuàchi nècuàchìmà, dandu vètùnì canicuàchi-nsia —nì cachì-te.

⁶ Daaní, nì cuee gà-te ùnà ò úxìn gà quivì ñuu yucán, dandu mànuhù-té ñuu Cesarea, (te cuàhàn stná tè-xídandacu-ma). Dandu inga quivì nì yàha Festo ndé ndundáa sàhà nèhivì, te nì sàcòo-tè. Dandu nì dándàcú-te ni queé Pablo. ⁷ Te na ní quesaa nècuàchìmà, dandu nì sàcuìta stná nècuàchì raza Judea nì quixi Jerusalén mà, nì càhàn tnùhù-né sàhà nècuàchìmà. Cuàhà gá chuun pesadu nì cachi-nè dìquì nècuàchìmà. Doco puru ñà-mànìcùì nihìndèè-né nì sandua.

⁸ Daaní Pablo, nì naxiconihí-né nùù nècuàchìmà, cachì-nè:

—Yùhù, còò ni-iin falta nì quidè dìquì ley xi nècuàchì raza xi, ni còò stná falta nì quidè dìquì veheñùhu xi-nsi, ni dìquì stná rey cahnú César.

⁹ Doco Festo, cuní-te ndòò vaha-tè xi nècuàchì raza Judea mà, ñàyùcàndùá, nì cachì-te xi Pablo:

—¿A cándísá-nì cùhùn-ní ñuu Jerusalén, te yucán nsidandaì sàhà ñà-ndùá cachí nècuàchì yohó?

¹⁰ Dandu nì cachì Pablo xì-té:

—(Còó.) Divi lugar yohó nduú ndé cachí rey César xiñuhu ndundaà sàhà nèhivì. Ñàyùcàndùá yohó ié'. Te mii-ní, sàvaha ináhá-ní còò falta nì quidè dìquì nècuàchì raza xi. ¹¹ Doco cunaha-ní, nú ndisa iá pesadu cuàchi, te ò nú ndisa cuàhà gá iníhiquè, te xiñuhu cui, pues vātùni; cahnì-nsiá yùhù, mà cáchì á coó. Doco nú coó, nú tnùhu nduá cachí nècuàchì yohó, dandu còò permisú danáyaha ni-iin juez yùhù ndahà-né. Pues vichi xíquèn ñà-dayáha-ní yùhù ndahà rey cahnú César —nì cachì Pablo.

¹² Daaní, Festo, nì ndatnuhu-té xí nècuàchì sáha razón xì-té nansa quida-tè, dandu nì cachì-te xi Pablo:

—Mii-ní, sàni xicàn-ní ndundaà chuun xi-ní nùù César. Pues vātùni iá; divi nùù César icúmí-ní cùhùn-ní.

Nansa nì xicàn rey Agripa càhàn Pablo nùù-né

¹³ Na ní yàha itnii quivì, dandu nì sàà stná rey Agripa xì Berenice ñuu Cesarea mà ñà-casàhú-nè xì Festo. ¹⁴ Te como caní quivì nì ndòò-ne yucán, ñàyùcàndùá nì càhàn Festo xì rey mà sàhà Pablo, cachì-te:

—Na ní quee Félix nùù mesa, nì ndòò iin nècuàchì ndiadí yohó (nani Pablo). ¹⁵ Ñàyùcàndùá

na ní sàhìn ñuu Jerusalén, dandu ni catnàtuu dùtù xícusahnú xì stná nècuàchì dandacú nùù ñuu mà, nì xicàn-nè dandacuí ñà-cui nècuàchì ndiadí mà. ¹⁶ Doco nì naxiconihí nùù-né: “Nsiùhù tè-ndùù nècuàchì romanu, còò estilu icúmí-nsì cahni-nsí ni-iin nèhivì nansa ni nì cui. Còó, vàchi dihna icúmí-tê cuita-tè nùù nècuàchì sanícuàchi sàhà-ñá ducán vátùni cucumi-té lugar cànàn stná-te sàhà mii-té nansa iá ñà-ndúá cànàn tnùhù-né sàhà-té”.

¹⁷ Ñàyùcàndùá, nì caquixi nècuàchì ñuu Jerusalén mà dècuèndè yohó, te vichi duha inga quivì nì sàhìn vehechuún, nì sàcòì silla xi, te nì dandacuí ni tavá-te Pablo mà. ¹⁸ Dandu nì sàcuíta stná nècuàchì cànàn tnùhù, te nì sanícuàchi-ne sàhà nècuàchìmà. Chuun pesadu cundua nì cahín. Doco còó, cóni sándúá ducán. ¹⁹ Cuisi sàhà creencia xi-ne nì cànàn-nè, xì sàhà stná iin ana nì xihì nani Jesús. Doco Pablo, tucu cachí-nè: itiácú Jesús, cachí-nè. ²⁰ Doco yùhù, cóni cúndáà vaha inì nansa chicá vaha quide xì chuun jaàn. Ñàyùcàndùá, nì cànàn xì Pablo, áma cándísâ-né cùhùn-nè ñuu Jerusalén, te yucán ndundaà sàhà chuun xi-ne. ²¹ Doco còó, lugar yohó nì xicàn-nè cundiadi-nè ndè cachi (cùhùn-nè) ndundaà sàhà-né nùù rey cahnú César. Ñàyùcàndùá, nì dandacuí coo vaha-ne ndè cachi techuín-nè cùhùn-nè nùù rey mà —nì cachi Festo.

²² Dandu nì cachi rey Agripa mà xì Festo:

—Yùhù, cudî stná inì cunini ñà-ndúá cachí nècuàchìmà.

—Vátùni, tnaa cunini-ní —nì cachi Festo.

²³ Daaní, inga quivì vaxi tu Agripa xì Berenice ndè salón cahnú dé ndundaà sàhà nsidaa chuun. Nì quìhvi-ne yucán, vico sàstnùhù ndáa-ne. Te

yucán sàni caquesaa stná comandante coronel xì cuàhà stná nècuàchì chicá idónuu ñuu yucán. Dandu nì dàndàcú Festo ñà-nì tàvã-te Pablo. (Te na ní quesaa-nè),²⁴ dandu nì cachi Festo mà:

—Mii-ní rey Agripa, xì nsidaa stná mii-nsiá nècuàchì nì quesaa, yohó indéhe-nsiá nècuàchì (cachí xì-nsiá). Cunaha-nsiá, na ní sàhìn ñuu Jerusalén, cuàhà gá nècuàchì raza Judea nì xìcàn favor nùí, dècuèndè nì càna fuerte-nè, cuní-nè cui nècuàchì yohó. Stná ñuu Cesarea yohó, divi ni ducán xìcàn stná-ne.²⁵ Doco nùù yùhù, còò ni-iin falta xi-ne nì túi. Dandu mii-né, nì xìcàn stná-nè ndundaà sàhà-né nùù rey cahnú, ñàyùcàndùá, sàni nacani inì, te icúmî techuín-nè cùhùn-nè yucán.²⁶ Doco cuisì ñà-còò ni-iñàha cui cachi ndise na tiai nùù señor rey cahnú sàhà-né. Ñàyùcàndùá sàni tavà cànúí-nè nùù mii-ní rey Agripa, xì nùù stná nsidaa mii-nsiá nècuàchì dava ga, vachi cuní nanducu-nsiá índù iñàha cui tiai nùù tutu cùhùn xì-né.²⁷ Vachi có-ndùá ñà-techuun-nda iin nècuàchì presu cùhùn nùù rey mà nú còò ni-iñàha cachítnùhu ñà-ndùú falta xi-ne —nì cachi Festo.

26

Ñà-ndùá nì cachi Pablo na ní càhàn-nè sàhà mii-né nùù rey Agripa

¹ Daaní, Agripa mà, nì cachi-nè xì Pablo:

—Vàtùni càhàn-ní sàhà-ní vichi.

Dandu nì cuu ndahà Pablo, te nì quesaha-né nì càhàn-nè, cachí-nè:

² —Nansicáhìn vichi, vachi nùù mii-ní cuàhìn càhìn. Pues cuàhà gá ñà-ndùá nì càhàn tnùhù nècuàchì raza-ndà sàhí, rey Agripa.³ Doco cudí inì vichi, vachi ináhá-nî nansa ndisa iá nsidaa estilu xi

raza-ndà, te cundáa stná inì-ní sàhà nsidaa chuun ndatnúhú cuáhà-ndà. Ñàyùcàndúá, sacúndáhvî` nùù-ní ñà-nì cóo calma xi-ní cunini-ní ñà-ndúá cuàhìn càhìn.

⁴ 'Nsidaa nècuàchì ñuu Judea, ináhá-nê nansa nìsa quide na ní sandui tèchii. Dihna nìsa ìe ñuì, dandu nì sàhìn nìsa ìe ñuu Jerusalén. ⁵ Te nècuàchì raza-ndà ndoó yucán, dècuèndè sànaaha ináhá-nê yùhù. Te nú cuní-nè cachitnúhu ndaà-nè, vátùni cachi-nè nansa nìsa quide na ní sanchicuìn ley xi nècuàchì fariseu. Nsidaa nècuàchì ley mà, chicá fuerte chívàha-ne religiòn xi raza-ndà. ⁶ Doco vichi yohó ié', sanícuàchi-ne sàhí. Te ¿índù falta xi iá? Cuisi ñà-xiníndísê palabra nì quida Dios comprometer xì xii-ndà, divi ñà-cuàhàn-yà danátíacú-yà nsii. ⁷ Pues sàhà ñà-nì cachi-yà ducán, ñàyùcàndúá, nsidaa nèhivì nduú nsi-úxìn ùì descendencia xi raza-ndà, xinúcuáchi víi-né nùù Dios ndui te ñuú, xiníndísá-né, te ndiatú-né cuu ndisa ñà-ndúá nì quida-ya comprometer mà. Cunaha-ní rey Agripa, yùhù xiníndísá stnáì, te ñà-jaàn ndúá dísáhà-xí sanícuàchi nèhivì raza-ndà sàhí.

⁸ 'Mii-nsiá, ¿a ndísá có-xiníndísá stná-nsià ñà-vàtùni danátíacú Dios nsii? (Pues ináhá-ndá, vátùni.)

⁹ 'Yùhù, ndisa, nìsa tuxi inì ñà-ndiá ìqué quida quini xì nèhivì ndácùcahan xi Jesús de Nazaret. ¹⁰ Te divi ñà-jaàn nduá nìsa quide ñuu Jerusalén, vàchi ndè nùù dùtù cusáhnù nì taví permisu, te cuáhà nèhivì xí Jesús nìsa sadì vehecàa. Dandu quivì cuàhàn-te cacahni-té nècuàchì mà, stná yùhù nì sadandáa stnáì. ¹¹ Te nìsa nacàhin stnáì nsidaa veheñùhu cuachi nìsa nanduquí nèhivì xí Jesús ñà-dandohí-nè áma níhìndéi nacuaà-né mii-yá. Te

ñà-cuàhà guá nìsa xidà inì sàhà-né, dècuèndè nìsa sahàn stnàì ñuu xicà nì sanchicuìn-nè.

¹² 'Pues sàhà chuun jaàn nduá cuàhìn ichì ñuu Damasco, nihí orden nì quee nùù dùtù xícusahnú. Ñàyùcàndùá, iá permisú-xi cuàhìn sàhà chuun ma.

¹³ Te nahì càxíhùì nì sandua, señor rey, dandu ichì cuàhìn mà nì xinì yáha ga fuerte nì natnuù nihni iin luz ndé xiqué cuàhìn xì compañeruì, ndè dìquì-xí ansivi vàxa, te chicá ndiaha nì natnuà nùù orá. ¹⁴ Ñàyùcàndùá, nì nàcasàn nsidaa-nsí ñuhù, te nì tiacuì nì càhàn iin ana càhàn dàhàn hebreu, cachí-yà xì': "¡Saulo, Saulo! ¿Índù chuun nchícùn-ní yùhù quidá quíní-nî xì'? Cuisì mii-ní quidá quíní-nî xì mii-ní, vàchi na quidá quisì caní sàhà nùù garrocha, ducán quidá stnà-ní".

¹⁵ 'Dandu yùhù, nì cachì: "¿Ana nduú mii-ní, Señor mío?" Dandu nì cachi-yà xì': "Yùhù nduí Jesús, divi ana dandoho-ní. ¹⁶ Doco vichi ndacuiìn-ní, vàchi sàhà-ñá nì xinì-ní yùhù, ñàyùcàndùá icúmí-nî cunduu-ní ana cunucuachi nùì, cunduu-ní testigu sàhà ñà-nduá nì xinì-ní vichi, xì sàhà ñà-nduá cuni gà-ní na dacuní guè mii-ní mí quivì vàxi xi-nda. ¹⁷ Te vichi cunaha-ní, cuàhìn techuín mii-ní ñà-cùhùn-ní càhàn-ní xì nècuàchì nsidaa inga raza. Te nú cunì-nè quida quini-ne xì-ní, dandu cuidahín mii-ní nùù-né, nùù mii-né xì nùù stnà nècuàchì raza-ní Judea. ¹⁸ Doco icúmí-nî càhàn-ní xì-né sàhà-ñá datnúù Dios sàxínítnùnì-nè, te quee-ne ichì ñáa, quihin-ne ichì ndiaha-yá. Vàchi nú ni càhàn-ní xì-né, dandu vètùnì dàñà-né nùù ndàhá ñà-malu, te candò-ne ndahà Dios. Nduu stnà cuàchi-ne, te cunduu-ne nèhivì ìì xí, dandu cutnahá-né xì

nsidaa gá ana xiníndísá-xî, te nìhìtáhvi stná-nè cuàhà ñà-ndiaha”, nì cachi Jesús xì’.

19 Ñàyùcànduá, nì quida ndise cumplir nsidaa ñà-nduá nì cachi-yà xì’ na ní xinì mií-yá ansivi, señor rey. 20 Vàchi primeru nì càhìn xì nècuàchì ñuu Damasco, dandu nì ndixi stnáì ñuu Jerusalén, te nì càhìn xì nèhivì yucán xì stná inicutu ladu Judea, xì cuàhà stná ñuu inga raza. Te nsidaa lugar mà nì cachì xì-né ñà-xìñùhù cuu-ne arrepentir, te yàha-ne ladu xi Dios, dandu quida viì-né nacua ndiá icà-né nú ndisa sàni naxicocuìn ini-nè sàhà cuàchi-ne, nì cachì xì-né.

21 ’Pues cunaha-ní, nsidaájàn nduá dìsàhà-xí nì tnii nècuàchì raza-ndà yùhù patiu veheñùhu cahnú, cuàhàn-nè cahni-né yùhù nì cùí. 22 Doco Dios nduú ana chindéé xì, ñàyùcànduá, iin-ni nchícùn ndài (ichì váha-ya) dècuèndè quìvì vichì, iin-ni càhìn xì nèhivì sàhà-yá, a xínduu-ne nècuàchì ndahví, te ò nècuàchì chicá idónuu, nsidaa-né càhàn xì’, cachí` xì-né ñà-nduá nì cachitnùhu Moisés, xì ñà-nduá nì cachi stná nècuàchì profeta, 23 ñà-ìcúmí Cristu ndoho-ya, (te cui-yà), dandu cunduu-ya ana primeru natiacu, te después danátnùu-yà ichì ndiaha-yá nùù nèhivì, na nèhivì ñuu-ndà, te ducán stná nèhivì inga ñuu —nì cachi Pablo.

24 Cáhàn va Pablo ducán, dandu nì ndàhì Festo, cachí-te:

—Pablo, sàni culocó sàxínítnùníní ñà-cuàhà guá dacuaha-ní.

25 Doco nì cachi Pablo xì-né:

—Señor gobernador Festo, cuicahnú inì-ní, doco màdiá nì culoquì` nduá, vàchi ñà-ndácuìsì nduá

cachî xî-ní. Cáhàn sahnúí. ²⁶ Te cunaha-ní, yohó iá stná rey Agripa, te có-cùcáhán núí' cànìn nùù mii-né, vâchi ináhâ-nê sâhâ chuun yohó. Seguru icúmî ñâ-sànì cundaà vâha ini-nè, vâchi chuun yohó, cónì sándúá iin chuun iá dèhé. ²⁷ Mii-ní rey Agripa, ádi xiníndísâ stná-ní ñâ-ndúá nì tiaa nècuàchì profeta sànaaha. Pues yùhù ináhî, ducán xiníndísâ-nî.

²⁸ Dandu nì cachi Agripa xî-né:

—Cuisi iyuhu gá palabra cachì-ní, te vihini yâha stnáì cunchicuìn Jesucristu.

²⁹ Dandu nì cachi Pablo xî-né:

—A sea iyuhu-ní, te ò cuáhâ gá cumáni, doco cahnú gâ Dios iin-ni ni quidá stná-ní nacua nì quida yùhù, (nì xinindisé mii-yá. A sácú vâha nì cúníndísâ stná-ní), mii-ní xî nsidaa gá stná nècuàchì iníní yohó. Cuisi-ní có-cùnî cunuhni stná-nsiâ cadena nahi mií ³⁰ —nì cachi Pablo.

Dandu nì ndacuìta nsidaa nècuàchì ndoó yucán, divi rey Agripa xì gobernador, xì Berenice, xì nècuàchì dava ga ndoó stná xî-né yucán. ³¹ Te nì cuxio-ne iladu, ndatnúhú-nê, cachì-nè:

—Nì còò falta xi nècuàchì jaàn dìsâhâ-xí cui-nè, ni ñâ-cundiadi-nè.

³² Te nì cachi rey mà xì Festo:

—Nú màsâ cãcãn-nè yâha-ne nùù rey cahnú César, dandu mà úhì dàñâ-né vichi duha nì cùí.

27

Nansa nì dàyâha-tè Pablo cùhùn-nè ñuu Roma

¹ Daaní, Pablo xì itnii gá tè-ndiàdí, nì yâha-ne ndahâ iin capitán nani Julio, iin soldadu siempre cutnâhâ xí soldadu xi meru rey César Augusto,

vàchi sàni cachi tè-xídandacu-ma ñà-ìcúmí-nsí quihin-nsi barcu cùhùn-nsì ladu Italia. ² Te nìsa ìa stná iin tiàa nani Aristarco cutnahá stná xì-nsí cùhùn. Iin nècuàchì ladu Macedonia nduú-né, te meru ñuu-nè nduú ñuu Tesalónica. Ñàyùcàndùá, nì nana nsidaa-nsí iin barcu nì quixi ñuu Adramitio, vachi sàdaaní cuàhàn-nu quihin-nù ichì nùhù-nu, te icúmí-nù yàha-nù ladu Asia. Dandu nì ditá-nu nì quihin-nù ichì cuàhàn-nu xi-nsí.

³ Dandu nì yàha iin quivì, te nì sàà-nsì ñuu Sidón. Te yucán nì quidamanì capitán mà nì sàha-ne permis (ñà-nuu Pablo barcu), ñàyùcàndùá nì sàhàn nècuàchìmà ini ñuu yucán ndé ndoó amigo xi-ne, te nì nìhì-né ñà-ndùá xiñuhu. ⁴ Dandu nì ditá tu barcu mà ichì cuàhàn-nu, te nì yàha-nsi iin ñuu cahnú nani Chipre indúhu mahì mar. Ladu ndé có-dúcùn guá tàchì nì yàha-nsi, vachi ladu nùù-xí caná tàchì mà. ⁵ Daaní, nì yàha-nsi chicá nùù-xí mahì mar íá frente ladu Cilicia xì ladu Panfilia, te nì sàà-nsì ñuu nani Mira íá ladu Licia.

⁶ Yucán nì xini capitán mà inga barcu nì quixi ñuu Alejandría, te icúmí-nù cùhùn stná-nu ladu Italia. Ñàyùcàndùá, divi barcu mà nì dandàcú-né nana-nsi, te cuàhàn-nsì. ⁷⁻⁸ Daaní, cuàhà quivì nì xìca cueé-nu, vachi ùhì xicá-nu, làcà ní cuyatni-nù nùù ñuu Gnido, te cónì sáha ga tàchì caca gà-nu. Ñàyùcàndùá, nì sàha-nù vuelta nì yàha-nsi yatni iin esquina ñuu Creta ndé nani Salmón. Dandu yuhù mar diin ñuu Creta mà nì yàha-nsi, doco ùhì stná caca barcu yucán. Dandu nì sàà-nsì nùù ñuhù íchì iin xaan nani Buenos Puertos, yatni ndé íá ñuu Lasea.

⁹ Doco vichi sàni cuee sàstnùhù-nsí, dècuèndè

sàni yàha vicò iníhî-ndà, te vihini quida quini mar xì barcu (nú ni cùhùn-nu). Ñàyùcàndüá, nì càhàn Pablo (xì nèhivì ndoó barcu mà), ¹⁰ cachí-nè:

—Señores, sàni sài nì cundaà inì cuàhàn coo cuàhà tnùndoho xi-nda nú ni cùhùn gà-ndà nùù-xí. Mà úhì ndañuhu carga, xì mii stná barcu, ndè stná mii-nda vihini ndañuhu-nda.

¹¹ Doco capitán mà, chicá nì xinindisá-né ñà-ndüá cachí tiàa dacaca-xì barcu mà, xì ñà-ndüá cachí stná stohò-nu, te màdi ñà-ndüá cachí Pablo.

¹² Ñàyùcàndüá, cuàhà nècuàchì yucán, chicá nì cuni-nè caquee-ne lugar mà, vàchi có-ndüá iin lugar vaha yàha-nda tiempu vixin. Ñàyùcàndüá, nì cachi-nè chicá vaha cùhùn-nè nùù-xí ndè ñuu Fenice, dandu vètùni cundoo-ne yucán tiempu vixin. Ñuu Fenice mà nduú iin ñuu inga orilla ñuu Creta, te cuisì dúcùn tàchì iin iin dián ndé quêcahnu hora.

Nansa nì dàñà fuerte dàvitàchì mar

¹³ Daaní, nì quesaha caná yadi tàchì ladu, te nì tuxi ini nècuàchì barcu ñà-vètùni cùhùn-nsì. Ñàyùcàndüá, nì quihìn tu-nsi ichì cuàhàn-nsì orilla mar iladu ñuu Creta mà. ¹⁴ Doco tixi inga iin ratu nì quesaha nì cana iin tàchì dàná, ladu ñuu mà vàxan, tàchì yódo ladu nìnu cachí-nè xán. ¹⁵ Te nì cacùhan barcu xi-nsi, màncùí gá nìhìndèè-nsí caca ndaà-nu ladu vàxan, ñàyùcàndüá nì sahnde ini-nsì, vàchi ndé ndiàchì úún-nu cuàhàn-nu.

¹⁶ Dandu nì yàha-nsi iladu ñuu tii nani Claudia indúhu mahì mar. Te yucán có-càná cuàhà guá tàchì. Cunaha-ní, barcu cahnú xí-nsí mà, íditá stná-nu iin lancha tii. Te ndee ní quidachuún-nsí, dandu nì nìhì-nsí nì tavà-nsínu. ¹⁷ Dandu nì

dàcùnúndúù-te iin cable ndee icà barcu cahnú sàhà-ñá màsà nduà-nu. Te nì yùhí stnâ-te sàà-nu ndé yadi iá ñusì, te cacùhun-nù. Ñàyùcàndùá, nì dānùú-te sìcoto ndee dítâ tàchì-nú, te ndiachi úún-nu cuàhàn-nu quidá tàchì mà.

¹⁸ Daaní, inga quivì, yáha ga caná ìi tàchì dānà mà. Ñàyùcàndùá nì quesaha-té nì dāndiàchì-té carga xi-nù ini mar. ¹⁹ Te quivì ùnì nì dāndiàchì ndahà stnâ-nsì nsidaa gá ñà-nduá nihí-nu. ²⁰ Dandu nì yáha cuàhà gá quivì, te có-tùì orá, có-tùì sìtnúù, te yáha ga dúcùn dāvitàchí daná mà nsiùhù. Ñàyùcàndùá, còò gá tnùndé ini càcu-nsi nì cahan-nsí.

²¹ Daaní, na sàni yáha cuàhà quivì ndoó dòcò-nsì có-xìxì-nsí, dandu nì sàcuùn Pablo mahì nsi-
daa-nsí, te nì cachi-nè xì-nsí:

—Compañeros, chica vaha nú nì inini-nsia yùhù nì cui ñà-màsà quée-ndá ñuu Creta quixi-nda, dandísá mà cacùhun-nda tnùndoho yohó. ²² Doco vichi, cachì xì-nsiá, màsà cùhúún inì-nsia, vāchi ni-iin-nda mà cui-ndà, cuisì barcu xi-nda cuàhàn ndañuhu. ²³⁻²⁴ Doco cunaha-nsiá, ñuú ndùvehè nì xinì yatni ndé (indúhí) nì sàcuùn iin ángel xi Dios nùí. Vāchi mii-yá nduú-yá Stohì, divi ana xinúcuáchì nùù-xí. Pues divi ángel mà nì cachi-nè xì: “Màsà yùhí-nî, Pablo, vāchi icúmí-nî sàà-ní nàcuùn-ní nùù rey cahnú César. Te cunaha-ní, sàni indehè ndàhví Dios mii-nsiá, vāchi dohó cachí-yà xì-ní: mà sàà ni-iin nèhivì cutnāhā xì-nî cui-nè, ni-iin nèhivì barcu yohó”, nì cachi ángel mà. ²⁵ Ñàyùcàndùá contentu ni nácùndoo-nsia, compañeros, vāchi nacua sàni cachi Dios xì, divi ducán icúmí coo, te seguru icúmìà. ²⁶ Doco antes

icúmí-ndá ndiachi-nda orilla iin ñuu tii mahì mar —nì cachi Pablo.

²⁷ Daaní, nì yàha ùxìn cùmì gá quivì, te vichi xicá barcu iladu mar ndé cachí-nè nduú mar Adria. Nahí dava ñuu nduá, te ndiachi ndiachi barcu xi-nsi quidá tàchì. Dandu peón xíquidachuún barcu mà, nì tuxi inì-te ádi sánì cuyatni-nù nùù ñuhù íchì càhàn-té. ²⁸ Ñàyùcàndùá, nì chitacùhá-te nadaa tantu cunú ñuhú tècuí yucán, te nì cundaà inì-te òcò sàhùn iin (36) metro cunú-te. Dandu iyuhu gá nùù-xí, tucu tu nì chitacùhá-te, te òcò ùsà (27) metro cunú-te chicá yucán. ²⁹ Ñàyùcàndùá, nì yùhí-te dùcùn barcu cavà nahnú ñuhú ini mar. Sàhámà nì dànùú-te cùmì càa nahnú xí barcu ndè cahà mar sàhà-ñá màsà cáca gà-nu. Dandu ndiatú cuísi-té tùinuù.

³⁰ Daaní, peón xi barcu, nì cunì-te cunu-tè. Ñàyùcàndùá, nì sàcuíta-tè nùù barcu mà, quidá-te na ian cuàhàn-te danuú gà-te inga càa nahnú ndè cahà mar, doco dandáhvì-te, vàchi lancha tii ma nduá nì dànùú-te. ³¹ Dandu nì cachi Pablo xì capitán xì stná soldadu ndoó yucán:

—Nú màsà ndóo peón jaàn barcu yohó, mà cácu-nsia.

³² Ñàyùcàndùá, nì sàhàn soldadu mà nì sah-ndè-te cable itácáa lancha mà, te nì ndiachi-nú mahì mar.

³³⁻³⁴ Daaní, na sàcuàhàn túinuù, dandu nì càhàn Pablo xì nsidaa compañeru-nè, cachí-nè:

—Chicá vàha cuxi-nsia iñàha, vàchi sàcuàhàn-ndà ùxìn cùmì quivì có-xixí-nsiá, nchitó-nsiá, nacání ini-nsià. Ñàyùcàndùá sacúndáhvì nùù-nsiá ñà-cuxi-nsia, vàchi ducán xiñuhu quida-nda, dandu càcu vàha-nda, vàchi

cunaha-nsiá, còò ni-iñàha cuu xi ni-iin-nda. ³⁵ —nì cachi Pablo.

Dandu nì tñii-ne iin pan, te nì naquimanì-né Dios nì indehè nsidaa-né. Dandu nì dàcuàchí-néà, te nì quesaha-né xixí-né. ³⁶⁻³⁷ Ñàyùcàndùá, nsidaa gá nèhivì yucán, contentu nì ndòo-ne, te nì xixi stná-nè. Te nsidaa nsidaa nsiùhù nècuàchì ñuhú barcu ma, ùi cientu ùnì dico sàhùn iin (276) nèhivì nì sanduu-nsi.

Nansa nì cuu xi barcu, nì tùxì-nú nì sachi-nù nùù mar

³⁸⁻³⁹ Daaní, na ní nsihi nì xixi nèhivì mà nì ndenuu ini-nè, dandu nì sate nsihi-ne trigu (nduú carga xi-nù) ñà-cùnì-nè nduñama chiì gá-nu. Dandu na ní tùinuù claru, (nì xini xicà-té yucán iá) iin ñuu mahì mar. Doco cónì nácùnì-te índù ñuu nduá. Doco nì xini stná-te yucán iá iin ndahà mar ndé iá ndàà ñusì orilla-ñà, te vaha lugar mà daxínu-tè barcu cahan-té. ⁴⁰ Ñàyùcàndùá, nì sahdè-te cable xi càa itnìí xí-nù mahì mar, te nì ndòa. Dandu nì dàña stná cable nuhnì yutnù chipála dacaca-xi-nú. Te nì nana stná sicoto ndee itáníní ladu nùù-nú (ñà-dítâ tàchì-nú). Ñàyùcàndùá nì quesaha-nú nì nacaca-nù, te cueéni cueéni nì cuyatni-nù ndé iá ñuhù íchì mà.

⁴¹ Doco nì sàà-nu iin xaan ndé vaxi ùi ichì tècuíí, te yucán nì cacùhun-nù cahà mar. Nì ndùxin tnuu nùù-nú, doco cahà-nú, nì quesaha nì sachi ì-ñá nì quida tècuíí dúcùn ndee guá icà-nú. ⁴² Dandu soldadu yucán, nì cacuni-te cahni nsihí-te nècuàchì ndiadí ndiaá-te, vachi vihini dutè-né mar mà, te cunu-ne cahan-té. ⁴³ Doco capitán yucán, cónì cùnì-nè cui Pablo. Ñàyùcàndùá, cónì sáha-ne cahni

soldadu mà nècuàchì ndiadí. Dandu nì dandàcú stná-nè nùù nècuàchì tùha dutè ñà-dihna mii-né nì quécoyo-ne mahì tècuí dècuèndè nì xínu-ne ñuhù íchí. ⁴⁴ Dandu nècuàchì mà túha, cunchicùn-nè cùhùn-nè cundó candee-né dìquì yutnù nduú tabla, ò inga yutnù xí barcu nì sachi. Ñàyùcàndùá, ducán nì nìhì nsihí-nsí nì quee-nsi ndè ñuhù íchí, te nì càcu-nsi.

28

Ñà-nduá nì quida Pablo na ní ìa-ne ñuu tii Malta mahì mar

¹ Na ní nsihi nì càcu-nsi nùù mar mà, dandu nì xinitnùhu-nsi Malta nani ñuu yucán. ² Te nèhivì ndoó yucán, nì quida manì-né xì-nsí nì chiñuhu-nè iin ñuhu, te nì cachi-nè xì-nsí ñà-nì tnátuu-nsi nadaà-nsí, vèchi cuún dàvì, te vixin ga. ³ Ñàyùcàndùá nì nducu stná Pablo chii tutnù íchí. Doco na meru daquée-nènu mahì ñuhu mà, dandu nì quecunu iin còò dàná xínu-sì nùù ñuhu, te nì tninùhu tnuu-sì ndahà-né. ⁴ Ñàyùcàndùá, na ní caxini nècuàchì ñuu mà itácáá còò mà ndahà Pablo, nì cachi-nè iin-ne xì inga-nè:

—Ádi té-nì sahnì nduú tè-jaàn, ñàyùcàndùá vichi icúmí-tè danáà-te sàhà-té. Mate sání càcu-tè nùù mar, doco mà níhì-té cutiacu gà-te —nì cachi-nè.

⁵⁻⁶ Doco nì quidi Pablo ndahà-né, te nì ndiachi còò mà mahì ñuhu. Ñàyùcàndùá, nsidaa nèhivì yucán, ndé ndiátú úún-né, vèchi tuxí ini-nè cuàhàn xìun ndahà Pablo, ò nú cóó, nanáà nàcasàn-né cui-nè. Doco caní tiempu ndiatú-né indéhe-né, te còò ni-ìhàha nì cuu-xi nècuàchìmà. Iin-ni

ιά-nè. Ñàyùcàndùá, tucu nì nacani ini nèhivì mà, cachí-nè:

—Ádi iin dios nduú nècuàchì jaàn.

Nansa nì dándúvaha Pablo yua nècuàchì dandacú nani Publio

⁷ Yatni yucán nduú ñuhù xí nècuàchì dandacú nùù ñuu mà; Publio nani-né. Te nècuàchìmà, nì dàyáha-ne nsiùhù vehe-ne. Ùni quivì nì sandoo-nsi yucán. Te cuàhà gá nì cunsihi ini-nè nsiùhù.

⁸ Te yucán iá stná yua-né, indúhu-né, sáhayocá-nè, vàchi cuhí-nè cuèhè daxìn. Dandu nì quìhvi Pablo ndé indúhu nècuàchìmà, te nì xicàn tàhvi-né nùù Dios, nì chitàndòó-né ndahà-né dìquì nècuàchìmà, te ducán nì nduvàha-ne. ⁹⁻¹¹ Dandu después dava ga nècuàchì cuhí ndoó ñuu mà, nì caquixi stná-nè, te nì nduvàha stná-nè. Ñàyùcàndùá, cuàhà gá nì cañúhu nècuàchì ñuu mà nsiùhù. Te na ní xinu ùni yòò ndoó-nsí yucan, dandu nì nana-nsi iin barcu cuàhàn-nsi quihin tu-nsi ichì nacaca-nù xì-nsí. Te nèhivì ñuu mà, nì sàhatahvi stná-nè nsiùhù nsidaa ñà-ndùá xiñuhu nùù-nsí. Te barcu mà, iin yutnù nì là yucán inii tiempu vixin nduú-nu. Ñuu Alejandría nduú meru ñuu-nu; te nùù-nú itá muñecu nani Cástor xì Pólux. Pues divi barcu mà nduú yutnù nì nana-nsi, te cuàhàn-nsi.

¹²⁻¹³ Daaní, primeru nì sàà-nsi ñuu Siracusa, te ùni quivì nì sandoo-nsi yucán. Dandu nì caquee tu-nsi, te duha duha nì cava barcu xicá-nu cuàhàn-nu, te ducán nì sàà-nu xi-nsí ndè ñuu Regio. Dandu inga quivì, te nì quesaha tú tàchì ladu. Ñàyùcàndùá, nì caquee tu-nsi cuàhàn-nsi. Te tixi ùi quivì nì sàà-nsi iin ñuu nani Poteolos. ¹⁴ Ñuu yucán

nì ndacùhun tnahá-nsí xì nècuàchì iin-ni nchícùn stná xì Jesús, te nì xicàn-nè ñà-ndòo-nsi xì-né iin ùsà quivì. Dandu después nì quihin tu-nsi ichì cuàhàn-nsì carretera cuàhàn ñuu Roma.

¹⁵ Daaní, ñuu Roma mà nì quee ga stná nèhivì xì Jesús vaxi-ne, vachi sàni xinitnùhu stná-nè sàvaxi-nsi. Dava-ne, dècuèndè ñuu nani Yàhvi xì Apio nì quesaa-nè, te dava ga-nè cuisì ndé` ñuu tiì nani ùni Changaru nì quesaa-nè (ñà-ndacùhun tnahá-né xì-nsí.) Te na ní xini Pablo nècuàchìmà, nì naquimanì-né Dios, te nì ndòo-ne contenu.

¹⁶ Daaní, nì sàa nsidaa-nsí ñuu Roma. Te capitán cutnàhà xì-nsí, nì quida-ne entregar tiàa ndiaá-nè, nì ndòo nècuàchìmà ndahà iin comandante. Doco Pablo, nì nihi-né permisù coo cuaán-né, mii-né xì stná iin soldadu cundiaa xì-né.

Nansa nì càhàn Pablo xì nècuàchì raza-nè ndoó ñuu Roma

¹⁷ Daaní, nì yàha ùni quivì, te nì nacana Pablo nècuàchì raza-nè chicá idónuu nì sàa vehe-ne. Te na sàni nataca nsidaa-né, dandu nì cachi Pablo xì-né:

—Ñàni, còò ni-iñàha ni quidé dìquì nècuàchì ñuu-ndà, te ni-iin xichi cóni càhìchì stná inì es-tilu xì xii-ndà. Doco nì tnii nècuàchì raza-ndà yùhù na ié` ñuu Jerusalén, te nì dáyàha-ne yùhù ndahà tè-romanu. ¹⁸⁻¹⁹ Te tè-yúcán, nì xicàn tnùhù váha-tè nùí, dandu cuàhàn-te dañá-té yùhù nì cùí, vachi còò ni-iñàha disáhà-xì cùí. Doco nècuàchì raza-ndà ndoó yucán, cóni cùnì-nè dàní. Ñàyùcànduá, fuerza nì xìquèn dayáha-tè yùhù nùù rey cahnú César ñà-nsidandaà tèmà sàhí. Doco ni-iyuhu có-nduámà ñá-cùnì` daquéé cuàchi dìquì nèhivì raza-ndà; còò.

²⁰ 'Pues cunaha-nsiá, iá ñà-dìsáhà-xí nì guide mii-nsiá invitar cundehí-nsià, te càhìn xì-nsiá yohó, vàchi vichi ndisa sà-íá iin tnùndé ini ndiaha xí nècuàchì raza-ndà Israel. Doco divi sàhà-ñá (xiníndísê tnùndé ini ndiaha ma), ñàyùcànduá nì sàì nì sàcùnùhni cadena yohó —nì cachi Pablo.

²¹ Dandu nì cacachi nècuàchìmà xì Pablo:

—Còó; còò ni-iin carta ni quixí ladu Judea cáhàn sàhà-ní, ni còò ni-iin stná nècuàchì raza-ndà nì quésáá daquée cuàchi-xi dìquì-ní. ²² Doco cachí-ní xì-nsí nansa iá ichì sàà, tuxí inì-ní. Vàchi nsiùhù cuní-nsì cundaà ini-nsì, vàchi nsidanicuú lugar cáhàn ùhí nèhivì dìquì ichì mà —nì cachi-nè.

²³ Daaní, nì saquin Pablo iin quivì quixi tu nsidaa-né. Te na ní sàà quivì mà, cuàhà gá nèhivì nì casaà vehe Pablo. Ñàyùcànduá, ndè dàtnàà, xì ndè nì cuaà dahuun nì ndòò-ne yucán, cáhàn Pablo xì-né, datúí-ne nansa iá ichì ndé dandacú Dios, te dansínuu ini-nè nècuàchìmà nansa cachí ley xì Dios nì tiaa Moisés, xì nansa cuní cachi stná palabra nì tiaa nècuàchì profeta sàhana. Ducán nì quida-ne, vàchi cuní-nè dacúníndísâ-né nècuàchìmà, te cahvi-ne xì Jesús. ²⁴ Daaní, na ní nsihamà, dandu dava nècuàchì iníní má, nì xinindísâ-né, te dava-ne, còó. ²⁵ Màdì iin-ni nì xiníndísâ nsidaa-né. Daaní después cuní-nè nùhù-nè. Doco na táñaha ga caquee-ne, nì cachi Pablo xì-né:

—Ndisa, ñà-ndàà nduá nì cachi Espíritu Ìì xí Dios xì xì-ndà sàhana na ní dàcáhàn-yà profeta nani Isaías, vàchi dohó nì cachi-yà xì nècuàchìmà:

²⁶ Cuahán-ní, càhàn-ní xì nècuàchì raza-ní yohó, te dohó cachì-ní xì-né: “Mii-nsiá, cuàhà gá

icúmí-nsiâ cunini-nsia, doco mà sáà-nsiâ mànhì ini-nsiâ. Te cuàhà gá icúmí-nsiâ cundehè-nsiá, doco mà cúndáà ndisa inì-nsia”. (Ducán cachì-ní xì nècuàchì raza-ní.) ²⁷ Vàchi nsidaa nèhivì mà, quidámáxìnì-nè, na ian ùhì tiacu-nè. Te quidá-né na ian dànácuáni-nè nùù-né, vâchi có-cùní-nè cundehè-né (ichì váha), nì có-cùní stná-nè cunini-ne, nì có-cùní stná-nè mànhì ini-nè, nì có-cùní stná-nè natnahnù-nè ichì yùhù, te ducán nsida víí anima-nè, nì cachi Dios.

²⁸ Pues vichi cunaha-nsiá, sàni nìhìtáhvì nèhivì nsidaa gá raza cunini stná-nè razón ndiaha nansa càcu-ne nùù-yá. Te mii-né, ndisa, icúmí-nê cunsihi ini-ne cunini-ne ²⁹—nì cachi Pablo.

Dandu nècuàchì raza Judea mà, nì caquee nsihi-ne, te nì quesaha-né ndatnúhú fuerte-nè sàhà palabra mà.

Nansa nì quida Pablo na ndiadí-nè vehe-ne ñuu Roma

³⁰ Daaní, inii ùi cuà nìsa ìa Pablo iin vehe renta (ñuu mà), te dayáha-ne nsidaa nèhivì sáà nùù-né, ³¹ cachítnùhu-ne xì nècuàchìmà sàhà ichì ñuhìví ìì xí Dios, vâchi libre iá-nè càhàn-nè xì nsidaa nèhivì mà. Ñàyùcàndùá, cuàhà gá nì dàcuàhá-né nècuàchìmà sàhà Stoho-ndà Jesucristu, còò iin nì sadí xì nùù-né.

Ley saa ni nacoo Jesucristu
New Testament in Mixtec, Southern Puebla
(MX:mit:Mixtec, Southern Puebla)

copyright © 1978 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Southern Puebla

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Sur de Puebla [mit], Mexico

Copyright Information

© 1978, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Southern Puebla

© 1978, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

a5d5d5cd-4240-5e2e-8a5d-f08f5c4f964a